

บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตบางกอกน้อย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

ปริญญาณิพนธ์
ของ
สุภาพร สุวรรณศรีนนท์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตบางกอกน้อย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

บทคัดย่อ
ของ
สุภาพร สุวรรณศรีนนท์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549

สุภาพร สุวรรณศรีนนท์. (2549). *บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี, รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญญอนันตพงษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) เปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน เมื่อจำแนกตาม อาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง อนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาล เอกชน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 294 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ที่มีอาชีพและวุฒิการศึกษาต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านร่างกายที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความสัมพันธ์กันทางลบ

PARTICIPATIVE ROLES OF PARENTS IN KINDERGARTEN CHILD'S DEVELOPING
REINFORCEMENT IN BANGKOKNOI DISTRICT, BANGKOK EDUCATIONAL
SERVICE AREA 3

AN ABSTRACT
BY
SUPAPORN SUWANSRINON

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2006

Supaporn Suwansrinon. (2006). *Participative Roles of Parents in Kindergarten Child's Developing Reinforcement in Bangkoknoi District, Bangkok Educational Service Area 3*. Master thesis, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Marasri Suthanithi; Assoc. Prof. Dr.Sirima Pinyoanuntapong.

The purposes of this study were to 1) study the participative roles of parents in kindergarten child's developing reinforcement in 4 aspects, i.e. physical development, emotional and social development, intellectual development, and moral development; 2) compare the participative roles of parents in kindergarten child's developing reinforcement as a whole and in individual aspects by occupation, education degree, and income; 3) study the relationships between parent education and the participative roles of parents in kindergarten child's developing reinforcement. The sample consisted of 294 parents having children studying in grade 1 to grade 3 of private kindergarten schools, Bangkoknoi District, Bangkok Educational Service Area 3. The instrument was a 5-point rating scale questionnaire. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, One-way Analysis of Variance, and Pearson product-moment correlation coefficient.

The findings were summarized as follows:

1. The participative roles of parents in kindergarten child's developing reinforcement in the 4 aspects as a whole and in individual aspects were practiced at a high level.

2. The parents with different occupation and education degree practiced participative roles of parents in kindergarten child's developing reinforcement as a whole and in 3 aspects, except physical development, significantly different at .05 level. The parents with different income practiced participative roles of parents in kindergarten child's developing reinforcement as a whole and in individual aspect significantly different at .05 level.

3. The parent education and the participative roles of parents in kindergarten child's developing reinforcement as a whole and in individual aspect were negatively correlated.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตบางกอกน้อย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

ของ
สุภาพร สุวรรณศรีนนท์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

.....ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์
(อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี)

.....กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี ประธานควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ กรรมการสอบที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศ แสงศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบูลย์ อ่อนมั่ง อาจารย์ ดร.ปรมินทร์ อริเดช นางวัลลีย์พันธ์ุ ปาทาน และนางไพเราะ มีบางยาง ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตบางกอกน้อยที่ให้ความกรุณาในการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองของโรงเรียน และขอขอบพระคุณผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มทดลองการใช้เครื่องมือที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา และอาจารย์ภายนอกภาค มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการศึกษาให้ผู้วิจัยมีความรู้พื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงานวิจัยชิ้นนี้ได้สำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาและให้กำลังใจด้วยดีมาโดยตลอด จนส่งผลให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จได้ ณ วันนี้

สุภาพร สุวรรณศรีนนท์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมุติฐานในการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
โรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร.....	14
พัฒนาการเด็กปฐมวัย.....	15
ความหมายของพัฒนาการ.....	15
ประเภทของพัฒนาการ.....	16
ความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย.....	25
หน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย.....	26
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย.....	29
ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	29
ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	31
แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	32
บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย.....	34
บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการด้านร่างกาย.....	35
บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการด้านสติปัญญา.....	40
บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม.....	42
การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง.....	44
ความหมายของผู้ปกครอง.....	44
ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง.....	45
จุดประสงค์ของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง.....	46
ความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง.....	48
รูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง.....	50
สถานภาพของผู้ปกครอง.....	53
อาชีพ.....	53
วุฒิการศึกษา.....	54
รายได้.....	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
งานวิจัยภายในประเทศ.....	56
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	63
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	66
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	97
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	97
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	97
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	98
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	98
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
สรุปผลการวิจัย.....	99
อภิปรายผล.....	101
ข้อเสนอแนะ.....	110
บรรณานุกรม.....	111
ภาคผนวก.....	123
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	146

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนโรงเรียนเอกชนจำแนกตามระดับการศึกษา.....	14
2 จำนวนนักเรียนในระดับอนุบาล.....	14
3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	66
4 จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียนในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3.....	73
5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง....	74
6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน.....	75
7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย.....	76
8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคม.....	77
9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา.....	78
10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม.....	79
11 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย จำแนกตามอาชีพ.....	80
12 การเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย จำแนกตามอาชีพ.....	81
13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคม จำแนกตามอาชีพ.....	82
14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา จำแนกตามอาชีพ.....	83
15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามอาชีพ.....	84
16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้าน จำแนกตามอาชีพ.....	85

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
17 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	86
18 การเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	87
19 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคม จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	88
20 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	88
21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	89
22 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	90
23 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย จำแนกตามรายได้.....	91
24 การเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย จำแนกตามรายได้.....	92
25 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย จำแนกตามรายได้.....	93
26 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคม จำแนกตามรายได้.....	93
27 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา จำแนกตามรายได้.....	94
28 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามรายได้.....	95
29 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้าน จำแนกตามรายได้.....	95
30 ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับบทบาทการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย.....	96

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
2 ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม การมีส่วนเกี่ยวข้อง และการมีความผูกพัน.....	31

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไปพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยจะเน้นให้ “คน” เป็นแกนกลางของการพัฒนา ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 รวมทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2545 – 2549) ที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจะให้บุคคล ชุมชน และโดยเฉพาะครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทุกๆ ด้าน เพื่อความมุ่งหวังที่จะเห็นเด็กไทยเป็นคนเก่ง ดี และมีสุข (มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร. 2547: 9 ; เยาวนุช ทานาม. 2545: 1 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 5-7) อีกทั้งแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539-2550 ก็ได้มุ่งขยายการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยอายุตั้งแต่ 2 ขวบขึ้นไป โดยเน้นการพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ให้ดีพร้อมก่อนได้รับการศึกษาขั้นต่อไป รวมทั้งให้ความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครอบครัวที่มีต่อการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา (วรรณ ช่างดารากุล. 2539: 42) นอกจากนี้ในต่างประเทศก็เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองเช่นกัน ดังเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่ให้การสนับสนุนบทบาทความสำคัญของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และได้กำหนดไว้ใน หลักสูตรครอบครัวศึกษาว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเด็ก เช่น การจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้ อาทิ หนังสือ หรือของเล่นที่เสริมสร้างพัฒนาการของเด็กตามวัย เพื่อช่วยให้เด็กก้าวหน้า และมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่สูงขึ้น (Berger. 1995: 29)

เนื่องด้วยพ่อแม่เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อลูกในการส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี ซึ่งความสำคัญดังกล่าวเป็นที่ยอมรับและให้ความสำคัญมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากการที่คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็กได้เสนอนโยบายด้านครอบครัว คือ การส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมจิตสำนึกให้แก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาเด็ก ตลอดจนสร้างสรรค์ปัจจัยที่เอื้อต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาตามวัยอย่างต่อเนื่องครบทุกด้าน (พวงเล็ก วรกุล; และ ทศนีย์ ประธาน. 2547: 2) และในการที่เด็กจะเก่ง ดี มีความสุขได้นั้น ทุกคนที่เกี่ยวข้องในสังคมจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และความร่วมมือกันระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง และโรงเรียน นอกจากจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านวิชาการแล้ว ยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม อันจะช่วยให้เด็กมีความก้าวหน้าในชีวิตต่อไปในอนาคตด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

2544ข: 6) ซึ่งการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่ยั่งยืน และการป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาวนั้น จำเป็นต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่ปฐมวัย โดยเน้นให้ครอบครัวมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนาเลี้ยงดูเด็กทุกขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544ก: 4)

เด็กปฐมวัย เป็นวัยที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่า ช่วงพลังแห่งการเจริญเติบโตของชีวิต (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2544: 149) นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบว่า พัฒนาการทุกด้านของเด็กปฐมวัยในระยะนี้จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีปริมาณการพัฒนาสูง ดังนั้น การส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านหรือการปลูกฝังสิ่งที่ดีงาม เหมาะสมให้กับเด็ก จึงควรทำให้ดีที่สุดใ่วัยนี้ เพราะประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะเป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ และการดำรงชีวิตในอนาคตของเด็ก (สุนทรียา คำหาญสุนทร. 2547: 1) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การพัฒนาเด็กที่ดีควรเริ่มต้นจากครอบครัว โดยเด็กจะเติบโตและมีคุณภาพชีวิตและบุคลิกภาพอย่างไร จะเป็นคนดีมีอุปนิสัยที่ประนีประนอมกับสังคม หรือจะเป็นคนด้อยศักยภาพ สร้างปัญหาแก่ตนเองและสังคม ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูจากบุคคลในครอบครัวเป็นสำคัญ เพราะนอกจากครอบครัวจะถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมโดยสายเลือดแล้ว ยังทำหน้าที่ดูแลเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตพึ่งตนเองได้ เป็นแบบอย่างหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม ตลอดจนจิตใจสำนึกของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังค่านิยม ความรัก และคุณค่าของการมีชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ. 2541: 1-6)

ด้วยเหตุนี้ ผู้ปกครองจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมเด็กในทุกๆ ด้าน โดยถึงแม้ว่าเด็กจะมาอยู่ในโรงเรียนแล้วก็ตาม ความรัก ความเอาใจใส่ ความสนใจซักถามเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กทำที่โรงเรียน การอ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟังก่อนนอน หรือการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับลูก จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กในด้านอื่นๆ ด้วย เพราะพ่อแม่ผู้ปกครอง และครูเปรียบเสมือนหุ้นส่วนในการดูแล สร้างเสริม และพัฒนาเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542ข: 63) พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงนับว่าเป็นครูคนแรก และเป็นครูที่สำคัญที่สุดของเด็ก เป็นผู้ที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการให้ความรู้ให้ประสบการณ์ (กฤษณี ภูพัฒน์. 2538: 12) และเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครองยังมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโต แข็งแรง และมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ฉะนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองจะต้องรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในการที่จะช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน (นิตยา ไสงาม. 2543: 1) โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ และต้องการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้อง (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541: 64)

แต่จากการศึกษาคุณภาพของเด็กปฐมวัยโดยการประเมินสถานการณ์เด็กปฐมวัย (3-5 ปี) ของ นิตยา คชภักดี และคนอื่นๆ ที่ศึกษาด้วยการทดสอบพัฒนาการกับกลุ่มตัวอย่างใน 4 ภาคๆ ละ 8 จังหวัด รวมทั้งกรุงเทพฯ จำนวน 33 จังหวัด จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม 3,306 คน พบว่า เด็กปฐมวัยมีแนวโน้มพัฒนาการล่าช้า หรือมีความเสี่ยงที่จะล่าช้าในด้านใหญ่ๆ 4 ด้าน คือ ในด้านพัฒนาการทางกาย พบปัญหาภาวะโภชนาการน้ำหนักและส่วนสูงตามวัยน้อยกว่าเกณฑ์ ปัญหาสมรรถภาพทางกาย

ปัญหาการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กในการช่วยเหลือตนเอง และปัญหาเด็กเติบโตช้า และความสามารถไม่สมวัย ในด้านพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม มีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุม อารมณ์และการตอบสนองทางอารมณ์ต่อบุคคลและสิ่งเร้าต่างๆ อีกทั้งมีปัญหาด้านการสร้างทักษะ ทางสังคมในการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น การตอบสนองทางสังคม และการช่วยเหลือตนเอง ส่วนในด้าน พัฒนาการทางสติปัญญา ก็พบว่า มีพัฒนาการทางสติปัญญาล่าช้า และมีปัญหาด้านการใช้ภาษาใน การสื่อสาร และสุดท้ายคือ พัฒนาการทางด้านจริยธรรม ซึ่งพบว่า มีพัฒนาการด้านจริยธรรมน้อย (พวงเล็ก วรกุล; และทัศนีย์ ประธาน. 2547: 3 ; อ้างอิงจาก นิตยา คชภักดี; และคนอื่นๆ. 2543) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้วิเคราะห์ปัญหาและ อุปสรรคการพัฒนาเด็กปฐมวัย (3-5 ปี) พบว่า ประเทศไทยได้มีนโยบายและแผนการพัฒนาเด็กมา เป็นเวลากว่า 20 ปี แต่การดำเนินงานยังขาดคุณภาพ และขาดการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจาก ไม่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบโดยตรงในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การจัดบริการสำหรับเด็กยังด้อย คุณภาพทั้งในด้านการบริหารและจัดการ ไม่มีการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง และไม่มี การกำหนดมาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม นอกจากนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครองผู้เป็นบุคคลสำคัญในการ พัฒนาเด็กยังขาดโอกาสเรียนรู้วิธีการเป็นพ่อแม่ที่ดี วิธีรักลูกในทางที่ถูกต้อง และยังมีความเข้าใจ ผิดในเรื่องการเลี้ยงดู อีกทั้งครอบครัวและประชาชนยังมีส่วนร่วมและใส่ใจในการพัฒนาเด็กก่อน ประถมศึกษาชั้นน้อย (พวงเล็ก วรกุล; และทัศนีย์ ประธาน. 2547: 3 ; อ้างอิงจาก สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2547) ประกอบกับปัจจุบันก็ยังพบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ ยังไม่เปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ยังเห็นว่าการอบรมเลี้ยงดู เด็กปฐมวัยเป็นหน้าที่ของครูแต่เพียงฝ่ายเดียว จึงเป็นเหตุให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร (พวง เล็ก วรกุล; และทัศนีย์ ประธาน. 2547: 5) นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจถึงบทบาทของ ตนเองในการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และขาดความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กด้วย ดังที่ มันทนา เทศวิศาล (2532: 110) ได้กล่าวไว้ว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ไม่ทราบวิธีการส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก และไม่ทราบถึงบทบาทของตนที่ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมเพียงพอ ดังนั้น การที่เด็กจะได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องจึงต้อง อาศัยความร่วมมือจากโรงเรียนในการช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในตัวเด็กอย่างถูกต้อง

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง (Parent Education) ได้รับการยอมรับว่าเป็นกลวิธีหนึ่งของการ ศึกษาอนุบาลที่เป็นการช่วยผู้ปกครองให้มีความรู้เพิ่มพูนเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก และปรับปรุง วิธีการเลี้ยงดูเด็กให้ดีขึ้น (Fisher. 1991: 99) อีกทั้งยังเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ปกครองได้เข้าใจถึง บทบาทหน้าที่ของตน และเห็นความสำคัญของตนในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการด้าน ต่างๆ ให้แก่เด็กได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของเด็กในอนาคต ทั้งนี้เพราะเด็กที่ผู้ปกครองสนใจในการส่งเสริมพัฒนาการ และเตรียมความพร้อมด้วยวิธีการที่ถูกต้อง และ เหมาะสมจากผู้ปกครอง จะมีความพร้อมและความสามารถในการเรียนรู้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการ ช่วยเหลือจากผู้ปกครอง (อรุณี หรดาล. 2536: 25) นอกจากนี้ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองยังมี จุดประสงค์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและดูแลเด็กของผู้ปกครองด้วย ดังนั้น การให้

ความรู้แก่ผู้ปกครองจึงมีความสำคัญมาก เพราะหมายถึงการที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กอย่างมีคุณภาพที่บ้าน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541: 65)

ดังนั้น การที่จะทำให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการในทุกๆ ด้านได้อย่างสมบูรณ์นั้น ผู้ปกครองนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยโดยตรง นอกจากนี้ การให้ความรู้หรือการแนะแนวแก่ผู้ปกครองให้มีการอบรมเลี้ยงดูและจัดสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้องและเหมาะสม ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ดี และเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติต่อไป (พัชรี สวนแก้ว. 2545: 144) ซึ่งจากการศึกษาและรายงานการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า เด็กที่มีพัฒนาการที่ดีในทุกๆ ด้าน ส่วนมากมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก และมีส่วนร่วมในการศึกษาของเด็กไม่รูปแบบใดก็รูปแบบหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กที่พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจะได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมให้ทำกิจกรรมที่บ้านได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นผลให้เด็กมีพัฒนาการสูงกว่าเด็กที่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ได้เข้าร่วมโครงการ (พวงเล็ก วรกุล; และ ทศนีย์ ประธาน. 2547: 5)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ พัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคม พัฒนาการทางด้านสติปัญญา และพัฒนาการทางด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยผลการวิจัยจะทำให้ทราบว่าผู้ปกครองมีบทบาทในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพียงใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลในการที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการให้ความรู้เพิ่มเติม หรือจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ปกครองสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างเต็มศักยภาพ และได้ตามเกณฑ์พัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนยังสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนเพื่อให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อให้บรรลุผลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 รวมทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2545 – 2549) ที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม ให้มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม เมื่อจำแนกตาม อาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลได้ทราบถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางในการให้ความรู้เพิ่มเติมหรือจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ปกครองสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างเต็มศักยภาพ และได้ตามเกณฑ์พัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ ผลจากการวิจัยจะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในทุกๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุผลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 รวมทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2545 – 2549) ที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม ให้มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะเป็นการส่งผลในระยะยาวให้แก่สังคมและประเทศชาติในการมีพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคตต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง อนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 1,022 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง อนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 267 คน ซึ่งได้มาโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) แต่เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการเก็บข้อมูลกับผู้ปกครอง ซึ่งอาจจะมี ความเสี่ยงที่จะได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบ ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างขึ้นร้อยละ 10 จึง รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 294 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) โดยเลือกโรงเรียนด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive random sampling) จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ระดับชั้นเรียนของนักเรียนเป็นชั้น (strata) และกำหนดผู้ให้ ข้อมูลในแต่ละชั้นโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. สถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน

1.1 อาชีพ ประกอบด้วย

- 1.1.1 รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- 1.1.2 ค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว
- 1.1.3 รับจ้าง หรือพนักงานบริษัท
- 1.1.4 แม่บ้าน / พ่อบ้าน

1.2 วุฒิการศึกษา ประกอบด้วย

- 1.2.1 ระดับประถมศึกษา
- 1.2.2 ระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า
- 1.2.3 ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

1.3 รายได้ ประกอบด้วย

- 1.3.1 น้อยกว่า 10,000 บาท
- 1.3.2 10,000 – 20,000 บาท
- 1.3.3 มากกว่า 20,000 บาท

2. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านร่างกาย
2. ด้านอารมณ์และสังคม
3. ด้านสติปัญญา
4. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 3-6 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 1 – อนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

2. บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการปฏิบัติดูแลเพื่อสร้างเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยที่บ้าน เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ใน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญและใส่ใจในเรื่องของโภชนาการ เรื่องการพักผ่อน การออกกำลังกาย เรื่องความสะอาด เรื่องการดูแลสุขภาพของเด็ก และการส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กของเด็ก เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกายที่สมบูรณ์และแข็งแรง

2.2 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจแก่เด็ก รวมถึงการสอนให้เด็กได้เรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์หรือมารยาทต่างๆ ของสังคม เช่น การสวัสดิ การกล่าวคำขอขอบคุณหรือขอโทษ เป็นต้น เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การปรับตัว และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

2.3 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา หมายถึง การที่ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ตัดสินใจ และลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเองตามโอกาสและความเหมาะสมให้มากที่สุด เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้ใช้สติปัญญาในการคิดแก้ปัญหา นอกจากนี้ ผู้ปกครองควรจัดหาอุปกรณ์สิ่งของ เช่น หนังสือหรือของเล่น เพื่อให้เด็กได้ฝึกอ่าน ฝึกคิดอยู่เสมอ

2.4 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การที่ผู้ปกครองฝึกอบรม สั่งสอน และส่งเสริมให้เด็กประพฤติดีทั้งทางกาย วาจา และใจ รวมถึงการกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ประพฤติปฏิบัติตามด้วย

3. ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง หรือบุคคลใดก็ตามที่ทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู สั่งสอน และสร้างเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยถือว่าเด็ก 1 คน มีผู้ปกครอง 1 คน

4. สถานภาพของผู้ปกครอง หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง อันประกอบด้วย อาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้ ตามความหมายดังนี้

4.1 อาชีพ หมายถึง งานที่ทำอยู่ในปัจจุบันเพื่อหารายได้มาเลี้ยงชีพและครอบครัวของผู้ปกครอง โดยแบ่งเป็น รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ, คำขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว, รับจ้างหรือพนักงานบริษัท และแม่บ้าน/พ่อบ้าน

4.2 วุฒิกการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา, ระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญาหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

4.3 รายได้ หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับจากการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง ซึ่งถือเป็นรายได้ของครอบครัวโดยคิดเป็นจำนวนเงินบาทต่อเดือน แบ่งได้ดังนี้ น้อยกว่า 10,000 บาท, 10,000 – 20,000 บาท และมากกว่า 20,000 บาท

5. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง หมายถึง การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการ และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองเกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ อันเกิดจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนาเด็ก และการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่บ้าน เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ และเต็มศักยภาพในทุกๆ ด้าน

6. โรงเรียนอนุบาลเอกชน หมายถึง สถานที่จัดการศึกษาที่มีการเปิดสอนเฉพาะในระดับชั้นอนุบาล 1 – อนุบาล 3 ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากรายงานการวิจัยของ อภิญา เวชชชัย (2544: (1)-(12)) ที่ได้ศึกษาแนวคิดรูปแบบ และบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย และกรณีศึกษาจาก 5 ประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น ประเทศออสเตรเลีย และประเทศไทย พบแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของระบบครอบครัว ในฐานะเป็นปัจจัยเชิงบวกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษาของเด็ก ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะทางสังคม และการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อร่วมดูแลและพัฒนาเด็กในฐานะเพื่อนหรือหุ้นส่วน โดยบทบาทการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่สำคัญ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่บ้าน การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติ ซึ่งเป็นความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งยังศึกษาจากแนวคิดของ ทิศนา แคมมณี และคนอื่นๆ (2536: 135-136) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างเสริมพัฒนาการของเด็ก เนื่องจากการที่เด็กจะมีการเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมนั้นจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และสังคม สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ ได้ศึกษาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้กำหนดสาระที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองไว้หลายมาตรา ที่สำคัญ ได้แก่ มาตรา 8(2), 9(6), 13(1) และ 24(6) ประกอบกับศึกษาจากนโยบายและแผนการศึกษาสำหรับ

เด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2545 – 2549 ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544ก: 3) และแนวคิดของ นภเนตร ธรรมบวร (2546: 306) ที่เห็นสอดคล้องกันว่า การศึกษาในระดับปฐมวัยนั้นควรเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม โดยการส่งเสริมให้ชุมชนหรือสถาบัน หรือองค์กรในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับนี้ควบคู่ไปด้วย โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การอ่านหนังสือให้เด็กฟังก่อนเข้านอน การดูแลและให้กำลังใจเด็กในขณะที่ทำการบ้าน การจำกัดระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ของเด็ก ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เด็กดูโทรทัศน์นานเกินไป การเลือกรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของเด็ก การดูโทรทัศน์ร่วมกับเด็ก รวมถึงตลอดถึงการสนทนาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ เป็นต้น อีกทั้งผู้วิจัยยังได้ศึกษาจากรายงานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544ค: 13-15) ที่ได้กล่าวถึงการจัดทำ กฎหมายว่าด้วยเป้าหมายการศึกษาของคนอเมริกันในศตวรรษที่ 21 โดยการกำหนดวิสัยทัศน์หลักประการหนึ่งเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา คือ การส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการศึกษา โดยโรงเรียนทุกแห่งจะต้องส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนที่ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของเด็กในด้านสังคม อารมณ์ และวิชาการ ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบของการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม พัฒนาการด้านสติปัญญา และพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม

สถานภาพของผู้ปกครอง ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดของคอฟแมน (Kaufman) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง สถานภาพทางครอบครัว เชื้อชาติ และศาสนา (ชนาชัย ภูมาตฺร. 2547: 7 ; อ้างอิงจาก Kaufman. 1949) แนวคิดของ โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen; & Uphoff. 1977: 59-78) ที่กล่าวว่า รายได้และทรัพย์สิน เป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดของ ปาปาเลีย และโอดส์ (Papalia; & Olds. 1998: 211) ที่ได้กล่าวว่า รายได้ของครอบครัว การทำงานนอกบ้านของแม่ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ และสภาพแวดล้อมของบ้าน มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาที่แตกต่างกันของเด็กปฐมวัย และจากผลการวิจัยของ ศุภานันท์ สุวรรณกิจ (2538: 28) ที่ได้สรุปว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการสร้างเสริมพัฒนาการ คือ ปัจจัยด้านบิดามารดา ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษาของบิดามารดา รายได้ อายุของมารดา ความรู้ความเข้าใจของบิดามารดาเกี่ยวกับพัฒนาการ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตร โดยผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นตัวแปรสถานภาพของผู้ปกครองที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย อาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้ โดยตัวแปรแต่ละตัวนั้น มีผลงานวิจัยสนับสนุน ดังนี้

1. อาชีพ ได้จากการศึกษาผลการวิจัยของ อาภาวรรณ หนูคง (2535: 75) ซึ่งพบว่า มารดาที่มีอาชีพค้าขาย รับจ้าง ลูกจ้าง หรือทำงานบ้าน เด็กจะมีพัฒนาการดีกว่าเด็กที่มารดามีอาชีพ

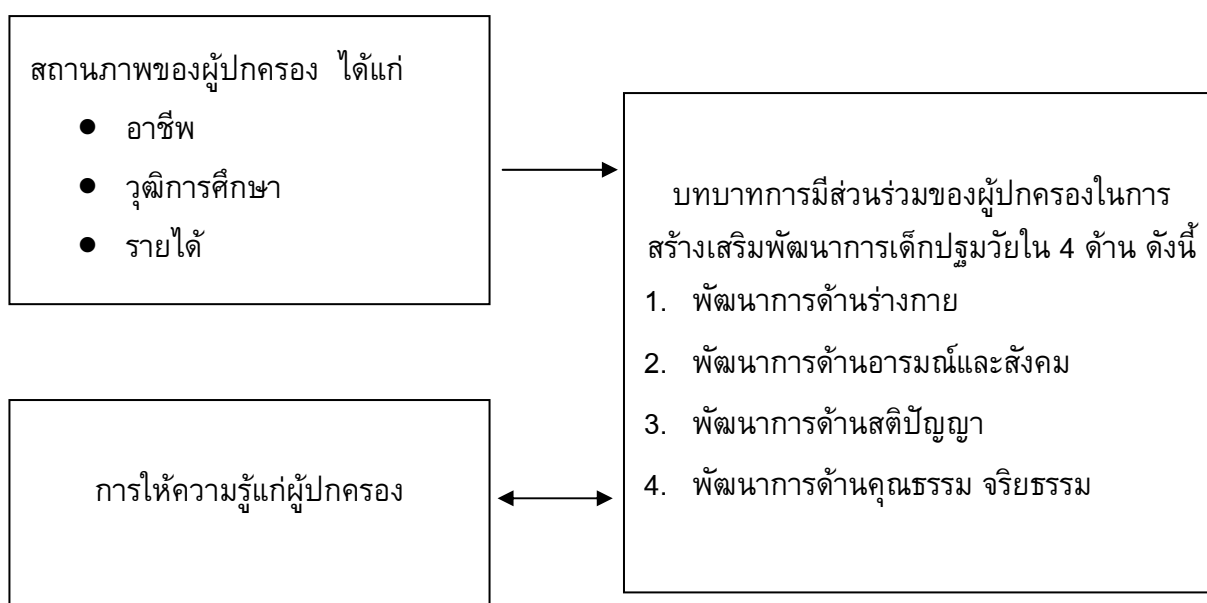
รับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ส่วนงานวิจัยของ ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคนอื่นๆ (2543: 175) พบว่า มารดาที่ไม่ได้ทำงานประจำจะมีเวลาในการดูแลบุตรมากกว่ามารดาที่ทำงานประจำ

2. วุฒิกการศึกษา ได้จากการศึกษาผลการวิจัยของ จิตราภรณ์ พัฒนาศิริ (2535: 29) ที่พบว่า มารดาของเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ แตกต่างกัน คือ มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงจะให้การอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการต่างๆ ดีกว่ากลุ่มของมารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ

3. รายได้ ได้จากการศึกษาผลการวิจัยของ จำรัส ปิ่นเงิน (2536: ก-ข) นิตยา สอนสุขล (2537: บทคัดย่อ) และศิริกุล อิศรานุรักษ์ และคนอื่นๆ (2538: 12-13) ที่พบสอดคล้องกันว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของบุตร

สำหรับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองได้จากการศึกษาผลการวิจัยของ วราภรณ์ สัยนานนท์ (2538: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาเป็นไปในทางบวก กล่าวคือ มารดาที่มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กสูงจะมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมตามศักยภาพและตามวัยได้ดี และดีกว่ามารดาที่มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กต่ำกว่า และได้จากการศึกษารายงานการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศของ พวงเล็ก วรกุล และทัศนีย์ ประธาน (2547: 5) ที่พบว่า เด็กที่มีพัฒนาการที่ดีในทุกๆ ด้าน ส่วนมากมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก และมีส่วนร่วมในการศึกษาของเด็กไม่รูปแบบใดก็รูปแบบหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กที่พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจะได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมให้ทำกิจกรรมที่บ้านได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นผลให้เด็กมีพัฒนาการสูงกว่าเด็กที่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ได้เข้าร่วมโครงการ

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ผลงานวิจัยภายในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2545 – 2549 ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวคิดของ นภเนตร ธรรมบวร และรายงานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ดังนี้

1. ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันจะมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน
2. ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันจะมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน
3. ผู้ปกครองที่มีรายได้ต่างกันจะมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน
4. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. โรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
2. พัฒนาการเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายของพัฒนาการ
 - 2.2 ประเภทของพัฒนาการ
 - 2.3 ความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - 2.4 หน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - 3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 - 3.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 - 3.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
4. บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย
 - 4.1 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย
 - 4.2 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม
 - 4.3 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา
 - 4.4 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม
5. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 - 5.1 ความหมายของผู้ปกครอง
 - 5.2 ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 - 5.3 จุดประสงค์ของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 - 5.4 ความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 - 5.5 รูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
6. สถานภาพของผู้ปกครอง
 - 6.1 อาชีพ
 - 6.2 วุฒิการศึกษา
 - 6.3 รายได้
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. โรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

เขตบางกอกน้อยมีพื้นที่รวม 11.944 ตารางกิโลเมตร และแบ่งการปกครองออกเป็น 5 แขวง คือ แขวงศิริราช แขวงบ้านช่างหล่อ แขวงบางขุนนนท์ แขวงบางขุนศรี และแขวงอรุณอมรินทร์ ซึ่งมีอาณาเขต ดังนี้คือ ทิศเหนือจรดเขตบางพลัด ทิศตะวันออกจรดแม่น้ำเจ้าพระยาและเขตพระนคร ทิศตะวันตกจรดคลองชักพระและเขตตลิ่งชัน ส่วนทิศใต้จรดคลองมอญและเขตบางกอกใหญ่ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของเขตบางกอกน้อยเป็นที่ราบลุ่ม และมีคลองมากมาย จึงทำให้เหมาะแก่การเพาะปลูก ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ก็มีอาชีพในการทำสวนผลไม้ แต่ในปัจจุบันมีการใช้ที่ดินเพื่อปลูกอาศัยมากขึ้น พื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรจึงลดน้อยลง คงเหลืออยู่ในพื้นที่แขวงบางขุนนนท์ บางขุนศรี และบางบำหรุบ้างบางส่วนเท่านั้น พื้นที่ส่วนใหญ่ได้กลายเป็นบ้านจัดสรร รวมถึงบริเวณริมถนนสายต่างๆ ก็กลายเป็นที่ตั้งของอาคารพาณิชย์ (สำนักงานเขตบางกอกน้อย. 2548ก: ออนไลน์)

ประชากรในเขตบางกอกน้อยมีจำนวน 156,923 คน โดยเป็นชายจำนวน 77,675 คน และเป็นหญิงจำนวน 79,248 คน (สำนักงานเขตบางกอกน้อย. 2548ข: ออนไลน์) มีจำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2547 ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนโรงเรียนเอกชนจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวนโรงเรียน
อนุบาล 1 – 3	14
อนุบาล 1 – ประถมศึกษาปีที่ 3	1
อนุบาล 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6	7
ประถมศึกษาปีที่ 1 – 6	1
รวม	23

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนในระดับอนุบาล

ระดับชั้นเรียน	จำนวนนักเรียน
อนุบาล 1	671
อนุบาล 2	716
อนุบาล 3	662
รวม	2,049

2. พัฒนาการเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของพัฒนาการ

พัฒนาการ (Development) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการเพิ่มทั้งความสามารถในการทำหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่างๆ และความสามารถในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. 2545: 8) ส่วนมาซโซเกลีย (Massoglia) กล่าวว่า พัฒนาการ หมายถึง ลำดับขั้นซึ่งเด็กประสบผลสำเร็จ มีพัฒนาการและมีวุฒิภาวะที่สามารถจะอธิบายได้ โดยเมื่อพลังที่ได้มาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกตัวเด็กมาเชื่อมโยงกับพลังภายใน คือ วุฒิภาวะ พัฒนาการก็จะเกิดขึ้น เช่น เมื่อเด็กกินอาหารดี วิ่งและเล่น ออกกำลังกายกลางแจ้ง พัฒนาการคือ ผลที่เกิดจากพลังภายในซึ่งใช้อาหาร การออกกำลังกาย และแสงแดดเพื่อช่วยให้เขาเติบโตและมีวุฒิภาวะ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542: 25 ; อ้างอิงจาก Massoglia. 1977)

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 65) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านพร้อมกัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ และการเปลี่ยนแปลงนี้จะนำไปทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพในเวลาเดียวกัน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากวุฒิภาวะ (Maturity) และการเรียนรู้ (Learning) เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมาภิญญาอนันตพงษ์ (2545ก: 27) ที่กล่าวว่า พัฒนาการหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาด้านการทำหน้าที่ (function) และวุฒิภาวะ (maturation) ของอวัยวะระบบต่างๆ ในด้านโครงสร้าง การจัดระเบียบส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกมีลักษณะและ ทิศทางที่แน่นอนสัมพันธ์กับเวลา ทำให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ ทำสิ่งที่ยากสลับซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจนเป็นการเพิ่มทักษะใหม่ๆ

สก๊อตต์ (Scott. 1974: 4) ได้กล่าวถึงความหมายของพัฒนาการว่าหมายถึง ความเปลี่ยนแปลงทุกชนิดที่สัมพันธ์กับเวลา เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างและการทำหน้าที่ของสิ่งมีชีวิต ในทำนองเดียวกัน วิณี ชิดเชิดวงศ์ (2537: 149) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างต่างๆ ของร่างกายที่เด็กแต่ละคนจะพัฒนาไปถึง รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของขนาดร่างกาย ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ (Quality) นอกจากนั้น จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2536: 8) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าพัฒนาการ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์โดยธรรมชาติทั้งในด้านโครงสร้างและแบบแผนของร่างกาย รวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งพัฒนาการในที่นี้จะครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงทางปริมาณ (Quantitative Change) ที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มจำนวนหรือขนาดรูปร่างและอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เช่น ขนาดของลำตัวที่สูงขึ้น เป็นต้น และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดสิ่งใหม่ๆ ในทางคุณภาพ (Qualitative Change) ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและการจัดระเบียบส่วนต่างๆ ของร่างกายทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เช่น ความสามารถในการอ่านเขียนหนังสือ

ส่วนการ์เดนเนอร์ (Gardner) กล่าวว่า พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลง 5 ด้าน คือ 1) ความเจริญทางด้านขนาด 2) ความเจริญทางด้านสัดส่วนของร่างกาย 3) การเปลี่ยนแปลงความซับซ้อนทั้งด้านโครงสร้างและการทำหน้าที่ 4) การมีสมรรถภาพในการทำหน้าที่ใหม่ๆ เกิดขึ้น และ 5) การสลายไปของส่วนต่างๆ รวมทั้งสมรรถภาพในการทำหน้าที่ต่างๆ ด้วย (พัชรี สวนแก้ว. 2545: 18 ; อ้างอิงจาก Gardner. n.d.) นอกจากนี้ เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1968: 5) ยังได้กล่าวถึงความหมายของพัฒนาการว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันไปตลอด เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจผสมผสานกัน ตลอดจนกระตุ้นให้บุคคลมีความสามารถที่จะจัดการควบคุมสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า พัฒนาการ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของมนุษย์ที่มีระเบียบแบบแผน และมีลำดับขั้นอย่างต่อเนื่องกันไปทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยที่การพัฒนานั้นไม่ใช่เพียงแต่จะเพิ่มในเรื่องของขนาดหรือรูปร่างเท่านั้น (Quantity) แต่จะรวมถึงการที่จะต้องมึลักษณะหรือมีความสามารถใหม่ๆ ในทางคุณภาพ (Quality) เกิดขึ้นด้วย

2.2 ประเภทของพัฒนาการ

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปฏิสนธิจนเข้าสู่ช่วงอายุ 3-6 ปี ซึ่งมีลักษณะพิเศษกว่าพัฒนาการในช่วงอื่นๆ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านทั้งทางคุณภาพและปริมาณจะเกิดขึ้นอย่างผสมผสานในช่วงเวลาเดียวกัน และสามารถสังเกตเห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมที่แสดงออกได้อย่างชัดเจน (จิตตินันท์ เดชะคุปต์. 2536: 9) อีกทั้งพัฒนาการเป็นกระบวนการที่มีการประสานงานกันพร้อมกันไปหมดทั้งร่างกายและจิตใจ กล่าวคือ การเติบโตทางร่างกาย และพัฒนาการทางอารมณ์และสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด เพราะฉะนั้น การศึกษาพัฒนาการเด็กจึงจะต้องศึกษาทั้งหมด มิใช่แยกศึกษาส่วนใดส่วนหนึ่ง (ทิตานา แคมมณี; และคนอื่นๆ. 2536: 60)

การเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมาก เพราะความเข้าใจในพัฒนาการจะช่วยให้สามารถสังเกต อบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการและประสบการณ์ต่างๆ ให้กับเด็กได้ตรงกับระดับความสามารถของเด็กแต่ละคน (เยาวพา เดชะคุปต์. 2540: 35) ซึ่งผู้ที่เป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรจะต้องรู้ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีหน้าที่ที่จะต้องอบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูเด็กให้มีแนวทางในการพัฒนาอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอาจแบ่งออกได้ 4 ด้าน ดังนี้

2.2.1 พัฒนาการทางกาย (Physical Development)

พัฒนาการทางด้านร่างกาย หมายถึง การพัฒนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของร่างกาย 3 ด้าน คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545: 12-13)

- 1) พัฒนาการทางด้านโครงสร้าง ได้แก่ การพัฒนาในด้านน้ำหนัก ส่วนสูง สัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้น กระดูก กล้ามเนื้อ โยประสาท สมอมีขนาดเพิ่มขึ้น
- 2) พัฒนาการทางด้านเคลื่อนไหว ได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการเคลื่อนไหว ส่วนต่างๆ ของร่างกาย การพัฒนาการควบคุมกล้ามเนื้อระบบประสาท และอวัยวะให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การมีสุขภาพอนามัยที่ดี

ทั้งนี้ ในการพัฒนาทางร่างกายทางด้านโครงสร้างและการเคลื่อนไหว จำเป็นที่พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องให้ความสนใจ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น และพยายามค้นพบประสบการณ์ของชีวิตอยู่เสมอจนเกิดความชำนาญและความมั่นใจ อันจะเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กอีกทางหนึ่งด้วย

ทิสนา แชมมณี และคนอื่นๆ (2536: 70-71) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยมีลักษณะทางกายเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านส่วนสูง น้ำหนัก และสัดส่วนของร่างกาย โดยในระยะแรก อวัยวะต่างๆ กำลังอยู่ในระยะก่อตัวให้สมบูรณ์ เซลล์สมองและระบบการทำงานของส่วนต่างๆ ของร่างกายต้องพัฒนาไปเรื่อยๆ ระยะหนึ่งจึงจะสมบูรณ์เต็มที่ ซึ่งพัฒนาการทางด้านร่างกายจะมี 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ พัฒนาการทางสุขภาพ และพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว

1) พัฒนาการทางสุขภาพ ดัชนีสำคัญได้แก่ น้ำหนักและส่วนสูง ซึ่งเด็กควรมีน้ำหนักและส่วนสูงเหมาะสมกับวัย โดยมีการเพิ่มน้ำหนักและส่วนสูงตามอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยของเด็กในประเทศของตน

2) พัฒนาการทางการเคลื่อนไหว เด็กจะพัฒนาความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหว โดยเริ่มต้นจากส่วนบนของร่างกาย คือ จากศีรษะไปสู่ลำตัว ขา และเท้า และเริ่มจากลำตัวไปยังแขนขา และไปสู่ปลายนิ้วตามลำดับ ตลอดจนเริ่มจากการควบคุมกล้ามเนื้อมัดใหญ่ไปสู่กล้ามเนื้อมัดเล็ก และนอกจากการควบคุมกล้ามเนื้อเพื่อการเคลื่อนไหวแล้ว เด็กยังพัฒนาความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ได้แก่ การมอง การชิม การดม และการลูบคลำสัมผัสด้วย

นอกจากนี้ เด็กในวัยนี้จะอยู่นิ่งไม่เป็นเพราะเป็นช่วงที่เด็กกำลังเจริญเติบโต ซึ่งการที่เด็กมักไม่อยู่นิ่งและเคลื่อนไหวเกือบตลอดเวลา นี้ เป็นการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก และกระตุ้นการสร้างโยงใยของเส้นประสาทที่พัฒนาเกือบจะสมบูรณ์ในวัยนี้

ส่วนสิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545: 97-98) กล่าวว่า พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง การเจริญเติบโตของร่างกาย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของเด็กปฐมวัยจะไม่รวดเร็วเหมือนวัยทารก แต่จะเป็นไปในอัตราที่คงที่ โดยส่วนที่จะพัฒนามาก ได้แก่ วุฒิภาวะระบบประสาท กล่าวคือ กล้ามเนื้อมัดต่างๆ จะแข็งแรงและทำงานประสานกัน ทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว และสามารถทรงตัวได้ดีขึ้น โดยอาจกล่าวแยกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) กล้ามเนื้อใหญ่ เด็กปฐมวัยจะมีอัตราการพัฒนาเป็นไปตามวัย เช่น เด็กอายุ 4 ปี จะสามารถเดินลงบันไดแบบสลับเท้าได้ดีกว่าเด็กอายุ 3 ปี หรือในการกระโดด เด็กอายุ 3 ปี จะกระโดด

สองเท้าพร้อมกัน ครั้นพออายุ 4 ปี จะสามารถกระโดดด้วยเท้าข้างเดียว และจะกระโดดสลับเท้าได้เมื่ออายุ 5 ปีเป็นต้นไป

2) กล้ามเนื้อเล็ก โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมือจะพัฒนาอย่างมาก เช่น ในการวาดภาพตามแบบเด็กจะวาดรูปวงกลมได้ที่อายุ 3 ปี วาดรูปสี่เหลี่ยมได้ที่อายุ 4 ปี และวาดรูปสามเหลี่ยมได้ที่อายุ 5 ปีเป็นต้น

กีเซล (Gesell) กล่าวว่า การเจริญเติบโตของเด็กจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ สำหรับพัฒนาการด้านร่างกายนั้น หมายถึง การที่เด็กแสดงความสามารถในการจัดกระทำกับวัสดุ เช่น การเล่นลูกบอล การขีดเขียน เด็กต้องใช้ความสามารถของการใช้สายตาและกล้ามเนื้อมือ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยการเจริญเติบโตของระบบสมองและการเคลื่อนไหวประกอบกัน ลักษณะพัฒนาการที่สำคัญของเด็กในวัยนี้ก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเคลื่อนไหว การทำงานของระบบประสาทกล้ามเนื้อ และการพัฒนาความสามารถในการควบคุมร่างกายและบังคับส่วนต่างๆ ของร่างกาย (จกมล เกษตุ้ม. 2541: 15 ; อ้างอิงจาก Gesell. 1964) และจากการวิจัยของกีเซล ได้แยกพฤติกรรมของเด็กในวัยนี้ออกเป็นขั้นตั้งแต่อายุ 3 ขวบ ถึง 6 ขวบ ดังนี้ (สายวริน จินจุฬิ. 2541: 19-20 ; อ้างอิงจาก เอื้ออารี พงศ์อิศวรานันท์. 2529)

อายุ 3 ขวบ เป็นวัยที่ชอบทำกิจกรรมที่ออกกำลังกล้ามเนื้อแขน ขา นิ้ว มือ และเท้า ลากเส้นได้ดี ชอบสร้างหอคอยโดยใช้แท่งลูกบาศก์ ชอบกระโดด และชอบวิ่ง

อายุ 4 ขวบ วิ่งกระโดดได้ดีกว่า 3 ขวบ สามารถช่วยตนเองได้ แต่งตัวเองได้ ดึงกระดุมผูกเชือกรองเท้า รับประทานข้าวด้วยตนเอง

อายุ 5 ขวบ สามารถควบคุมกิจกรรมของร่างกายได้ดี ทรงตัวได้ดี เชื้อมันตนเอง มีความระมัดระวังในการเล่น กระโดดได้ดี การเคลื่อนไหวของร่างกายส่วนต่างๆ ประสานงานกันได้ดี สามารถใช้แปรงฟันได้ หวีผม ล้างหน้า และช่วยตนเองได้มากยิ่งขึ้น

อายุ 6 ขวบ เคลื่อนไหวได้ดี ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบวิ่งไล่ กระโดด เล่นกีฬาได้หลายอย่าง ชอบเล่นของเล่นทุกชนิดที่มีล้อเลื่อน ชอบอาบน้ำและแต่งตัวเอง

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กในวัยนี้ หมายถึง การเจริญเติบโต หรือการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ พัฒนาการทางกาย อันได้แก่ ส่วนสูง น้ำหนัก และสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น และพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว คือ เด็กจะสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของทั้งกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กได้ดีขึ้น

2.2.2 พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม (Emotional and Social Development)

อารมณ์ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการกระตุ้น ทั้งจากสิ่งเร้าภายใน คือ ความต้องการหรือแรงขับ และจากสิ่งเร้าภายนอก แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536: 18) ซึ่งสอดคล้องกับ พรรณทิพย์ ศิริวรรณมุขย์ (2547: 71) ที่กล่าวว่า อารมณ์เป็นสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจอันเนื่องมาจากการ

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและอินทรีย์ และการแสดงโต้ตอบนั้นจะเป็นไปตามสถานการณ์ ส่วนพัฒนาการทางอารมณ์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก โดยจะพัฒนาจากการรับรู้ความรู้สึกทั่วๆ ไปไปสู่ความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และจากการรับรู้ความรู้สึกของตนเองไปสู่การรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น (จิตตินันท์ เตชะคุปต์. 2536: 12) ซึ่งพัฒนาการทางอารมณ์นี้จะรวมถึงการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงอารมณ์พื้นฐานของเด็กอันได้แก่ ความกลัว ความโกรธ เป็นต้น นอกจากนี้ยังครอบคลุมไปถึงอารมณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น ได้แก่ ความรู้สึกผิด ความอิจฉา ความภูมิใจ เป็นต้น (นภเนตร ธรรมบวร. 2540: 95)

เด็กในวัยนี้จะมีอารมณ์หงุดหงิดง่าย ตี้อารมณ์ เอาแต่ใจตัวเอง เจ้าอารมณ์ ทั้งนี้เพราะอยู่ในวัยช่วงปฏิเสธ (negativistic phase) อีกทั้งชีวิตประจำวันมีเรื่องยั่วอารมณ์ให้เด็กหงุดหงิดวุ่นวายไม่รู้จักสิ้นระหว่างความต้องการของเด็กกับท่าทีการปฏิบัติของผู้ใหญ่และเพื่อนเล่น ตลอดจนมีสิ่งต่างๆ มากมายที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก ซึ่งเด็กอยากรู้อยากทดลองให้เข้าใจ บางครั้งก็เข้าใจง่าย บางครั้งก็เข้าใจยาก บางคราวก็เจ็บตัวหรือโดนทำโทษ เด็กจะเริ่มมีลักษณะอารมณ์ประเภทต่างๆ อย่างที่ผู้ใหญ่มี เช่น อารมณ์โกรธ อารมณ์อิจฉา อารมณ์อาทรเห็นใจ อารมณ์อยากรู้อยากเห็น อารมณ์หรรษา อารมณ์ก้าวร้าว อารมณ์อวดดีอวดดี (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540: 205) เช่นเดียวกับ เฮอร์ลอค (Hurlock. 1967: 296) ที่กล่าวว่า เด็กวัยนี้มีลักษณะเป็นคนเจ้าอารมณ์ ฉุนเฉียว โกรธง่าย หวาดกลัว อิจฉาริษยาอย่างไม่มีเหตุผล และจะแสดงออกเพื่อการระบายอารมณ์นั้นๆ แทนที่อย่างไม่มี การยับยั้ง อารมณ์ของเด็กจะรุนแรงและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น ร้องไห้แล้วหัวเราะได้ทันที และอารมณ์ของเด็กจะสังเกตได้จากพฤติกรรมที่เขาแสดงออกมา อีกทั้งยังสอดคล้องกับ วราภรณ์ รักวิชัย (2540: 95) ที่ได้กล่าวว่า การแสดงออกทางด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยนั้น เป็นการแสดงอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย และบางครั้งก็รุนแรงมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ในเด็กแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ อย่าง เช่น การอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อม สุขภาพร่างกาย และสุขภาพด้านจิตใจ

พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมตามแผนที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามบทบาทที่สังคมกำหนด และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนร่วมและพอใจในสังคม (Hurlock. 1978: 228) นอกจากนี้ นิตยา คชภักดี (2543: 43-48) ยังได้กล่าวเสริมอีกว่า พัฒนาการด้านสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น และการดำรงตนในสังคม อีกทั้งยังครอบคลุมไปถึงความสามารถในการช่วยตนเอง การรู้ผิดชอบชั่วดี คุณธรรม และการปรับตัวในสังคม ซึ่งพัฒนาการทางด้านสังคมนี้มีความสำคัญต่อบุคคล เพราะช่วยให้บุคคลเรียนรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมเพื่อสามารถที่จะปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยเฉพาะวัย 2-5 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มออกสู่สังคมภายนอก เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัว เริ่มรู้จักคบเพื่อนในวัยเดียวกัน และชอบเล่นร่วมกับเพื่อนๆ ในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น ซึ่งการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์นี้จะทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน และเรียนรู้ที่จะมีพฤติกรรมต่างๆ ที่สังคมยอมรับเพื่อให้อยู่ร่วมกับสังคมนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม (วราภรณ์ บุญนวน. 2541: 11)

อีริกสัน (Erikson) กล่าวว่า พัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กในช่วงปฐมวัยนี้ เป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งอิทธิพลของพัฒนาการแต่ละขั้นมีผลต่อกัน โดยพัฒนาการในขั้นหลังจะได้รับอิทธิพลจากขั้นก่อนหน้านั้น (Brewer. 1995: 17) เด็กในวัยนี้จะเริ่มพัฒนาความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ชอบอิสระ มีความมั่นใจในตนเอง สนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่การแสดงพฤติกรรมทางสังคมในระยะแรกอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เพราะเด็กวัยนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีอารมณ์แปรปรวนง่าย ยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับความคิด ความรู้สึกของผู้อื่น แต่เมื่อเด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งได้รับการปลูกฝังลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม เด็กย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคมได้ดียิ่งขึ้น (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2545ช : 101)

ประดิษฐ์ อนุกรมย์ ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะที่เห็นเด่นชัดที่สุดของเด็กปฐมวัย คือ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีอิทธิพลสำคัญต่อพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมมาก ลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กแสดงออกด้วยการทำอะไรทุกอย่างตามที่ตนเองอยากทำ ดีที่สุด แข็งแรงที่สุด มีฤทธิ์มากที่สุด พยายามให้คนอื่นคล้อยตามหรือทำตามความต้องการของตนเองมากกว่าจะยอมทำตามความต้องการของคนอื่น มักจะตัดสินใจว่าใครดีหรือไม่ดีจากการรับรู้ของตนเอง หรือจากปฏิสัมพันธ์ที่ผู้อื่นมีต่อตนเองเท่านั้น โดยไม่สนใจเหตุผลที่แท้จริง (นันทา แทนธานี. 2534: 22 ; อ้างอิงจาก ประดิษฐ์ อนุกรมย์. 2525) ซึ่งสอดคล้องกับเพียเจท์ (Piaget) ที่กล่าวว่า เด็กอายุ 3-5 ขวบ มีการเรียนรู้พฤติกรรมทางอารมณ์และสังคมจากเพื่อนเล่นหรือเพื่อนบ้านใกล้เคียงที่วัยไล่เลี่ยกัน เด็กวัยนี้จะยังไม่เข้าใจถึงความถูกต้องและความผิด คำว่าดีหรือไม่ดีนั้นก็ยังไม่มีความเข้าใจลึกซึ้ง โดยเพียเจท์ได้แบ่งพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กวัยนี้ออกเป็น 3 ระยะ คือ (จงกล เกษตุ้ม. 2541: 23 ; อ้างอิงจาก Piaget. 1962)

ระยะแรก อายุ 2-3 ขวบ เป็นระยะที่เด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ชอบอยู่กับเพื่อนแต่ต่างคนต่างเล่นตามลำพัง ไม่ค่อยเล่นด้วยกัน ยังไม่รู้จักรับแบ่งของเล่นและของรับประทาน

ระยะที่สอง อายุ 3-4 ขวบ เด็กเข้าอยู่ในหมู่เพื่อน เล่นกับเพื่อนบ้างบางครั้งคราว บางครั้งก็แยกตัวเล่นคนเดียว และการเล่นมักจะเล่นกับเพศเดียวกับตนเองมากกว่าต่างเพศ แต่จะเล่นกันไม่นาน เพราะมีเรื่องขัดใจกันเสมอ เมื่อโกรธกันแล้วไม่นานเด็กก็จะเล่นรวมกันได้อีก

ระยะที่สาม อายุ 5-6 ขวบ เด็กจะเข้าสังคมดีขึ้น ชอบอยู่กับเพื่อนๆ เล่นด้วยกัน เล่นกับเพื่อนได้โดยไม่เลือกเพศ ช่วยเหลือกัน เห็นอกเห็นใจกัน แบ่งปันกัน แต่บางครั้งก็ยังทะเลาะกันอยู่ เพราะแย่งของเล่นกัน

สรุปได้ว่า อารมณ์ของเด็กปฐมวัยนั้นมีลักษณะรุนแรงและเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว แต่เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะมากขึ้น เด็กก็จะมีพัฒนาการ คือ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ส่วนพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยจะพัฒนาจากความผูกพันใกล้ชิดกับคนในครอบครัวไปสู่บุคคลอื่นในสังคม รวมถึงมีการ

ปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมด้วย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การที่เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมที่ดีนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ที่เด็กได้รับเป็นสำคัญ

2.2.3 พัฒนาการด้านสติปัญญา (Intellectual Development)

พัฒนาการทางสมองของมนุษย์เริ่มตั้งแต่ออยู่ในครรภ์มารดา และมีการพัฒนาสูงสุดในช่วงเด็กปฐมวัยคือ อายุ 0-5 ปี ซึ่งนับว่าเป็นวัยทองของการเรียนรู้ สมองของเด็กวัยนี้จะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งถ้าหากเด็กได้รับการกระตุ้นเซลล์ในสมองให้มีการพัฒนาเต็มที่ ตลอดจนได้รับสารอาหารที่ถูกต้อง เด็กจะมีสติปัญญาดี และมีความพร้อมในการเรียนรู้ (รุ่ง แก้วแดง. 2543: 39-81) วาโร เฟ็งสวัสต์ (2542: 57) ได้ให้ความหมายของสติปัญญาไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิด การจำ ความมีเหตุผล ความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ ฮารี ฟันมณี (2542: 49) ที่กล่าวว่า สติปัญญา หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลในการเรียนรู้ คิดหาเหตุผล การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ตลอดจนการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับตัวเองต่อสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างเป็นสุข ส่วนพัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง พัฒนาการในระยะความคิดแบบก่อนกฎเกณฑ์ กล่าวคือ เด็กจะมีความคิดเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่รับรู้ และใช้ความคิดในการแก้ปัญหาได้ แต่ความเข้าใจในเหตุผลนั้นยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งลักษณะที่สำคัญของความคิดในเด็กวัยนี้ก็คือ จะมีความคิดฝันและจินตนาการค่อนข้างมาก จะถือตนเองเป็นศูนย์กลางและคิดว่าคนอื่นจะคิดแบบเดียวกับตน และที่สำคัญคือ มีความสนใจใคร่รู้ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545ข: 109)

พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยจะพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก โดยเฉพาะในช่วง 4 ปีแรกของชีวิต เด็กจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาถึงร้อยละ 50 และจะเพิ่มเป็นร้อยละ 80 เมื่อเด็กมีอายุ 8 ปี โดยพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะเริ่มจากการที่เด็กรู้จักเรียนรู้การใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ในการตีความหมายสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตนเอง เช่น การใช้มือ ปาก ลิ้น สัมผัสสิ่งต่างๆ เพื่อต้องการทราบว่า สิ่งของนั้นมีลักษณะอ่อน นุ่ม แข็ง หรือมีรสเป็นอย่างไร (นภเนตร ธรรมบวร. 2540: 111-112)

นักทฤษฎีคนสำคัญที่ได้รับการยอมรับอย่างมากในเรื่องพัฒนาการทางสติปัญญาก็คือ เพียเจท์ (Piaget) ซึ่งได้ศึกษาถึงความคิด ความเข้าใจของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงระยะวัยรุ่น โดยเขามีความเชื่อว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กนั้นเกิดขึ้นเป็นขั้นตอนและมีความต่อเนื่องกัน และเชื่อว่าพัฒนาการจะเป็นไปตามลำดับขั้น จะข้ามขั้นไม่ได้ แต่อัตราของพัฒนาการอาจมีความแตกต่างกันในตัวเด็กแต่ละคนได้ ซึ่งความแตกต่างนั้นมาจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ (ทิศนา แคมมณี; และคนอื่นๆ. 2536: 61-63) เพียเจท์ ได้แบ่งขั้นต่างๆ ของพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ออกเป็น 4 ขั้นตอนตามลำดับอายุ แต่ในการศึกษาครั้งนี้จะขอกกล่าวถึงเฉพาะขั้นตอนทางสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยเพียง 2 ขั้น เท่านั้น ดังนี้ (พัฒนา ชัชพงศ์. 2540: 14-15)

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่างแรกเกิดถึง 2 ปี ซึ่งเด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นลักษณะธรรมชาติ เช่น วัตถุสิ่งของ เป็นต้น

และจะมีปฏิริยาต่อสภาพรอบๆ ตัว โดยมีปฏิริยาสะท้อนง่าย ๆ เช่น การดูด การกลืน การร้องไห้ เป็นต้น ภาษาที่ใช้จะเป็นทีละคำ และพูดได้ประโยคสั้นๆ เด็กในขั้นนี้จะรับรู้เฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น และเป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น การชิม การฟัง การมอง การดม และการสัมผัส

2. ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Pre-Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 2-7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูด เข้าใจทำทางในการสื่อความหมาย และจะเกิดพัฒนาการทางภาษา และพัฒนาการทางความคิด เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้นแต่ต้องอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ สามารถจัดหมวดหมู่สิ่งของได้ตามเกณฑ์ของตน แต่ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลหรือยกเหตุผลขึ้นอ้างอิงได้อีกทั้งเด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเป็นอย่างมาก

ส่วนนักจิตวิทยาคนสำคัญที่กล่าวถึงพัฒนาการทางการรู้การคิดอีกคนหนึ่ง คือ บรูเนอร์ (Bruner) ซึ่งเขาจะเน้นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมตัวเด็ก บรูเนอร์เห็นด้วยกับเพียเจท์ที่ว่า การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดจากกระบวนการภายในอินทรีย์ (Organism) ซึ่งจะพัฒนาได้ดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก (ทิกนา แซมมณี; และคนอื่นๆ. 2536: 63) บรูเนอร์ ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้นด้วยกัน แต่ในการศึกษาค้นคว้านี้จะขอล่าถึงเพียง 2 ขั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536: 8 ; อ้างอิงจาก Bruner. n.d.)

1. ขั้นการกระทำ (Enactive Stage) เป็นขั้นที่เปรียบได้กับขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวของเพียเจท์ ซึ่งเป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้จากการกระทำและการสัมผัส

2. ขั้นจินตนาการหรือสร้างมโนภาพ (Iconic Stage) เป็นขั้นที่เปรียบได้กับขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการของเพียเจท์ ซึ่งเด็กในช่วงนี้จะเกิดความคิดจากการรับรู้ตามความเป็นจริง และความคิดจากจินตนาการด้วย

วินัย รังสินันท์ กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สามารถจดจำสิ่งต่างๆ และสามารถเรียกชื่อได้อย่างถูกต้อง เช่น สิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว ผลไม้ สัตว์เลี้ยง หรือของใช้ต่างๆ จะมีพัฒนาการความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ อย่างรวดเร็ว สามารถคิดแก้ปัญหาต่างๆ ในสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น รู้ถึงผลของการกระทำต่างๆ ที่ตามมา มีความเข้าใจเกี่ยวกับเวลาและตัวเลข สามารถจัดกลุ่มสิ่งของจำแนกความเหมือนหรือความแตกต่างของสิ่งของต่างๆ ได้ สามารถเรียงลำดับสิ่งต่างๆ และสามารถเปรียบเทียบสี ขนาด รูปร่าง น้ำหนัก กลิ่น รส และสัมผัสได้ (นันทา แทนธานี. 2534: 24 ; อ้างอิงจาก วินัย รังสินันท์. 2526) ส่วนอารี รังสินันท์ ได้กล่าวเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดและความเข้าใจว่า เด็กในวัยนี้จะมีการสร้างมโนภาพขึ้นในใจ และมีความคิดฝันในเรื่องต่างๆ มากที่สุด นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เหตุผลเบื้องต้นได้ แต่เป็นการให้เหตุผลที่ยังไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังยึดความคิดและความต้องการของตนเป็นหลักอยู่ ซึ่งจะลดการยึดตนเองลง และใช้เหตุผลถูกต้องขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น (จงกล เกษตุ้ม. 2541: 26 ; อ้างอิงจาก อารี รังสินันท์. 2524)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยจะอยู่ในขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ หรือ Pre-Operation Stage ซึ่งเด็กจะเริ่มเรียนรู้ภาษาและทำทางในการสื่อความหมาย

อีกทั้งการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ก็ดีขึ้น แต่ยังคงอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลเองได้ ส่วนการจะพัฒนาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กให้ดีขึ้นนั้นต้องขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เด็กได้รับ

2.2.4 พัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development)

จริยธรรม คือ สิ่งที่ได้รับการปลูกฝังขัดเกลา และพัฒนาขึ้นจากแรงขับพื้นฐานภายในจิตได้สำนึกของตน โดยกระบวนการขัดเกลานั้นจะอยู่ในรูปของการเลียนแบบ (identification) ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะปรับตัวตามมาตรฐานพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในสังคม (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2547: 159) เด็กจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมหรือจริยธรรม โดยเด็กจะต้องเรียนรู้จริยธรรมซึ่งหมายความว่า สิ่งใดเป็นความถูกต้อง ความดี สิ่งใดเป็นความไม่ถูกต้อง ไม่ดี พฤติกรรมใดที่สมควรหรือไม่สมควรประพฤติในสังคม ซึ่งจริยธรรมนี้จะเกิดขึ้นในเด็กอย่างช้าๆ และค่อยๆ ซึมซาบเข้าสู่การรับรู้ของเด็ก โดยเริ่มตั้งแต่เด็กเริ่มจำใจทำตามแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในสังคมโดยการกลัวการถูกลงโทษจากผู้ใหญ่หรือผู้ดูแลเด็ก ไปจนถึงขั้นการรู้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือไม่ควรกระทำโดยอาศัยวิจารณญาณของตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ได้ (ปริยา เกตุทัต. 2543: 257)

พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น เพียเจท์และโคลเบอร์ก (Piaget and Kohlberg) มีความเชื่อร่วมกันว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์มีแนวทางและขั้นตอนเป็นสากล จริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้นตามความสามารถทางการรู้การคิด และความสามารถทางสติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก ส่วนสภาพแวดล้อมก็มีอิทธิพลในการถ่วงหรือระงับ หรืออาจเร่งพัฒนาการทางจริยธรรมได้ (สายญาติ เพียเขมร. 2541: 34) โดยเพียเจท์ ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ขั้น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะกล่าวเพียง 2 ขั้นที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ดังนี้ (จงกล เกษตุ้ม. 2541: 28 ; อ้างอิงจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2522)

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (แรกเกิด – 2 ปี) เป็นขั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมและระเบียบกฎเกณฑ์ได้ การประพฤติปฏิบัติจะกระทำเพื่อสนองความต้องการทางร่างกายเท่านั้น

2. ขั้นปฏิบัติตามคำสั่ง (อายุ 2 – 7 ปี) เด็กจะสามารถรับรู้สภาพและบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม

จากการศึกษาทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเพียเจท์ โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้นำมาเป็นพื้นฐานในการแบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ระดับ โดยในแต่ละระดับจะแบ่งออกเป็น 2 ขั้นย่อย รวมเป็น 6 ขั้น (ทิศนา ขัมมณี; และคนอื่นๆ. 2536: 65) แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงเฉพาะขั้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยเท่านั้น ดังนี้ (Kohlberg. 1969: 405)

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) บุคคลจะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยผู้มีอำนาจเหมือนกัน การตัดสินใจเลือกการกระทำ จะทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่น ซึ่งระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 หลีกเลี่ยงการลงโทษ (อายุ 2 - 7 ปี) เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ การจะตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมนั้นๆ ว่าทำไปแล้วจะถูกลงโทษหรือไม่

ขั้นที่ 2 แสวงหารางวัล (อายุ 7 – 10 ปี) การกระทำที่ถูกต้อง คือ การกระทำที่นำความพอใจมาให้แม้การกระทำนั้นจะขัดกับผู้อื่นก็ตาม ความยุติธรรมจะเป็นไปในรูปของเหตุผลของการปฏิบัติมากกว่าเป็นความรู้สึกของความยุติธรรม เช่น เธอดีฉัน ฉันดีเธอ

โคลเบอร์กเชื่อว่า พัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นเป็นไปตามขั้นจากขั้นที่ 1 ผ่านไปตามลำดับจนถึงขั้นที่ 6 จะข้ามขั้นไม่ได้ เพราะคนเราจะให้เหตุผลในขั้นต่ำกว่าอยู่ก่อน ต่อมาเมื่อได้ประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ หรือสามารถเข้าใจประสบการณ์เก่าได้ดีขึ้น ก็จะเกิดเปลี่ยนแปลงความคิดและเหตุผลในขั้นที่สูงมากขึ้น ส่วนเหตุผลในขั้นต่ำกว่าก็จะถูกละทิ้งไป แต่อาจจะชะงักติดอยู่กับขั้นใดขั้นหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งเป็นตัวกำหนดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Kohlberg, 1972: 31-52) และจากการศึกษาของโคลเบอร์กเรื่องพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กยังพบว่า ในช่วง 4-6 ขวบนั้น เป็นวัยที่เด็กเริ่มเรียนรู้และยอมรับในเรื่องคุณธรรมแล้ว แต่ก็ยังมีความคิดไม่ถูกต้องตามหลักของความเป็นจริง และยังไม่เป็นเหตุเป็นผล มีขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นสามารถเข้าใจความแตกต่างของความดี ความถูกต้อง ความไม่ดี ความไม่ถูกต้อง แต่เพียงในความหมายว่า ความดี ความถูกต้องเป็นสิ่งที่ตนกระทำแล้วจะไม่ถูกลงโทษ หรือการกระทำที่กระทำถูกต้องก็คือ การกระทำที่นำความพอใจมาสู่ตนเองเท่านั้น (ปรีญา เกตุทัต, 2543: 258)

จรรยา สุวรรณทัต ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กไว้ว่า จริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนจะอยู่ในระดับก่อนเกณฑ์ กล่าวคือ เด็กจะอยู่ในระยะที่ยอมเชื่อฟังคำสั่ง แต่การเชื่อฟังคำสั่งนั้นเป็นไปเพื่อหลบการถูกลงโทษมากกว่าที่จะเป็นการเชื่อฟังโดยเหตุผลอื่นที่แสดงถึงวุฒิภาวะที่สูงกว่า เช่น การเชื่อในเหตุผลและการเคารพตนเอง การที่เด็กหนีการลงโทษก็เพราะคิดว่าการที่ผู้ใหญ่ไม่ลงโทษนั้นเป็นความดี ความดีความงาม ลักษณะนามธรรมยังเป็นเรื่องที่ไกลต่อความเข้าใจของเด็กในวัยนี้อย่างมาก (จกมล เกษตุ้ม, 2541: 28 ; อ้างอิงจาก จรรยา สุวรรณทัต, 2526) ส่วนศรีเรือน แก้วกังวาล (2540: 214) กล่าวว่า ความนึกคิดเกี่ยวกับอะไรถูก อะไรผิด อะไรดี หรือชั่วนั้น เด็กยังคิดเห็นเป็นเหตุผลด้วยตนเองไม่ได้ ยังต้องอาศัยผู้อบรมเลี้ยงดูให้คำชี้แจงแนะนำอยู่ แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าคำชี้แจงแนะนำก็คือ การทำเป็นแบบอย่างเพื่อให้เด็กเลียนแบบ ซึ่งจะได้ผลประทับใจเด็กโดยที่เด็กไม่รู้สึกตัว นอกจากนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กจะต้องไม่เน้นในเรื่องความถูก ความผิด ความดี ความชั่วมากเกินไป เพราะถ้าเป็นเช่นนั้น เด็กจะเกิดความรู้สึกไปว่า ความผิด กลายเป็นเรื่องใหญ่โตร้ายแรงโดยไม่สมควรแก่เหตุผลไปได้ง่ายๆ ทั้งที่โดยธรรมดาแล้วไม่ใช่เรื่องร้ายแรง ซึ่งจะทำให้เด็กให้อภัยตนเองและผู้อื่นได้ยากในเรื่องดี ชั่ว ซึ่งจะแสดงผลเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในลักษณะ over super ego (การเชิดชูตนเองหรือหลักการที่ตัวเองนับถือเกินความพอดี)

พัฒนาการทางด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า เด็กในวัยนี้จะซึมซับทุกสิ่งทุกอย่างจากผู้เลี้ยงดูหรือคนรอบๆ ตัว และเป็นวัยที่ชอบเลียนแบบ ฉะนั้น ในการที่เราจะปูพื้นฐานที่ดีและถูกต้องให้แก่เด็กจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มทำตั้งแต่เด็กยังอยู่ในวัยนี้ แม้ว่าเขาจะยังไม่เข้าใจในเรื่องของเหตุผลก็ตาม โดยทำตัวเป็นต้นแบบที่ดี และปลุกฝังแต่สิ่งดีงามให้แก่เด็ก

จากทั้งหมดที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า พัฒนาการทุกด้านในช่วงปฐมวัยเป็นรากฐานของชีวิตในภายภาคหน้า และเป็นรากฐานของพัฒนาการในขั้นต่อไป ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ที่

เด็กได้รับในระยะนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นไปในอนาคตของเด็กแต่ละคน ฉะนั้น การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองทราบถึงพัฒนาการในด้านต่างๆ และเข้าใจในหลักพัฒนาการของเด็ก จึงนับเป็นพื้นฐานในการช่วยพัฒนาและส่งเสริมส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ของเด็กแต่ละคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของตนเอง

2.3 ความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้เน้น “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยจุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่งที่จะนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก็คือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทย โดยจะต้องเอื้อและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อที่จะได้บรรลุผลการพัฒนากระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโดยกำหนดนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ เร่งรัดจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งเป้าหมายประการหนึ่ง คือ เด็กปฐมวัยทุกคนต้องได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 2 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2541: 66-68)

ฉะนั้น เด็กปฐมวัยหรือเด็กวัย 3-6 ปี จึงมีความหมายต่ออนาคตของประเทศชาติเป็นอันมาก เพราะเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งหากได้รับการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม อีกทั้งมีโอกาสได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ตามควรแก่วัย เด็กวัยนี้ย่อมเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ (อมรชัย ตันติเมธ. 2536: 25) และยิ่งไปกว่านั้น เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดในชีวิต ศักยภาพแห่งการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่างๆ สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง (สุปราณี รื่นพิทักษ์. 2545: 1)

การพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นมีความสำคัญมากที่สุด กล่าวคือ เป็นระยะที่ชีวิตของการพัฒนาในด้านต่างๆ สูงมาก และจะมีอิทธิพลต่อชีวิตเด็กในอนาคตเป็นอย่างมาก การจัดอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องให้แก่เด็กวัยนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องให้ความสนใจเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา (พวงเล็ก วรกุล. 2538: 9) ซึ่งการพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นเป็นงานที่ทุกฝ่ายตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนจะต้องร่วมแรงร่วมใจกันเสริมสร้างบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่เด็กไทยอันเป็นอนาคตของชาติ ดังคำกล่าวของจรรยา สุวรรณทัต (2534: 13-14) ที่ได้สรุปความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้ว่า

“เราควรปลูกฝังสิ่งดีๆ ให้กับเด็กในวัยนี้ ซึ่งเราถือว่าเป็นวัยทองของชีวิต เป็นวัยแห่งการวางรากฐานทั้งหลายทั้งปวงในชีวิต ความสำเร็จในชีวิตของคนเราเริ่มต้นที่จุดนี้ บุคลิกภาพที่จะก่อตัวและพัฒนาไปในด้านที่ดีงามทั้งหลายมันอยู่ที่จุดเริ่มต้นของชีวิต อยู่ที่วัยทองของชีวิต คือ ในระยะเวลาที่เด็กอยู่ในช่วงปฐมวัยนี้เอง”

เป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยก็คือ การสร้างเสริมให้เด็กวัยนี้มีความสุขร่างกายเจริญเติบโตแข็งแรง มีความสามารถในการใช้ทักษะในการเคลื่อนไหวร่างกาย เรียนรู้การเล่นและการสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ช่วยตัวเองได้มากขึ้น มีความสามารถทางสติปัญญาที่จะเรียนรู้ความหมายและความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ สามารถติดต่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตนเอง เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจและตอบสนองได้ถูกต้อง มีการตอบสนองทางอารมณ์ด้วยความสุขสดใส ร่าเริงเบิกบาน เรียนรู้ขอบเขตของตนว่าจะทำอะไรได้เพียงใดในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้เป็นที่รักของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้อื่น เด็กในวัยนี้จะมีความผูกพันกับครอบครัว และชอบเลียนแบบพ่อแม่ ผู้ปกครองซึ่งใกล้ชิดเขา ครอบครัวจึงเป็นสถาบันแรกและสถาบันหลักในการสั่งสอน อบรมบ่มนิสัย และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยนี้ร่วมกับสถาบันการศึกษาและสถาบันสังคมอื่นๆ และเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเด็ก ก็คือ การสร้างเสริมพัฒนาการครบถ้วนทุกๆ ด้าน เพื่อสร้างเสริมให้เด็กมีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ (ยวดี เทียรชประสิทธิ์. 2536: 14)

สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยหรือเด็กในช่วงอายุ 3-6 ปี มีความหมายและมีความสำคัญต่ออนาคตของประเทศชาติเป็นอันมาก เนื่องจากเด็กในวัยนี้เป็นพื้นฐานของการเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า จึงควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องและเหมาะสม ได้รับการสร้างพื้นฐานที่ดี และได้รับการส่งเสริมพัฒนาการในทุกๆ ด้านจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อสังคมต่อไป

2.4 หน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ปัจจุบัน นานาประเทศต่างก็ให้ความสำคัญกับเด็กโดยเฉพาะเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เพราะชีวิตในวัยเด็กเปรียบเสมือนรากแก้วของชีวิตที่จะค้ำจุน และนำพาให้ชีวิตเจริญเติบโตและ งอกงาม การให้การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องและเหมาะสมจึงเปรียบเสมือนการบำรุงรักษา รดน้ำ พรวนดินให้ต้นไม้แห่งชีวิตเติบโตอย่างมีคุณภาพ ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงเด็กและความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า

“เด็กเป็นผู้สร้างโลกในอนาคต ถ้าเด็กของเราเป็นอย่างไร โลกในอนาคตก็จะเป็นอย่างนั้น ฉะนั้น เราจงสร้างโลกในอนาคตโดยการสร้างเด็กหรือผ่านทางเด็ก แล้วเด็กจะเป็นผู้สร้างโลกเอง จงสร้างเด็กให้ดี ให้เหมาะสมสำหรับที่จะไปสร้างโลกให้ถูกต้องงดงาม การสร้างเด็กให้เจริญเติบโต ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตนั้น จำเป็นต้องอาศัยวิธีการอบรมเลี้ยงดูและดำเนินมาตั้งแต่เด็กยังเล็ก ต่อเนื่องเรื่อยไป.....” (สุรัสวดี กองสุวรรณ. 2539: 12 ; อ้างอิงจาก พุทธทาสภิกขุ. 2531)

บ้านถือเป็นสถาบันสำคัญอันดับแรกที่จะสร้างให้เด็กเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข เด็กจะเจริญเติบโตได้มากน้อยเพียงใด มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีเพียงใดนั้น อยู่ที่บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นสำคัญ และถึงแม้ว่าเด็กจะเข้าโรงเรียนแล้วก็ตาม บ้านก็ยังคงมีอิทธิพลต่อเด็กอยู่ ดังนั้น บ้านจึงเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญยิ่งอันดับแรกของเด็ก (น้ำทิพย์ เสือสารรัตน์. 2546: 29) และพ่อแม่ ผู้ปกครองก็เป็นผู้ที่มีหน้าที่และมีบทบาทที่สำคัญมากที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโต และพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน

(สุรัสวดี กองสุวรรณ. 2539: 12) ซึ่งถ้าผู้ปกครองมีความเข้าใจหลักการเลี้ยงดูเด็ก และปฏิบัติอย่างถูกต้องแล้ว สังคมจะได้ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า โดยเฉพาะการพัฒนาทางสังคมของเด็กที่ผู้ปกครองคือผู้สร้างการเรียนรู้ทางสังคมให้กับเด็ก ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการเรียนรู้ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสังคมที่ทำให้เด็กประพฤติปฏิบัติ (Berndt. 1992: 429) ผู้ปกครองจึงเป็นผู้สร้างความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ดังนั้น การให้ผู้ปกครองได้ทราบว่าคุณสมบัติต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัยนั้น จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของตน และทำหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กปฐมวัยได้ดีขึ้น (กฤษณี ภูพัฒน์. 2538: 14)

พ่อแม่ ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเด็กมาตั้งแต่เริ่มสร้างครอบครัว ซึ่งครอบครัวที่พ่อแม่มีความรักต่อกันอย่างมั่นคงจะสามารถปรับตัวกับชีวิตสมรสได้ดี และย่อมมีความต้องการทายาทของตนไว้ชื่นชมและเฝ้าอบรม หล่อหลอมให้ลูกได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการครบถ้วนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ สามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข และมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จและมีคุณค่าต่อสังคมต่อไป (ยุวดี เจริญประสิทธิ์. 2536: 61)

วารภรณ์ รักวิชัย (2540: 15-16) กล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดีตามหน้าที่ของพ่อแม่และผู้ปกครองที่ดี ซึ่งนอกจากจะให้การอบรมเลี้ยงดูแล้ว ต้องให้ทั้งความรัก ความเอาใจใส่ จัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เด็กจะได้เติบโตและสามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถจะแก้ปัญหาต่างๆ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งบทบาทของผู้ปกครอง มีดังนี้

1. ให้การอบรมเลี้ยงดูและให้ปัจจัย 4
2. ให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ฝึกอบรมให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองได้
4. ถ่ายทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี ตลอดจนบทบาทและหน้าที่ใน

ครอบครัวให้แก่เด็ก

5. ช่วยแก้ไขปัญหา และอบรมสร้างวินัยอันดีให้แก่เด็ก
6. จัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาในทุกๆ ด้าน
7. เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก
8. ปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็ก

ส่วนพริยา ธาราพิสุทธิกุล และฉวีวรรณ กิनावงศ์ ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองสอดคล้องกัน ดังนี้ (เสาวคนธ์ สาเอี่ยม. 2537: 37 ; อ้างอิงจาก พริยา ธาราพิสุทธิกุล. 2529. ; สุรัสวดี กองสุวรรณ. 2539: 13 ; อ้างอิงจาก ฉวีวรรณ กิनावงศ์. 2533)

1. ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับวัย
2. สร้างสิ่งแวดล้อมให้อึดอ้านวยต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก อาทิ หัดให้เด็กช่วย

ตนเอง มีความคิดริเริ่มเอง เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง

3. ช่วยหยุดยั้งพฤติกรรมที่ไม่ดี และส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีให้แก่เด็ก
4. เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้เลียนแบบ เพื่อนำไปสร้างเป็นแนวทางและค่านิยมในชีวิตตนเอง การกระทำของพ่อแม่จะสอนลูกได้ดีกว่าคำพูด
5. ยอมรับในสิทธิของเด็ก โดยให้เสรีภาพในการเสนอความคิดเห็น
6. อบรมและสั่งสอนให้เด็กประพฤติดี

พ่อแม่ ผู้ปกครอง นอกจากมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูแล้ว ยังมีหน้าที่ในการอบรมระเบียบทางสังคมเบื้องต้น อันได้แก่ การสร้างเสริมคุณลักษณะและสุขนิสัยที่ดี อบรมมารยาททางสังคมที่ดีในการดำรงชีวิต ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม และช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาอย่างเต็มที่ โดยกระตุ้นให้เด็กได้คิดและแก้ปัญหา ส่งเสริมความสนใจและให้โอกาสเด็กได้ทำในสิ่งที่เขาสนใจ และฝึกให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ของครอบครัวด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น ให้เวลาและความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ (กฤษณี ภูพัฒน์. 2538: 15) ซึ่งใกล้เคียงกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ก: 20-21) ที่กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของ พ่อแม่ ผู้ปกครองว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองนอกจากจะเป็นผู้ให้การเลี้ยงดูเพื่อสร้างเสริมสุขภาพกายและใจที่ดีให้กับเด็ก และเป็นผู้ให้การศึกษาเบื้องต้นด้วยการสอนและการฝึกให้แก่เด็กแล้วนั้น ผู้ปกครองยังมีบทบาทในการเป็นผู้ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วย ดังกล่าวแล้วว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ใช่เป็นแต่เฉพาะผู้เลี้ยงให้เด็กเจริญเติบโตหรือเป็นผู้สั่งสอนเท่านั้น แต่พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องเป็นผู้เอื้ออำนวย (facilitator) ให้แก่เด็กได้เรียนรู้เพื่อสร้างเสริมพัฒนาการตามวัยด้วยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยการปฏิบัติ ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้มีประสบการณ์การเรียนรู้ตามวัยจากการเล่น การคิด การพัฒนาต่างๆ ตามความสนใจ ภายใต้คำแนะนำช่วยเหลือที่เหมาะสม เช่น ให้เด็กได้สร้างสิ่งประดิษฐ์ที่ตนเองชอบ ให้เล่นเกมกับเพื่อนๆ เป็นต้น
2. กระทำตนและครอบครัวเป็นตัวอย่างของการเรียนรู้ของเด็กทั้งด้านเจตคติ และค่านิยมที่สอดคล้องกับสังคม
3. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ถ้าเด็กต้องการเล่นดนตรีก็ให้เล่นดนตรี แต่ทั้งนี้จะต้องให้คำแนะนำและช่วยเหลือเด็กให้ทราบว่า ความสนใจนั้นๆ เด็กควรปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เด็กเข้าใจ

นอกจากนั้น อรุณี หรดาล (2536: 65) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ รวมทั้งเตรียมความพร้อมให้เด็กอย่างเหมาะสม โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. จัดหาและจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องเล่นที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก เพื่อให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. ให้โอกาสเด็กได้มีโอกาสช่วยเหลือตนเองในด้านต่างๆ เช่น การแต่งตัว การรับประทานอาหาร ฯลฯ นอกจากนี้ อาจมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานบ้านที่เด็กสามารถทำได้ เช่น รดน้ำต้นไม้ เก็บใบไม้ที่สนามหน้าบ้าน ฯลฯ เป็นต้น

3. ชวนเด็กพูดคุยสนทนาและตอบคำถามเด็กเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งให้โอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

สรุปได้ว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลกับเด็กมากที่สุด ซึ่งหากพ่อแม่ ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการเด็ก และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน เพื่อให้เด็กเกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้านแล้ว ก็ย่อมสามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องตามหลักการมากขึ้น อีกทั้งยังมีผลต่อการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กด้วย ดังที่กุกยา ตันติผลาชีวะ (2542ข: 5) ได้กล่าวไว้ว่า สัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้ปกครองกับเด็กมีผลต่อเด็กในทุกๆ ด้าน เด็กสามารถเรียนรู้ ทำงาน และเล่นกับเพื่อนได้อย่างมั่นใจ และมีความสุข หากได้รับการสนับสนุนและการอบรมเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้องจากผู้ปกครอง โดยบทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กจะเป็นทั้งผู้เลี้ยงดู ผู้ส่งเสริมพัฒนาการ และผู้ให้การศึกษา

3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ครอบครัวถือเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มีความหมายและความสำคัญต่อพัฒนาการในทุกๆ ด้านของเด็ก กล่าวคือ เป็นทั้งแหล่งปลูกฝังลักษณะนิสัย และก่อพื้นฐานบุคลิกภาพให้แก่เด็ก นับตั้งแต่แรกเกิด รวมถึงเป็นแหล่งสำคัญในการถ่ายทอดพลังใจ คุณธรรม และค่านิยมต่างๆ ของสังคมให้แก่เด็ก ฉะนั้น การเรียนรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับตลอดด้วยต้นของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ (อรุณี หรดาล. 2536: 19) อีกทั้งในปัจจุบัน การศึกษาไม่ได้เป็นเรื่องของโรงเรียนและครูเท่านั้น แต่สรรพกำลังทั้งมวลในสังคม เช่น ครอบครัว ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อเด็กด้วย (ประเวศ วะสี. 2544: 8) ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับทางโรงเรียนหรือศูนย์เด็ก (ฉันทนา ภาคภงกช. 2537: 25) ส่วนอรุณี หรดาล (2536: 6-7) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองว่าหมายถึง การที่ ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ โดยการดำเนินการดังกล่าว ผู้ปกครองอาจทำด้วยตนเอง หรือให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กก็ได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนี้สามารถจำแนกเป็น การมีส่วนร่วมที่โรงเรียน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เช่น การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง การไปทัศนศึกษาร่วมกับโรงเรียน การร่วมกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครอง เป็นต้น และการมีส่วนร่วมที่บ้าน ซึ่งหมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการเสริม

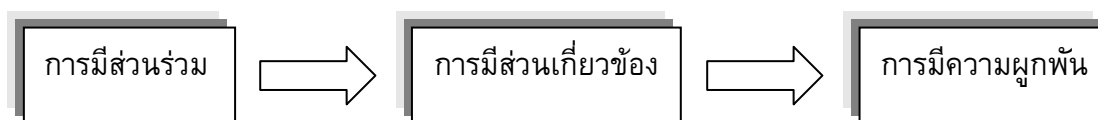
ประสบการณ์และความรู้ สร้างลักษณะนิสัยที่ดี รวมทั้งเตรียมความพร้อมให้กับเด็กขณะอยู่ที่บ้าน ซึ่งผู้ปกครองสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น อ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟัง ให้เด็กหัดช่วยเหลือตัวเอง พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เป็นต้น

นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ (2544: 34) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไม่ได้หมายถึงการมีส่วนร่วมเฉพาะกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นที่โรงเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาเด็กที่บ้านอีกด้วย ซึ่งเป็นการร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนที่ต้องเริ่มต้นไปพร้อมๆ กัน และต้องเป็นการร่วมมืออย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ส่วนนภเนตร ธรรมบวร (2541: 31) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหมายถึง ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ของเด็ก และพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการ (Contribution) ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย (ฉลอง คงเจริญ. 2545: 15 ; อ้างอิงจาก นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. 2527) ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนา แสงศักดิ์ (2539: 15-16) ที่ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคนที่มีต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม หรือเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยทำให้มีความสำเร็จ ซึ่งเป็นเป้าหมายของกลุ่มหรือเป็นความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกัน ด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) การช่วยเหลือ (Contribution) และร่วมรับผิดชอบ (Responsibility) ส่วน กุस्ताโว (Gustavo. 1992: 4) กล่าวเสริมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปมีหน้าที่หรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบในบางสิ่งบางอย่าง แต่ต่อมามีความหมายของการมีส่วนร่วมนี้เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคล หรือกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม

นอกจากนั้น เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537: 182-183) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) คือ การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้าช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) ในการปฏิบัติภารกิจนั้นๆ และการที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมต่างๆ ย่อมทำให้บุคคลมีความผูกพัน (Commitment) ต่อกิจกรรมนั้น กล่าวโดยสรุปคือ การมีส่วนร่วมทำให้เกิดการมีส่วนเกี่ยวข้อง และการมีส่วนเกี่ยวข้องก็ก่อให้เกิดความผูกพัน ดังภาพประกอบ 2

จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องและร่วมรับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กที่บ้าน เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี สมบูรณ์ และเต็มศักยภาพ

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง และการมีความผูกพัน

ที่มา: เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์. (2537). ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา* หน่วยที่ 7. หน้า 182-215. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

3.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

โรงเรียนและผู้ปกครองควรตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการที่จะช่วยพัฒนาให้เด็กเจริญเติบโตไปตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ดังที่ ทิศนา แคมมณี และคนอื่นๆ (2536: 147) ได้กล่าวไว้ว่า การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการพัฒนาเด็กจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบในงานขึ้น

เดคเคอร์และเดคเคอร์ (Decker; & Decker. 1992: 361) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการพัฒนาของเด็ก ไว้ดังนี้

1. เด็กจะมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์
2. เด็กจะมีความสามารถทางสติปัญญาและความพร้อมมากกว่าเด็กที่ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วม
3. เด็กจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองมากกว่าเด็กที่ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วม
4. การที่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับเด็ก และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเด็ก ทำให้เด็กมีสติปัญญาสูงขึ้น
5. เด็กจะมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ จากการได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้น นอกจากจะมีความสำคัญอย่างมากต่อตัวเด็กเองแล้ว ยังมีความสำคัญต่อผู้ปกครองอีก ดังนี้คือ (อรุณี หรดาล. 2536: 10-11)

1. ผู้ปกครองจะมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเห็นความสำคัญของตนเองที่มีต่อบุตรหลานมากขึ้น
2. ผู้ปกครองจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักพัฒนาการเด็ก หลักการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และหลักการปฐมวัยศึกษา ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการอบรมเลี้ยงดู และเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กที่บ้านได้

3. ผู้ปกครองจะมีความสามารถในการเสริมความรู้และประสบการณ์ให้เด็กที่บ้านมากขึ้น รวมทั้งรู้จักใช้การเสริมแรงทางบวกมากขึ้น

คุณภาพของโรงเรียนปฐมวัยจะดีได้ต้องมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็ก โรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัวได้ เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งทางโรงเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งการที่โรงเรียนทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้จะมีประโยชน์กับเด็กมาก โดยสิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองก็คือ คุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้ปกครองพบโรงเรียนที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียน และโรงเรียน ดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542: 23-24)

1. ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับสถานการณ์ทางบ้านและโรงเรียน ของเด็ก ที่ผู้ปกครองสามารถบอกครู ครูสามารถบอกผู้ปกครองในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่าง มีคุณภาพได้ อีกทั้งยังลดข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครองด้วย

2. ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับพัฒนาการเด็ก การสอนเด็ก หลักสูตร และการดำเนินการร่วมมือเชิงบริหารงานการศึกษาร่วมกันระหว่างครูและโรงเรียน

3. โรงเรียนสามารถใช้โอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดการศึกษา สำหรับผู้ปกครอง ทั้งทางด้าน การเลี้ยงดู พัฒนาการ การร่วมแก้ปัญหาเด็กจากการเลี้ยงดูและ สิ่งแวดล้อม รวมถึงการสอนต่อการเรียนของเด็กระหว่างโรงเรียนและบ้านด้วย

การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองนั้น มีผลต่อความสำเร็จทั้งทางด้าน การเรียน และมีผลต่อ การประสบผลสำเร็จในชีวิตของเด็กด้วย (นภเนตร ธรรมบวร. 2541: 18) เนื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองถือเป็นครูคนแรกของเด็กในการอบรมสั่งสอนทั้งทางด้าน การสอนอ่าน การกล่อมเกลาคุณธรรม จริยธรรม โดยการเรียนจากแบบอย่างมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติของครอบครัวเอง (รุ่ง แก้วแดง. 2543: 166) นอกจากนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองยังมีบทบาทในการร่วมมือกับทางโรงเรียน เพื่อพัฒนาเด็กให้มีความรู้ ความสามารถ และมีพัฒนาการต่างๆ เติบโตตามศักยภาพและความสามารถ ของเด็กเองที่บ้านให้มีความต่อเนื่องจากทางโรงเรียน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ในปี พ.ศ. 2542 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับแรก ขึ้น ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา และถือว่าเป็นกฎหมายแม่บทที่เป็น หัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาของไทยตามแนว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นี้ถือได้ว่าเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ของ ประเทศครั้งที่ 2 นับตั้งแต่มีการปฏิรูปครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 (นภเนตร ธรรมบวร. 2546: 86) หลักการสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือ การให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วม พัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และ จากผลการวิจัยด้าน ครอบครัวในรอบ 30 ปี ที่ผ่านมาพบว่า ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่

ผู้ปกครอง และ โรงเรียน นอกจากจะทำให้เด็กประสบผลสำเร็จในด้านวิชาการแล้ว ยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม อันจะช่วยให้มีความก้าวหน้าของชีวิตต่อไปในอนาคตด้วย (รุ่ง แก้วแดง. 2544: คำนำ)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นี้ นับเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาระดับแรกของไทยที่ได้กำหนดสาระที่เกี่ยวข้องกับบทบาท และการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้หลายมาตรา ที่สำคัญคือ การให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8(2)) ซึ่งได้มีการขยายความเพิ่มเติมในมาตรา 9(6) ว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมของครอบครัว อีกทั้งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับการสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล (มาตรา 13(1)) และการให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่และทุกเวลา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (มาตรา 24(6))

ส่วนทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544ก: 3) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าการศึกษาระดับปฐมวัยนั้นควรเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม โดยการส่งเสริมให้ชุมชนหรือสถาบัน หรือองค์กรในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับนี้ควบคู่ไปด้วย โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การอ่านหนังสือให้เด็กฟังก่อนเข้านอน การดูแลและให้กำลังใจเด็กในขณะที่ทำการบ้าน การจำกัดระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ของเด็ก ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เด็กดูโทรทัศน์นานเกินไป การเลือกรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของเด็ก การดูโทรทัศน์ร่วมกับเด็ก รวมถึงลดถึงการสนทนา พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเด็กเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ (นภเนตร ธรรมบวร. 2546: 306)

นอกจากนี้ ระบบการศึกษาในต่างประเทศก็ได้ให้ความสำคัญเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้วยเช่นเดียวกัน ดังเช่นในการปฏิรูปการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ได้มีการจัดทำกฎหมายว่าด้วยเป้าหมายการศึกษาของอเมริกาในศตวรรษที่ 21 โดยการสร้างวิสัยทัศน์หลัก 8 ประการ เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา โดยวิสัยทัศน์หลักประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการศึกษา โดยโรงเรียนทุกแห่งจะต้องส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนที่ทำให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของเด็กในด้านสังคม อารมณ์ และวิชาการ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544ค: 13-15)

ทั้งนี้ ถ้าครอบครัวหรือพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะช่วยสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแล้ว จะทำให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อตัวเด็กเอง และเป็นผลตามความมุ่งหมายมาตราหนึ่งของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)

หรือกล่าวคือ ต้องการพัฒนาให้เด็กเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ดังนี้ (นกเนตร ชรรณวร. 2546: 89)

คนเก่ง หมายถึง คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ ความสามารถทางด้านภาษา เป็นต้น

คนดี หมายถึง คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก อาทิ มีวินัย ซื่อสัตย์ มีเหตุผล ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เป็นต้น

คนมีความสุข หมายถึง คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่ อดิภาพ

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งถือเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กนั้น นอกจากจะทำให้เด็กประสบผลสำเร็จในด้านวิชาการแล้วยังช่วยให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ได้อย่างเต็มศักยภาพด้วย นับว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นการช่วยพัฒนาให้เด็กเป็นคนเก่ง ดี มีสุข หรือเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั่นเอง

4. บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญมากในการที่จะช่วยอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพะทั้งทางกายและทางจิต สามารถที่จะปรับตัวได้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ ดังนั้น จึงนับว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อลูกมากที่สุด ซึ่งเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้มากจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เช่น การเรียนรู้ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมต่างๆ ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ในสังคม (ปรียา เกตุทัต. 2543: 262) ดังที่ อาร์ รังสินนท์ ได้กล่าวว่า บิดามารดา คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก และการที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี มีการปรับตัวกับเพื่อนฝูงได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง ก็เป็นผลที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดานั่นเอง (สายญาติ เพ็ญเพชร. 2541: 21 ; อ้างอิงจาก อาร์ รังสินนท์. 2527)

นอกเหนือจากหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครองยังต้องมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กอีก เพราะการที่เด็กจะมีการเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมนั้น จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างครอบคลุม (Total Development) ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และสังคม สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม โดยการได้รับการพัฒนาแต่เพียงด้านใดด้านหนึ่งนั้น จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งในข้อเท็จจริงแล้ว พัฒนาการทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน และส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน (ทิสนา แคมมณี; และคนอื่นๆ. 2536: 135-136)

บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการใน 4 ด้านของเด็กปฐมวัยมี รายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย

พัฒนาการทางร่างกาย หมายถึง การที่เด็กมีน้ำหนักและส่วนสูงเพิ่มขึ้น และเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี สามารถใช้อวัยวะในการเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่วขึ้น ซึ่งการที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกายดีนั้น ผู้ปกครองต้องเน้นใน 3 เรื่อง คือ (สุชา จันทน์เอม. 2538: 151-153)

1. อาหาร เด็กปฐมวัยจำเป็นจะต้องได้รับอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วน ถูกสัดส่วน และได้รับการปลูกฝังนิสัยการกินที่ดี ซึ่งอาหารสำหรับเด็กในวัยนี้มีความสำคัญมากสำหรับชีวิตเด็ก เพราะเด็กในวัยนี้มีอัตราการความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การได้กินอาหารที่ดีและถูกสัดส่วนจะช่วยวางรากฐานที่ดีสำหรับอนาคตของเด็ก อีกทั้งผู้ปกครองควรฝึกให้เด็กมีนิสัยการกินที่ดี โดยนั่งอยู่ด้วยเวลาเด็กกินอาหาร ให้เด็กได้กินอาหารเหมือนผู้ใหญ่ แต่รสอ่อนและย่อยง่าย และหัดให้เด็กกินอาหารหลายๆ ชนิด

2. การให้โอกาสเด็กได้ใช้อวัยวะเคลื่อนไหวเพื่อให้มีทักษะ การส่งเสริมทักษะในการใช้อวัยวะเคลื่อนไหวให้คล่องแคล่วขึ้น (Motor skill) ทำได้โดยให้เด็กมีโอกาสเล่น ทำงานจับถือของ อยู่เสมอ วิ่ง กระโดด ขี่จักรยาน 3 ล้อ หรือให้เด็กได้ทำงานช่วยผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับกำลังความสามารถและความสนใจของเด็ก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เด็กต้องใช้กล้ามเนื้อ ทำให้กล้ามเนื้อทำงานได้คล่องแคล่วขึ้น

3. สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ผู้ปกครองควรส่งเสริมสุขภาพของเด็กทั้งทางกายและทางจิต เพื่อให้เด็กเจริญเติบโต สามารถรับผิดชอบตนเอง ต่อครอบครัว และต่อชุมชนได้ โดยอาจทำได้ดังนี้ คือ ทำให้ร่างกายเด็กมีภูมิคุ้มกันโรคบางอย่าง เช่น ปลูกฝี ฯลฯ หัดให้เด็กมีนิสัยรักความสะอาดอยู่เสมอ หรือหัดให้เด็กได้นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอและเป็นเวลา เป็นต้น ส่วนการป้องกันอุบัติเหตุ ผู้ปกครองควรปฏิบัติดังนี้ คือ จัดสถานที่ที่ปลอดภัยให้เด็กได้เล่น สอนให้ว่ายน้ำเป็น และสอนให้รู้จักการปฐมพยาบาลอย่างง่าย เป็นต้น

อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ (2545: 323-324) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางร่างกายให้แก่เด็ก ดังนี้

1. ให้อาหารที่มีประโยชน์ ผู้ปกครองควรให้เด็กได้รับปริมาณสารอาหารครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย เพื่อให้อวัยวะทุกส่วนโดยเฉพาะสมองได้เจริญเติบโตอย่างเป็นปกติ การให้เด็กได้รับอาหารครบทั้ง 5 หมู่ อย่างเพียงพอ มีคุณภาพ และตรงต่อเวลา เป็นการสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย และช่วยให้เด็กเจริญเติบโตได้ดี

2. ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ พ่อแม่ ผู้ปกครองช่วยส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ได้โดยการกระตุ้น ชักชวน และหาสิ่งของให้เด็กเล่นเพื่อจะได้มีการฝึกการเคลื่อนไหวให้คล่องแคล่ว โดยสิ่งที่ผู้ปกครองอาจจัดหาให้เด็กได้ เช่น รถจักรยาน 3 ล้อ ลูกบอล ของเล่นสำหรับลากและดึง หรือการพาเด็กไปเล่นที่สนามเด็กเล่น เป็นต้น

3. ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อเล็ก พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องสอนให้เด็กจับหรือหยิบสิ่งของ หรือฝึกให้บังคับนิ้วมือ เพราะเด็กจะเรียนรู้เองจากสิ่งที่เขาสนใจ สิ่งที่คุณปกครองควรทำก็คือ ส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกในสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วอย่างต่อเนื่อง เพราะความสามารถของเด็กจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากการฝึกฝนบ่อยๆ โดยสิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถนำมาใช้กระตุ้นการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาของกล้ามเนื้อเล็ก เช่น การให้ติดกระดาษสี การขีดเขียน วาดรูป การต่อบล็อก การต่อภาพ เป็นต้น

การเจริญเติบโตทางด้านร่างกายเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นการเตรียมตัวให้เด็กสามารถช่วยตัวเองได้ ซึ่งถ้าพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้เลี้ยงดูไม่สนับสนุนส่งเสริมการช่วยตัวเองทางด้านร่างกายของเด็ก เช่น การให้รับประทานอาหารเอง การใส่เสื้อผ้า ถอดเสื้อผ้าเอง เหล่านี้เป็นต้น เด็กจะปรับตัวให้เข้ากับโลกภายนอกและบุคคลอื่นๆ ได้ลำบาก (พัชรี ไชยะสนิท. 2541: 105) ซึ่งสอดคล้องกับเยาเวพา เตชะคุปต์ (2542: 85) ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้เด็กหัดช่วยเหลือตัวเองง่ายๆ เช่น หัดติดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า รับประทานอาหาร จัดเสื้อผ้า จัดข้าวของเครื่องใช้ หิ้วกระเป๋าไปโรงเรียน เป็นต้น และการหัดควรให้เด็กฝึกทำไปทีละน้อยจนเป็นนิสัย โดยอาจให้เด็กช่วยงานบ้านง่ายๆ เช่น ช่วยจัดโต๊ะอาหาร รดน้ำต้นไม้ เช็ดจาน ฯลฯ ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อแล้ว ยังฝึกให้เด็กมีนิสัยรักการทำงาน ขยัน และมีความรับผิดชอบ นอกจากนั้น จอม ชุมช่วย (2544: 91) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงบทบาทของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้ลูกทำอะไรด้วยตนเองในสิ่งที่ควร เช่น ใส่เสื้อผ้าเอง โดยพ่อแม่ช่วยเฉพาะเมื่อจำเป็น ให้ทานข้าวเองแม้จะหกเลอะเทอะบ้างก็ตาม ให้ขับถ่ายเองเป็นเวลา โดยผู้ปกครองเตือนให้เข้าห้องน้ำและบอกในการจัดการกับตัวเองหลังจากเข้าห้องน้ำเสร็จ และเปิดโอกาสให้ลูกร่วมทำกิจกรรมด้วย เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยชอบเลียนแบบ เช่น พ่อล้างรถ ลูกอยากล้างก็ควรเปิดโอกาสให้เด็กช่วยล้างด้วย หรือแม่ทำกับข้าว ลูกอยากช่วยก็ควรให้เด็กช่วยเหลือ เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ปกครองควรส่งเสริมและจัดหาของเล่น หรือเปิดโอกาสให้เด็กได้ลองกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เชื่อมั่นในตนเอง และควบคุมตนเองได้ดี

วรภรณ์ รักวิชัย (2540: 61-73) ได้สรุปเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

1. ให้อาหารที่มีประโยชน์ อาหารที่มีประโยชน์และปลอดภัย คือ อาหารที่มีสารอาหารครบ 5 ชนิด ตามที่ร่างกายต้องการในวันหนึ่งๆ ซึ่งได้แก่ โปรตีน แคลเซียม เหล็ก วิตามินต่างๆ และไขมัน
2. การเล่นของเด็ก การเล่น คือ การเรียนของเด็ก ในช่วงปฐมวัยเด็กจะพอใจและสุขใจในการเล่นและช่วยเหลือตนเอง โดยผู้ปกครองจะต้องจัดสถานที่ให้มีความปลอดภัย ขนาดของพื้นที่มีความกว้างพอและมีอุปกรณ์เครื่องเล่นอย่างเพียงพอ ผู้ปกครองควรฝึกให้เด็กรู้จักรักษาตัวเองและผู้อื่นให้ปลอดภัยเวลาเล่น และฝึกให้มีกิจนิสัยที่ดีในการเล่น

3. การขยับถ่าย ควรฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองขณะเข้าห้องน้ำ โดยการเตือนให้เข้าห้องน้ำ และช่วยจัดการกับตนเองหลังจากเข้าห้องน้ำเสร็จแล้ว ผู้ปกครองไม่ควรแสดงกริยารังเกียจ แต่ควรแสดงให้เด็กเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ใช่เรื่องสกปรกหรือน่ารังเกียจ

4. การนอนหลับพักผ่อน การพักผ่อนที่เพียงพอและเหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี ซึ่งการพักผ่อนจะรวมถึงการพักผ่อนในระหว่างกิจกรรมด้วย เช่น การร้องเพลง การฟังนิทาน เป็นต้น

5. การรักษาความสะอาดร่างกาย พ่อแม่ ผู้ปกครองควรฝึกให้เด็กรักษาความสะอาดร่างกายโดยการรู้จักอาบน้ำ การใช้สบู่อ่อน การล้างมือก่อน – หลังรับประทานอาหาร การแปรงฟันบ้วนปากหลังอาหาร

6. การสร้างภูมิคุ้มกันโรค ผู้ปกครองควรพาเด็กไปตรวจสุขภาพและรับวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ ตามอายุ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยนั้น ผู้ปกครองจะต้องให้ความสำคัญและใส่ใจในเรื่องของความเจริญเติบโตและความแข็งแรงของร่างกายเด็ก โดยผู้ปกครองจะต้องฝึกเด็ก ส่งเสริมเด็ก และตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก อันได้แก่ เรื่องอาหาร การขยับถ่าย การนอนหลับพักผ่อน การดูแลสุขภาพ และการออกกำลังกาย เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกายที่สมบูรณ์และแข็งแรง

4.2 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม

การที่จะสร้างเสริมเด็กให้มีพัฒนาการทางอารมณ์ตามปกติ นั้น ผู้ใหญ่ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องและปฏิบัติต่อกับเด็กอย่างเหมาะสมตามโอกาส โดยเมื่อเด็กยังเล็ก ผู้ใหญ่จะต้องเข้าใจว่าเด็กยังมีความกลัวในสิ่งต่างๆ มาก จึงไม่ควรหลอก ขู่ ล้อเลียน หรือลงโทษเพื่อสั่งสอน ผู้ใหญ่ส่วนมากมักเห็นว่าวิธีนี้เป็นวิธีที่สะดวกและได้ผล เช่น ขู่เด็กว่าถ้าไม่นอนตุ๊กแกจะมากินตับ หรือถ้าไม่รับประทานอาหารจะเรียกตำรวจมาจับ เป็นต้น การหลอกและขู่เช่นนี้นอกจากจะทำให้เด็กวิตกกังวลแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังความเชื่อและความคิดที่ไร้เหตุผลอีกด้วย (พวงเล็ก วรกุล. 2538: 27)

พัฒนาการทางด้านอารมณ์เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ได้รับทั้งความรัก ความอบอุ่น ความมั่นใจ ตลอดจนการฝึกอบรมในทางที่ถูกที่ควร จะก่อให้เกิดพลังและสามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมได้ด้วย ความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กทุกคนต้องการความรู้สึกปลอดภัย มั่นคง มีเจ้าของ การยอมรับ และได้รับความรัก ซึ่งถ้าขาดสิ่งเหล่านี้ไป เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ การที่เด็กมีความสัมพันธ์อย่างอบอุ่นกับพ่อแม่ ผู้ปกครองจะทำให้เด็กเรียนรู้การรู้จักทำตัวให้เป็นมิตรกับผู้อื่นเมื่อเขาโตขึ้น ซึ่งการสร้างบรรยากาศในบ้านเพื่อสนองความต้องการทางด้านอารมณ์ของเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถทำได้ดังนี้ คือ (นฤภรณ์ ธิรภัทรพันธ์. 2545: 14-15)

1. ให้ความรักและความต้องการเด็ก พ่อแม่ควรช่วยให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจ โดยแสดงว่าพ่อแม่รักเขาด้วยใจจริง ไม่ว่าจะจะมีรูปร่างหน้าตาอย่างไร หรือเพศอะไร

2. เข้าใจเอกลักษณ์ของเด็ก การช่วยให้เด็กมีกำลังใจทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้สำเร็จ คือ ไม่เปรียบเทียบผลสำเร็จของงาน ความสามารถ ทักษะ หรือสิ่งอื่นๆ ของเด็กกับเด็กคนอื่น สนับสนุนให้เด็กได้ทำงานตามความสามารถและแสดงความสามารถของตนตามกำลัง ชมเชยและยกย่องในความสามารถของเด็กและสิ่งที่เด็กทำดี ให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กแสดงออก ให้โอกาสเด็กได้แก้ตัวในเรื่องที่เด็กผิดพลาด ซึ่งพ่อแม่อาจพูดถึงความผิดพลาดที่ผ่านไปได้ เพื่อให้สิ่งที่ได้ทำไปแล้วเป็นประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก แต่ควรทำในทำนองที่ไม่ให้เด็กคิดว่าผู้ใหญ่ตำหนิ และเป็นความจำเป็นที่พ่อแม่จะต้องช่วยให้เด็กรู้ว่าเขายังมีโอกาสแก้ตัวได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับความสามารถที่เขามี

3. ฝึกฝนให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดความเข้าใจของเด็กว่าตนเองดีหรือไม่ดีสามารถหรือไม่สามารถอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับเจตคติที่พ่อแม่ ผู้ปกครองมีต่อเขาเป็นอันมาก ซึ่งถ้าพ่อแม่ ผู้ปกครองเชื่อและบอกให้เด็กรู้ตัวว่าเขาสามารถ เด็กก็จะมีกำลังใจอย่างมากที่จะทำให้เขามีความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง และเมื่อเด็กทำได้ดีและมีความสำเร็จ ความสำเร็จนี้ก็จะนับเป็นบันไดที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จในสิ่งที่ยากยิ่งๆ ขึ้นไปได้ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งนั้น เป็นเครื่องมือสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก

4. ปลูกฝังความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย ซึ่งทำได้โดยให้เด็กได้มีประสบการณ์ในการเลือกตัดสินใจ และในเวลาเดียวกัน เด็กจะต้องเรียนรู้ด้วยว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นมีขอบเขต ซึ่งขอบเขตบางอย่างเด็กเป็นผู้วางแนวทางเองได้ แต่บางอย่างต้องเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ที่จะกำหนดกฎเกณฑ์หรือวินัยขึ้นมาอย่างมีเหตุผลและมีขอบเขต

5. ให้อิสระภาพบางประการ เนื่องจากเด็กยังมีประสบการณ์น้อยอยู่ เด็กจึงอาจจะไม่รู้ว่สิ่งใดเป็นอันตราย ผู้ใหญ่จึงต้องวางขอบเขตและแนะนำให้เด็กปฏิบัติ เด็กต้องการอิสรภาพมากในการคิดและทำ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้เขารู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง และเด็กจะรู้สึกคับข้องใจต่อคำห้ามปรามต่างๆ ของผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกว่าเขาขาดอิสรภาพ

ส่วนอำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ (2545: 328-330) กล่าวถึงบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ของเด็กไว้ ดังนี้

1. พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องให้ความรักดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม ทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่นมั่นใจและไว้วางใจผู้อื่น มองโลกในแง่ดี แต่ไม่ควรตามใจหมดทุกอย่าง เพราะจะทำให้เด็กเคยชินต่อการได้รับ ทำให้ให้ใครไม่เป็นและกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว เอาแต่ใจตนเอง

2. ให้โอกาส โดยเริ่มตั้งแต่ให้โอกาสเด็กได้ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน ให้รู้จักมีระเบียบวินัยทั้งเรื่องการกินอยู่หลับนอน และเรื่องอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน ที่สำคัญต้องพยายามเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

3. พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องไม่ปิดกั้นการแสดงอารมณ์ด้านลบของเด็ก ให้เด็กได้แสดงออกมา เพื่อที่เมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครองได้เห็นพฤติกรรมนั้นแล้ว ก็จะได้บอกให้เด็กทราบว่า อะไรผิด อะไรถูก และต่อไปควรจะทำอย่างไร

4. กำหนดขอบเขตของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ให้เด็กได้เข้าใจว่าความรู้สึกทุกความรู้สึกเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ แต่ไม่ใช่พฤติกรรมทุกพฤติกรรมจะเป็นที่ยอมรับ พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงมีหน้าที่ให้การชี้แนะขอบเขตของพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือวิธีการแสดงออกที่ดีกว่าให้กับเด็ก

5. ฝึกให้เด็กคิดถึงส่วนรวมและรู้จักทำอะไรเพื่อผู้อื่น เพราะเด็กที่คิดถึงส่วนรวมหรือทำอะไรเพื่อผู้อื่นเสมอจะมีความมั่นคงทางอารมณ์ และถ้ายังเด็กถูกฝึกให้คิดถึงผู้อื่นและส่วนรวมมากเท่าไร เด็กก็จะยิ่งเป็นคนมีน้ำใจ อุดหนุน และไม่ตามใจตนเองมากเท่านั้น นอกจากนี้ ผู้ใหญ่ควรเสริมแรงให้เด็กด้วยการชมและให้กำลังใจเด็กทุกครั้งที่ทำอะไรเพื่อผู้อื่น

6. ฝึกให้เด็กรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา คือ การเข้าอกเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น รับรู้อารมณ์และความต้องการของผู้อื่น และสามารถแสดงออกมาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคล

ส่วนการสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมนั้น ความสัมพันธ์อย่างอบอุ่นภายในครอบครัวจะช่วยให้เด็กรู้จักสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น และรู้จักเก็บรักษาไมตรีไว้นานๆ ซึ่งวิธีที่พ่อแม่ ผู้ปกครองจะช่วยให้ลูกมีพัฒนาการทางสังคมก็คือ การสร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับลูก ทำให้บ้านเป็นศูนย์กลางที่เด็กจะทำกิจกรรมที่ตนสนใจได้ นอกจากนี้ จะต้องหมั่นฝึกอบรมและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูก พ่อแม่ ผู้ปกครองมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่บุตรหลาน เช่น การกราบไหว้เคารพบูชา รู้จักปฏิบัติในเรื่องของการขอบคุณหรือขอโทษ ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง เรียนรู้ถึงการให้และการรับในทุกคราวที่เด็กทำกิจกรรมสำเร็จ และเรียนรู้การแพ้ชนะ การเป็นนักกีฬาที่ยอมรับความแพ้ชนะ ไม่เล่นโกงหรือเอาเปรียบผู้อื่นถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องฝึกให้แก่เด็ก นอกจากนี้ ควรให้เด็กได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมภายในบ้านบ้าง เพราะการให้เด็กรับผิดชอบต่อการดูแลบ้านเป็นบางครั้งคราวนอกจากจะเป็นการฝึกให้เด็กดูแลตัวเองและครอบครัวแล้ว ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เด็ก รวมทั้งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกด้วย ซึ่งเด็กจะสามารถนำไปใช้ในสังคมนอกบ้านได้อย่างดีเยี่ยม (สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. ม.ป.ป: 303-305)

นอกจากนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้เด็กช่วยเหลือตนเองและแสดงความสามารถต่างๆ บ้าง และควรจะให้กำลังใจเมื่อเด็กทำดี แต่ไม่ควรใช้วิธีบังคับ ชูเชิญ หรือลงโทษเด็ก ควรใช้วิธีการชักชวนและแนะนำด้วยความรักและความนุ่มนวล (อ่ำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. 2545: 333) ให้โอกาสเด็กได้เล่น เพราะการเล่นจะทำให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งช่วยให้มีโอกาสฝึกวิธีการเข้าสังคมและเรียนรู้การที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น พาเด็กไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งจะทำให้เด็กได้รู้จักสังคมนอกบ้าน และได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน พาเด็กไปพบญาติพี่น้อง ลูกๆ หลานๆ ในวัยเดียวกันบ้าง เพื่อให้เด็กๆ ได้อยู่ด้วยกันเพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักอยู่ร่วมกับคนอื่น หรือรู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นๆ ได้ ซึ่งถือเป็นการปูพื้นฐานในการเข้าสังคมและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขในวัย

ต่อๆ มา และควรแนะนำการปฏิบัติตนในสังคมให้กับลูกด้วย (วศินี อิศรเสนา ณ อยุธยา. 2547: 218 ; รติชน พีรยสิทธิ์. 2543: 88-90)

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ (2533: 57) ได้สรุปเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูที่สร้างเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กว่าหมายถึง การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองฝึกให้เด็กรู้จักปฏิบัติตนต่อหมู่คณะ รู้จักช่วยตนเองและผู้อื่นตามความสามารถ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสถานการณ์ทั้งการเล่นและการทำงาน ตลอดจนการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักการรับและการให้ รู้จักปฏิบัติตามมารยาททางสังคมที่ง่าย ๆ เช่น รู้จักสวัสดี ขอบคุน ขอโทษ และเคารพกราบไหว้ผู้ใหญ่ตามโอกาสอันควร ฝึกให้เด็กรู้จักยอมรับผิดเมื่อกระทำความผิด ให้กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ ปลูกฝังให้รู้จักรักและชื่นชมในธรรมชาติและดนตรี ฝึกให้รู้จักเปลี่ยนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความโกรธอย่างรุนแรงมาเป็นพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับได้ และฝึกสอนไม่ให้เด็กกลัวในสิ่งที่ไม่ควรกลัว เช่น กลัวผี กลัวความมืด เป็นต้น

ดังกล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การสร้างเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมในเด็กปฐมวัย ผู้ปกครองจะต้องสร้างบรรยากาศภายในบ้านให้มีแต่ความรัก ความอบอุ่น อีกทั้งผู้ปกครองจะต้องเข้าใจเด็ก และให้อิสระภาพแก่เด็กในการคิดหรือทำอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ตัวเด็กเอง นอกจากนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องฝึกให้เด็กเรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์หรือมารยาทต่างๆ ของสังคม และเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับคนอื่น ๆ เพื่อเรียนรู้การปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

4.3 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา

พัฒนาการทางปัญญาเป็นผลมาจากการเรียนรู้นับตั้งแต่แรกเกิด และการที่เด็กจะมีการเรียนรู้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมต้องอาศัยบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการหาทางส่งเสริม เด็กในวัยนี้มีความช่างพูด อยากรู้ อยากเห็น อยากหยิบโน่นฉวยนี่ และมีคำถามอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำหรือลงมือปฏิบัติจริง โดยการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และพยายามตอบคำถามเด็ก โดยอย่าเห็นว่าเป็นสิ่งที่น่ารำคาญ นอกจากนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครองควรจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้น่าอยู่ มีบรรยากาศที่ดี และมีสิ่งกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เช่น จัดหาหนังสือที่ดี ที่เหมาะสำหรับวัยของเขาให้เด็กได้อ่าน หรือพ่อแม่ ผู้ปกครองจะเป็นผู้ที่นำเด็กหัดอ่าน หัดเขียน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กรักการอ่าน การเขียนเมื่อเด็กเข้าสู่วัยเข้าโรงเรียน และถ้ามีเวลาว่างควรจะหาโอกาสนำเด็กไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ บ้าง เช่น สวนสัตว์ หรือสถานที่สำคัญๆ ต่างๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการพักผ่อนแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้พบเห็นสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ซึ่งนับเป็นการเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กอีกทางหนึ่ง (สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. ม.ป.ป: 305-311) ซึ่งสอดคล้องกับ สุชา จันทน์เอม (2538: 154) ที่กล่าวถึงบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กไว้ ดังต่อไปนี้

1. การเลือกหนังสือให้เด็กอ่านเพื่อพัฒนาปัญญานั้นต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก คือ เลือกตามความสนใจและความสามารถในการอ่านของเด็ก เลือกหนังสือที่มีคุณภาพดีทั้งรูปร่างและเนื้อเรื่อง และเลือกหนังสือหลายๆ ประเภท เพื่อส่งเสริมให้เด็กงอกงามทุกด้าน

2. การฟังวิทยุและการดูโทรทัศน์ เป็นการเพิ่มพูนความสามารถทางสมองได้มาก เช่นเดียวกับการอ่าน โดยเฉพาะในปัจจุบันโทรทัศน์เป็นสิ่งที่ใกล้ชิดกับเด็กมาก ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ควบคุมให้ดูเฉพาะรายการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และเหมาะสมกับเวลาและโอกาสด้วย

3. การเป็นผู้ทำด้วยตนเอง ให้เด็กมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง เช่น เด็กชอบเล่นดนตรี ชอบประดิษฐ์สิ่งของ เป็นต้น พ่อแม่และผู้ปกครองควรส่งเสริม

บทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูที่สร้างเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็ก นั้น วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ (2533: 59) กล่าวว่าหมายถึง การที่ผู้ปกครองส่งเสริมให้เด็กมีชาวน์ ไหวพริบ เฉลียวฉลาด ฝึกให้เด็กรู้จักความหมายของคำ และช่วยให้เด็กรู้จักใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องตามวัย ให้ความสนใจฟังความคิดเห็น ตลอดจนปัญหาหรือข้อสงสัยของเด็ก ตอบคำถามหรือแนะนำให้เด็กได้เข้าใจถูกต้องตามเหตุและผลอย่างง่าย ๆ สอนให้เด็กรู้จักระมัดระวังตัวจากสิ่งที่เป็นอันตรายในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้เด็กได้ดูรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ จัดหาอุปกรณ์และสื่อที่จะช่วยให้เด็กได้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำจริง สอนให้เด็กรู้จักความหมายของคำที่ใช้บอกเวลาต่างๆ สอนให้เด็กรู้จักนับและหยิบสิ่งของจำนวนง่ายๆ ได้ นอกจากนี้ อ่ำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ (2545: 36) ได้กล่าวเสริมถึงการสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กไว้ว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องเปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ตามวัยจากการเล่น การคิด การพัฒนาต่างๆ ตามความสนใจภายใต้คำแนะนำช่วยเหลือที่เหมาะสม เช่น ให้เด็กได้สร้างสิ่งประดิษฐ์ที่ตนชอบ ให้เล่นเกมกับเพื่อนๆ เป็นต้น

ส่วนทิสนา แคมมณี และคนอื่นๆ (2536: 137-139) ได้เสนอหลักการในการสร้างเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไว้ดังนี้

1. ผู้ปกครองต้องให้โอกาสเด็กได้สำรวจตรวจค้น แสวงหาความรู้ ทดลอง และแสดงความคิดเห็นของตนโดยไม่ถูกสะกดกั้น เพราะจะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนได้
2. จัดประสบการณ์ที่สอดคล้องและท้าทายความสนใจและความสามารถของเด็ก เพราะการให้โอกาสเด็กได้ใช้จินตนาการคิดฝันตามธรรมชาติจะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความคิด สติปัญญาของตนขึ้นไปสู่ระดับที่สูงขึ้นได้
3. ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเอง ตัดสินใจด้วยตนเอง และทำงานให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง
4. สนับสนุนให้เด็กเล่นและทำงานเป็นกลุ่ม และการให้คำแนะนำที่เหมาะสมแก่เด็กสามารถช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กได้

อารี รังสินนท์ ได้สรุปเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้ (ยุวดี เทียรประสิทธิ์. 2536: 35-36 ; อ้างอิงจาก อารี รังสินนท์. 2529)

1. สร้างความรัก ความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในครอบครัว เพราะถือเป็นพื้นฐานสำคัญประการแรกที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จในการสร้างความฉลาดของเด็ก
 2. เลี้ยงดูเด็กด้วยความรัก และความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้มีอิสระสมควรตามวัย ให้เด็กร่วมแสดงความคิดเห็นและยอมรับในสิ่งที่เด็กตัดสินใจ ตลอดจนคอยเป็นกำลังใจเมื่อเด็กมีปัญหา และพร้อมที่จะอยู่ข้างเด็กเสมอ
 3. จัดหาของเล่นให้เด็กได้เล่น ได้ฝึกคิดฝึกแก้ปัญหาอยู่เสมอ ซึ่งเป็นทางสำคัญในการพัฒนาความฉลาดของเด็กให้สูงขึ้น
 4. พยายามให้เด็กได้รับสิ่งเร้าต่างๆ เพื่อเด็กจะได้แก้ปัญหาโดยการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาของตนเอง เช่น การช่วยตั้งปัญหาต่างๆ และสนับสนุนให้เด็กตอบ การให้เด็กเล่นเกมต่อศัพท์ การฝึกหัดให้รู้จักตัดสินใจโดยใช้สติปัญญา เป็นต้น (วิณี ชิตเชิดวงศ์. 2537: 193)
 5. พ่อแม่ ผู้ปกครองควรให้ความสนใจ เอาใจใส่กิจกรรมที่เด็กทำ และรู้จักชมเชยเพื่อเป็นกำลังใจ ซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้สึกภาคภูมิใจ เกิดความเชื่อมั่น และมีความเพียรพยายามที่จะทำได้ดีที่สุดยิ่งขึ้น
 6. ให้ออกกำลังกาย โดยเฉพาะในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เพื่อให้เป็นเวลาที่จะพาเด็กไปเข้าร่วมกิจกรรม ทำกิจกรรม เล่นกับเด็ก หรือพาเด็กไปเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์
- สรุปได้ว่า พัฒนาการทางปัญญานั้นเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ฉะนั้น ในการสร้างเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาให้แก่เด็กปฐมวัย พ่อแม่ ผู้ปกครองจะต้องให้เด็กได้มีโอกาสคิด ตัดสินใจ และลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองให้มากที่สุด เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้ใช้สติปัญญาในการคิดแก้ปัญหา นอกจากนี้ ความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว และการพาเด็กไปเที่ยวพักผ่อนในสถานที่ต่างๆ ก็มีส่วนช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กได้อีกทางหนึ่ง

4.4 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางจริยธรรม

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเด็กเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องกระทำพร้อมกับการพัฒนาด้านอื่นๆ เพื่อที่เด็กจะได้เจริญเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป ซึ่งการปลูกฝังจริยธรรมให้ได้ผลดีนั้นจะต้องจัดอย่างมีระบบ โดยเริ่มตั้งแต่การจัดสภาพแวดล้อมพร้อมๆ กับการเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม ทั้งนี้ พ่อแม่และทุกคนในครอบครัวเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกและรู้จักมีคุณธรรม เช่น การมีวินัย อดทน ประหยัด ขยัน ซื่อสัตย์ เป็นต้น (รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์. 2539: 33-35)

การอบรมเลี้ยงดูเด็กกับพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นมีความเกี่ยวข้องกัน และจะเกี่ยวกับการให้รางวัล แรงเสริม และการลงโทษด้วย (วรารณ รักรวิชัย. 2540: 114) ซึ่งถ้าพ่อแม่ ผู้ปกครองมีความเข้าใจในพัฒนาการทางจริยธรรม ก็จะช่วยให้สามารถอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างถูกต้อง และ

สามารถเข้าใจและปฏิบัติในสิ่งต่างๆ อันจะส่งให้เห็นถึงความคิดและการใช้เหตุผลที่เป็นหลักในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ (วิจิต สมศักดิ์. 2540: 44) คุณธรรม จริยธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เกิดกับเด็กทั้งด้วยการเลี้ยงดู และด้วยการอบรมบ่มนิสัย ครอบครัวและพ่อแม่ถือเป็นจุดกำเนิดของการสร้างคุณธรรมหรือความปรารถนาที่ดีให้แก่เด็ก ซึ่งนอกจากการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศครอบครัวที่ดีและอบอุ่นแล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครองยังต้องอบรมเด็กให้เรียนรู้พฤติกรรมที่ดี ซึ่งนำซึ่งมาให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาจิตใจของตนด้วยการประพฤติปฏิบัติที่ดีร่วมกับครอบครัว ในขณะเดียวกัน พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก และพร้อมแก้ไขปัญหาคุณธรรมของเด็กเมื่อผิดพลาด (สุนทร วิวิธน์. 2540: 55-59)

บทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูที่สร้างเสริมพัฒนาการทางด้านจริยธรรมนั้น หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปลูกฝังให้เด็กมีจิตใจเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีก รู้จักเกรงใจและเคารพผู้ใหญ่ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาอย่างง่าย ๆ รู้จักการสวดมนต์ไหว้พระ ฝึกให้เด็กนิยมการทำความดีโดยการให้ประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครองทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ชี้แนะให้เด็กดูเมื่อผู้อื่นกระทำความดีเล่าเรื่องหรือหารูปประกอบเกี่ยวกับบุคคลหรือสัตว์ที่กระทำความดีมาให้เด็กได้เห็น เพื่อเป็นการโน้มน้าวจิตใจให้คล้อยตาม (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2533: 59) เช่นเดียวกับ อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ (2545: 36) ที่กล่าวว่า ผู้ปกครองควรสอนให้เด็กละเว้นในสิ่งที่ควรละเว้น ซึ่งได้แก่ ศีล 5 และสอนให้เด็กปฏิบัติสิ่งที่ดีงามอันควรยึดถือและปฏิบัติ เช่น มีความเมตตา กรุณา มีความละเอียดเกรงกลัวต่อบาป มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น อีกทั้ง สยาม ปิยะนราทร (2539: 27) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองควรสอนให้เด็กรู้จักการเคารพสิทธิของผู้อื่น และผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างการมีน้ำใจ ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบให้เด็กเห็น ซึ่งควรปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และจริงจัง

การที่จะทำให้เด็กเกิดคุณธรรมได้นั้น ศรัทธา ฐานะภูมิ และโรจนรุ่ง สุวรรณสุทธิ ได้เสนอหลักการสร้างการพัฒนาจริยธรรมตามหลักพุทธศาสนาสำหรับเด็กปฐมวัยให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองไว้ดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542ก: 82 ; อ้างอิงจาก ศรัทธา ฐานะภูมิ และโรจนรุ่ง สุวรรณสุทธิ. 2530)

1. ผู้ปกครองควรฝึกหัดให้เด็กมีการพิจารณาตนเองโดยสม่ำเสมอถึงสิ่งที่ตนกระทำ และผลที่เกิดขึ้น
2. ผู้ปกครองควรฝึกหัดให้เด็กรู้จักแยกแยะการกระทำของตนตามหลักพระธรรมคำสอน เพื่อตัดสินใจว่าดีหรือไม่ดี มีเหตุผลหรือไม่
3. ผู้ปกครองควรฝึกหัดให้เด็กกระทำความดีอย่างมีเหตุผล โดยไม่ทำอะไรตามใจตนเอง
4. ผู้ปกครองควรฝึกให้เด็กหัดพิจารณาและสำรวจการกระทำของตน
5. ผู้ปกครองควรฝึกให้เด็กมีจิตใจตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดีโดยการฝึกสมาธิ

ส่วนทิสนา แคมมณี และคนอื่นๆ (2536: 140-142) ได้สรุปบทบาทของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กไว้ ดังต่อไปนี้

1. พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี และนำให้เด็กปฏิบัติตามองค์คุณธรรม 3 ประการ ตามคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ ทำความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์
2. จัดสิ่งแวดล้อมทางจิตวิญญาณให้ส่งเสริมค่านิยมและคุณธรรมที่พึงประสงค์
3. ผู้ปกครองต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างเหมาะสม
4. อบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรัก ความเอาใจใส่
5. ในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็ก ผู้ปกครองจำเป็นต้องใช้กลวิธีการสอนที่หลากหลาย ผสมผสานกัน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางจริยธรรม

ดังที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การที่จะปลูกฝังหรือสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านจริยธรรมในเด็กปฐมวัยนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ โดยผู้ปกครองจะต้องอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรัก ความเข้าใจ และต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก อีกทั้งต้องชี้แนะและชักจูงในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมให้แก่เด็กได้ประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนใช้วิธีการที่หลากหลายในการอบรมสั่งสอน เพื่อให้เด็กเกิดพัฒนาการ

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูและสร้างเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัย คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เด็กได้พัฒนาตนเองตามความเหมาะสม แก้ว และเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไปนั้น เด็กต้องได้รับการตอบสนองตามขั้นตอนของความต้องการและการพัฒนาทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ อันได้แก่ การได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิต คือ อาหาร การพักผ่อนนอนหลับ การขับถ่าย การออกกำลังกาย และการดูแลในเรื่องของสุขภาพ รวมถึงการได้รับความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ และความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ซึ่งผู้ที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากที่สุดในการที่จะตอบสนองความต้องการเหล่านี้ รวมทั้งอบรมเลี้ยงดูและสร้างเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้เลี้ยงดูเด็กนั่นเอง

5. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

ในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีรายละเอียดพอสังเขป ดังต่อไปนี้

5.1 ความหมายของคำว่า “ผู้ปกครอง”

ก่อนที่จะกล่าวถึงความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ควรที่จะต้องทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่า “ผู้ปกครอง” ก่อน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน โดยคำว่าผู้ปกครองในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 739) หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ปกครอง ดูแล หรือผู้ปกครอง อาจหมายถึง พ่อ แม่ พี่ ป้า น้า อา คนรู้จัก หรือคนที่ไม่รู้จักก็ได้ ถ้าคนที่กล่าวนี้ทำหน้าที่ดูแลชีวิตพื้นฐาน นำแนวทาง สนับสนุน ช่วยเหลือ และแนะแนวแก่เด็ก ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ปกครอง (Morrison. 1991: 414)

อรุณี หรดาล (2536: 6) และเอื้อมพร หนุรอด (2547: 12) ให้ความหมายตรงกันว่า ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ หรือบุคคลอื่นที่อาจจะเป็นญาติหรือไม่ใช่ญาติ แต่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก มีความเข้าใจเด็กอย่างแท้จริง ให้ความรัก ความอบอุ่น และทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนให้การศึกษาแก่เด็ก ในทำนองเดียวกัน กัลยา นิมจิตต์ (2545: 26) กล่าวว่า ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง รวมถึงผู้ที่รู้จักและไม่รู้จักที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู ให้ความรัก และเอาใจใส่ ห่วงใย ตลอดจนให้การศึกษาแก่เด็ก

ส่วนทรงพร สุทธิธรรม (2534: 31) ได้ให้ความหมายของผู้ปกครองว่าหมายถึง พ่อ แม่ หรือบุคคลที่รับเด็กไว้ในความดูแล ทำหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนด้วยความรักและความเอาใจใส่ ตลอดจนให้การศึกษาแก่เด็ก ซึ่งสอดคล้องกับวรนาท รักสกุลไทย (2537: 169) ที่กล่าวว่า ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก ซึ่งรวมความถึงพ่อ แม่ วงศาคณาญาติ และผู้ที่ได้รับการมอบหมายหน้าที่ดังกล่าว

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ผู้ปกครองมีความสำคัญและมีความหมายกับเด็กมากกว่าแต่การเป็นผู้ให้การเลี้ยงดู โดยหน้าที่ของผู้ปกครองนั้นจะครอบคลุมถึงการอบรมสั่งสอน และการพัฒนาเด็กด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542ข: 3) และจากความหมายของผู้ปกครองที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง หรือบุคคลใดก็ตามที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก มีความรักความเข้าใจเด็ก และทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก

5.2 ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง หรือการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง (Parent Education) หมายถึง การพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะของการเป็นผู้ปกครองที่เป็นระบบ เพื่อการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนเด็ก สร้างสัมพันธภาพในครอบครัว และการปฏิบัติตนในบทบาทของพ่อแม่ในครอบครัว และสังคม (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542ข: 6 ; อ้างอิงจาก UNESCO. 1979)

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนี้ เป็นกระบวนการของการจัดการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้เพิ่มพูนเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก และการเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง (Fisher. 1991: 99) ซึ่งสอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ข: 1) ที่ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมศักยภาพการเลี้ยงดูเด็กให้ถูกต้องและมีพัฒนาการที่ดี

ฉันทนา ภาคบงกช กล่าวว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองหมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งเป็นการทำความเข้าใจและสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการร่วมมือกันพัฒนาเด็กโดยใช้สื่อต่างๆ และสื่อมวลชน (วรรณ ช่องดารากุล. 2539: 44 ; อ้างอิงจาก ฉันทนา ภาคบงกช. 2531) เช่นเดียวกับวาโร เพ็งสวัสดิ์ (2542: 145) ที่ได้ให้ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองว่า หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และ

สติปัญญา เป็นการสร้างความเข้าใจ สร้างทัศนคติที่ถูกต้อง ตลอดจนมีบทบาทหน้าที่ในการใช้สื่อต่างๆ เพื่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

กอร์ดอนและบราวเน่ (Gordon; & Browne. 1993: 251) ได้ให้ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองว่าหมายถึง การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมของการเป็นผู้ปกครองที่เกิดจากความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้วยการให้การศึกษาที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใหญ่สามารถเป็นผู้ปกครองที่ดีขึ้น

ส่วนธีรภัทร์ เจริญดี (2542: 29) ให้ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองว่าหมายถึง การจัดการศึกษาที่จะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดูแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ตลอดจนการดำเนินชีวิตครอบครัวในวิถีทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภกุล เกียรติสุนทร ที่ได้ให้ความหมายว่าหมายถึง การให้ความรู้เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ตลอดจนการดำเนินชีวิตครอบครัวในวิถีทางที่ถูกต้อง เหมาะสม เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาทุกด้านของเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (เสาวคนธ์ สาเอี่ยม. 2537: 34-35 ; อ้างอิงจาก ศุภกุล เกียรติสุนทร. 2529)

1. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก
2. เพื่อให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก
3. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในบทบาทของตนเอง และของเด็กภายในครอบครัว และชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นกระบวนการให้ข้อมูลความรู้ที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้ถูกต้องและมีพัฒนาการที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยจะเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของเด็กและความสำคัญของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตไปเป็นสมาชิกที่ดีของทั้งครอบครัวและสังคม

5.3 จุดประสงค์ของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

การให้ความรู้ผู้ปกครอง นอกจากจะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูเด็กและพัฒนาการของเด็กแล้ว ยังช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ อีกทั้งยังช่วยป้องกันปัญหาพ่อแม่เลี้ยงดูถูกไม่ถูกต้องด้วย ซึ่งจุดประสงค์ของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542ข: 8-10)

1. สร้างเสริมความรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งการมีความรู้ที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจพฤติกรรมเด็ก และสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัยได้อย่างถูกต้อง

2. สร้างเสริมความเข้าใจในบทบาทของผู้ปกครอง และอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อเด็ก โดยเนื้อหาความรู้ที่ให้แก่ผู้ปกครองเพื่อสร้างเสริมความเข้าใจในบทบาทของผู้ปกครอง และอิทธิพลของผู้ปกครอง จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับภารกิจดังต่อไปนี้

- ◆ การเป็นตัวอย่างแก่เด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม
- ◆ การเป็นผู้สั่งสอนอบรมเพื่อให้เด็กเข้าใจอย่างมีเหตุผล
- ◆ การเป็นตัวกระตุ้นและจูงใจให้เด็กได้คิด ได้เรียน มีวินัย และมีจริยธรรม
- ◆ การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่สุนทรีย์ของครอบครัว
- ◆ การเป็นผู้ให้คำปรึกษา และสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับเด็ก

3. สร้างเจตคติที่ถูกต้องในการเลี้ยงดูเด็ก

4. สร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองในการดูแลเด็ก

5. สร้างความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก

เดกเกอร์และเดกเกอร์ (Decker; & Decker. 1992: 384) ได้ให้ความเห็นว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ

1. เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้นเกี่ยวกับการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก
2. เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้าใจถึงพฤติกรรมและการเลี้ยงดูเด็กที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก
3. เพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองด้วยตนเอง
4. เพื่อให้เป็นความสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการให้การศึกษา เนื่องจากมีการแลกเปลี่ยนทัศนคติที่ดีร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

ซึ่งสอดคล้องกับ คลิกและคลิก (Click; & Click. 1990: 323) ที่ได้พูดถึงเป้าหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนทัศนคติกันระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนในเรื่องของการศึกษาและการดูแลเด็ก

2. ช่วยให้ผู้ปกครองเห็นคุณค่า และตระหนักถึงความสามารถของตนเองในการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งการช่วยให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสามารถของตนเอง และให้ความไว้วางใจในผู้ปกครองจะช่วยให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณเองเลี้ยงลูกได้ถูกต้องแล้ว

3. ช่วยให้พ่อแม่มีข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจะช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจพฤติกรรมพัฒนาการในแต่ละขั้นของเด็กได้ดี

4. ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจวิธีการที่เด็กเรียนรู้ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่เชื่อว่าการเรียนรู้ นั้นได้มาจากการสอนของครูเท่านั้น จึงต้องให้ความรู้ว่า เด็กๆ เกิดการเรียนรู้เมื่อเด็กได้เล่น และเด็ก

มีวิธีการเรียนรู้หลายวิธีที่แตกต่างกัน ฉะนั้น ผู้ปกครองสามารถที่จะสนับสนุนให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ได้ที่บ้านด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ข้อมูลที่พ่อแม่ ผู้ปกครองควรทราบ และโรงเรียนควรจัดไว้ใน การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีดังนี้ (หรรษา นิลวิเชียร. 2535: 245 ; อ้างอิงจาก Read; Gardner; & Mahler. 1987)

1. คุณค่าของการเล่นและกิจกรรมสำหรับเด็กเล็ก โดยเน้นการให้เด็กได้สัมผัสสิ่งของ และสำรวจให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
 2. ชนิดของวัสดุสำหรับเล่น และโอกาสที่ควรให้เด็กเล่นตามระดับอายุและพัฒนาการ เน้นวัสดุต่างๆ ให้เด็กได้แสดงบทบาท สร้างสรรค์ และเครื่องมือที่สามารถจัดทำเองได้
 3. เข้าใจวิธีการช่วยให้เด็กพัฒนา เช่น การให้คำแนะนำในทางบวก ให้ประสบการณ์ที่เหมาะสม ให้ความสนใจอย่างเพียงพอ เตรียมให้เด็กรับสถานการณ์ที่ยากขึ้น แสดงบทบาทการช่วยเหลือมากกว่าการวิพากษ์วิจารณ์
 4. การช่วยให้เด็กแยกความจริงและความฝันออกจากกัน แต่ก็ยังคงสนุกสนานกับการใช้จินตนาการ
 5. คุณค่าของการเล่นกับเพื่อน และการช่วยเด็กให้เข้ากับเพื่อนได้
 6. ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและความเจริญงอกงามของเด็ก และความแตกต่างระหว่างบุคคล
 7. เข้าใจขั้นตอนพัฒนาการทางสติปัญญา การสร้างมโนทัศน์ คุณค่าของจินตนาการในกระบวนการคิด และการจัดประสบการณ์หลากหลายเพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามทางสติปัญญา
- กล่าวโดยสรุป จุดประสงค์ของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เป็นการประสานความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กร่วมกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และพฤติกรรมของการเป็นผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาการที่ดีและถูกต้องของเด็กปฐมวัยนั่นเอง

5.4 ความสำคัญของการให้ความรู้ผู้ปกครอง

บ้านนับเป็นสิ่งแวดล้อมแห่งแรกและสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็ก เนื่องจากพ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่เด็กมีโอกาสได้ใกล้ชิดมากที่สุดในชีวิต หรืออาจกล่าวได้ว่า พ่อแม่เป็นครูคนแรกและเป็นครูที่สำคัญที่สุดของเด็ก ฉะนั้น ผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ หรือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (วรรัตน์ นิยมไทย. 2547: 29) แต่เนื่องจากสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่จำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และส่งเด็กเข้ามาอยู่ในศูนย์เด็ก หรือโรงเรียนอนุบาลเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่เด็กอายุยังน้อยอยู่ กอปรกับพ่อแม่ผู้ปกครองส่วนมากไม่ตระหนักถึงความสำคัญและอิทธิพลของตนที่มีต่อเด็ก จึงมอบความไว้วางใจให้แก่ศูนย์เด็กหรือโรงเรียนอนุบาลในการดูแลเด็ก ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้ปกครองลดบทบาทของตนเองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กลง โดยคิดว่าโรงเรียนได้ทำหน้าที่แทนตนแล้ว ซึ่งอาจทำให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างไม่เต็มที่ หรืออาจชะงักงันได้ หากได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งจากการศึกษาพบว่า ปัญหาของเด็กส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจาก

การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ขาดความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไม่เข้าใจบทบาทของตนในฐานะที่จะส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความพร้อมด้านสติปัญญา และมีการพัฒนาอารมณ์ที่มั่นคง (พัชรี สวนแก้ว. 2545: 153)

ด้วยเหตุนี้ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจึงเป็นวิธีการที่สามารถช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และเห็นความสำคัญของตนในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ให้แก่เด็กได้อย่างเหมาะสม (นิตยา ไสงาม. 2543: 8) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ จันทนา ภาคบงกช กล่าวไว้ว่า ผู้ปกครองเป็นคนสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และสามารถที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กได้ ซึ่งเมื่อคุณภาพของเด็กมีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองเช่นนี้ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจะช่วยพัฒนาเด็ก และลดปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็กซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก ตลอดจนการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก (กฤษณี ภูพัฒน์. 2538: 13 ; อ้างอิงจาก จันทนา ภาคบงกช. 2531)

ส่วนเบอร์เกอร์ (Berger. 1995: 179-180) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองไว้ ดังนี้

1. ผู้ปกครองมีแหล่งความรู้และความคิดในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และจะได้รับการฝึกฝนให้ทำตามความรู้และความคิดนั้นๆ
 2. ผู้ปกครองที่รักและยอมรับเด็กจะทำตามคำแนะนำของผู้รู้ โดยเฉพาะการยอมรับลูกหลานของตนอย่างไม่มีเงื่อนไข
 3. ผู้ปกครองที่มีความรู้เรื่องการพัฒนาเด็ก สามารถเข้าใจและแนะนำพฤติกรรมของเด็กได้ ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติต่อเด็กได้เหมาะสมมากขึ้น
 4. ผู้ปกครองมีความเข้าใจถึงผลของพฤติกรรมของตนที่มีต่อเด็ก และจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้เหมาะสม
 5. ผู้ปกครองสามารถวิเคราะห์ปัญหาของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก สามารถหาความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ความรู้นั้นไปใช้แก้ปัญหาได้
 6. ผู้ปกครองมีเทคนิคและทักษะในการจัดสภาพแวดล้อมในบ้าน เพื่อให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กและการดำเนินชีวิตในครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่น
 7. ผู้ปกครองจะมีความรู้สึกมั่นคง และสบายใจที่จะคิดทำสิ่งที่ดีที่สุดเพื่อลูกหลานของตนเอง กิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นวิธีหนึ่งที่สถานศึกษาปฐมวัยจะสามารถช่วยให้ผู้ปกครองได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ตลอดจนเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และเห็นความสำคัญของตนเองที่มีต่อเด็ก ซึ่งสามารถสรุปความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองได้ ดังนี้ (อรุณี หรดา. 2536: 58)
1. ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้ปกครองเข้าใจพฤติกรรมของเด็กได้ดียิ่งขึ้น

2. ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การเตรียมความพร้อม และการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก อันจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป
3. ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงผลของการกระทำหรือพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อเด็ก อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองที่เหมาะสมต่อเด็ก
4. ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ และฝึกทักษะเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การอบรมเลี้ยงดู และการดำเนินชีวิตของครอบครัวให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีบทบาทต่อเด็กมากที่สุดก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพราะเป็นบุคคลแรกที่ใกล้ชิดกับเด็กและให้การอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่เริ่มต้นหรือตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่การพัฒนาในทุกๆ ด้านเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ฉะนั้น การที่ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในตัวเด็ก จึงนับว่ามีความสำคัญ ซึ่งการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้นเป็นการช่วยให้ผู้ปกครองได้มีความรู้ ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้ผู้ปกครองช่วยสานต่อด้านการพัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับโรงเรียนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เด็กมีความสุข มีชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า “ควรพัฒนาผู้ปกครองควบคู่ไปกับการพัฒนาเด็ก”

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนับเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศ ดังนั้น การสนับสนุนให้สถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยสนใจและดำเนินนโยบายในการนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก เป็นสิ่งที่ควรให้ความสนใจและสนับสนุนให้แพร่หลายมากขึ้น (เสาวคนธ์ สาเอี่ยม. 2537: 43)

5.5 รูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นการศึกษาผู้ใหญ่ที่ผู้รับมีทั้งวัย ประสบการณ์ วุฒิภาวะทางการศึกษา และลักษณะต่างๆ ที่หลากหลาย รูปแบบการให้ความรู้จึงต้องมีความเหมาะสมสำหรับผู้ปกครอง และต้องให้ประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งการให้ความรู้ผู้ปกครองนั้น ได้มีผู้แบ่งรูปแบบของการให้ความรู้เป็นหลายแบบด้วยกัน ดังเช่น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ข: 35-48) ได้จำแนกการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การให้ความรู้ทางตรง เป็นการให้ความรู้อย่างเป็นทางการที่ผู้ปกครองต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วยตนเองกับกิจกรรมที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 1.1 การฝึกอบรม เป็นการให้ความรู้โดยตรงแก่ผู้ปกครองในรูปแบบการสอนเป็นชั้นเรียน ซึ่งการฝึกอบรมจะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ในแง่ต่างๆ ได้อย่างลุ่มลึกและกว้างขวาง โดยจุดประสงค์ของการฝึกอบรมก็เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การเข้าใจเด็ก และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ วิธีการเลี้ยง และสอนเด็ก

1.2 การประชุมผู้ปกครอง เป็นการประชุมสำหรับผู้ปกครองทั้งหมดที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มาพบปะสังสรรค์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวเด็กระหว่างกันและกัน โดยอาจจัดทุกๆ เดือน หรือทุกๆ 3 เดือน แล้วแต่ความเหมาะสม

1.3 การประชุมปรึกษาสำหรับผู้ปกครอง เป็นการประชุมที่ครูและผู้ปกครองจะได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและการรับรู้ซึ่งกันและกัน โดยจุดประสงค์ของการประชุมแบบนี้จะมุ่งเน้นการช่วยเด็กในด้านการเจริญเติบโต และการเรียนรู้ที่ดี (Feeney; et al. 1991: 490) การประชุมปรึกษาเป็นการผ่อนคลายความกังวลในตัวของผู้ปกครอง ที่ได้แลกเปลี่ยนปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งนอกจาก ผู้ปกครองจะได้ความรู้จากกันและกันแล้ว ยังได้รับความรู้จากครูไปพร้อมกันด้วย

1.4 การเยี่ยมบ้าน เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองโดยใช้บ้านเป็นฐาน ซึ่งจะกระทำ 1-2 ครั้งต่อปี โดยการไป 2 ครั้งนั้น ครั้งแรกไปเยี่ยมเพื่อสร้างความคุ้นเคยและให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเด็ก ส่วนครั้งที่สองจะเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก และเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งการปรึกษาปัญหาอื่นๆ ร่วมด้วย

1.5 การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการช่วยเหลือและให้ความรู้รายบุคคล โดยใช้พื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดความเข้าใจปัญหา และพัฒนาการปฏิบัติอย่างมีเหตุผล การให้คำปรึกษาเพื่อเป็นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็ก การป้องกันปัญหา และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ถูกต้อง โดยวิธีการให้คำปรึกษาจะเป็นการให้คำปรึกษาที่โรงเรียน ที่บ้าน หรือทางโทรศัพท์ก็ได้ตามความเหมาะสม

1.6 การบริการห้องสมุดสำหรับผู้ปกครอง เป็นการให้ความรู้ที่ผู้ปกครองใช้ในทางค้นคว้าหาความรู้ได้ ซึ่งลักษณะของห้องสมุดผู้ปกครองจัดได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1.6.1 ห้องสมุดหนังสือสำหรับผู้ปกครองและเด็ก เป็นห้องสมุดที่ให้บริการเอกสารสิ่งพิมพ์ และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก การเลี้ยงเด็ก การศึกษาปฐมวัย นิทานสำหรับเด็ก เป็นต้น

1.6.2 ห้องสมุดของเล่น เป็นห้องที่จัดให้มีของเล่นชนิดต่างๆ ที่ผู้ปกครองและเด็กสามารถใช้เล่น หรือขอยืมไปเล่นกับเด็กที่บ้านได้

1.6.3 ศูนย์สื่ออุปกรณ์สำหรับเด็ก มีลักษณะคล้ายกับห้องสมุดของเล่นแต่มีขอบเขตกว้างขวางกว่า โดยศูนย์สื่ออุปกรณ์นี้จะประกอบด้วย หนังสือ วารสาร อุปกรณ์เล่นเกม ของเล่นต่างๆ วิดีโอสำหรับเด็ก วิธีการทำของเล่นจากเศษวัสดุต่างๆ เป็นต้น ซึ่งศูนย์สื่ออุปกรณ์นี้นอกจากจะให้เด็กและผู้ปกครองเข้าเล่นแล้ว ยังมีบริการให้ยืมกลับบ้านได้ด้วย

1.7 สโมสรการอ่านที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้ปกครองได้มาร่วมสนทนาวิสาสะในเรื่องที่ตนอ่านมาและสนใจ มาสนทนาร่วมกับผู้ปกครองอื่นเพื่อสร้างความคุ้นเคย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546: 18)

2. การให้ความรู้ทางอ้อม เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองผ่านทางสื่อมวลชน ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ อีกทั้งในปัจจุบันมีการเผยแพร่ผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ด้วย การให้ความรู้รูปแบบนี้ค่อนข้างสะดวก และผู้ปกครองสามารถเลือกรับรู้ได้อย่างอิสระ เหมาะสำหรับผู้ปกครองที่

ไม่ชอบมาโรงเรียน หรือไม่มีเวลามากพอ โดยสิ่งพิมพ์ที่ทางโรงเรียนสามารถจัดทำได้ ได้แก่ เอกสารย่อย แผ่นพับ หรือหนังสือเล่มเล็กที่บรรจุข้อความที่ผู้ปกครองสามารถหยิบอ่านได้ในขณะรอรับเด็ก การให้ความรู้ทางอ้อมด้วยสื่อมวลชนนี้ค่อนข้างแพร่หลายมากในปัจจุบัน โดยหนังสือที่พิมพ์เผยแพร่ มาก ได้แก่ นิตยสารแม่และเด็ก นิตยสารรักลูก เป็นต้น รายการวิทยุก็มีหลายรายการ เช่น รายการ วิทยุจุฬา ซึ่งเป็นรายการที่ให้ข้อความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก และการปฐมพยาบาล ส่วนรายการ โทรทัศน์ ได้แก่ รายการรักลูกให้ถูกทาง เป็นต้น นอกจากนี้ องค์กรที่บริการข้อความรู้แก่ผู้ปกครอง ด้านการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์โดยจัดเป็น Home page และ Virtual Library ได้แก่ สถาบันมูลนิธิเด็ก ซึ่งผู้ปกครองสามารถสอบถามและปรึกษาได้โดยใช้ระบบ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

ส่วนเชียร์ศรี วิวิธสิริ ได้จัดประเภทของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ดังนี้
(ชวลีพร พิศุทธิ์ศุภฤทธิ. 2537: 32 ; อ้างอิงจาก เชียร์ศรี วิวิธสิริ. 2527)

1. การถ่ายทอดความรู้เป็นรายบุคคล ได้แก่ การเยี่ยมบ้าน การสอนและการโต้ตอบจดหมาย การโทรศัพท์สอบถาม การสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะ การเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ศูนย์การเรียนชุมชน
2. การถ่ายทอดเป็นกลุ่ม ได้แก่ การสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะ การประชุมหัวหน้าหรือผู้นำ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม การฝึกอบรม การใช้กิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์ การเล่นเกม บทเพลง นิทาน สถานการณ์จำลอง การระดมพลังสมอง การศึกษากรณีตัวอย่าง การเปิดอภิปรายทั่วไป
3. การถ่ายทอดความรู้ให้มวลชน ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้โดยอาศัยสื่อมวลชน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้
 - 3.1 สิ่งพิมพ์ต่างๆ อาจเป็นสิ่งพิมพ์ที่กล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ตำรา แผ่นพับ ใบปลิว หรือบรรจุหลายเรื่องไว้ในสิ่งเดียวกัน เช่น วารสาร หนังสือพิมพ์
 - 3.2 ภาพยนตร์ ให้ความรู้ ความบันเทิงโดยการสร้างเป็นเรื่องราวขึ้นมา
 - 3.3 วิทยุกระจายเสียง ได้แก่ รายการวิทยุที่ออกอากาศไปยังมวลชนทั่วไป
 - 3.4 วิทยุโทรทัศน์ มีลักษณะคล้ายกับวิทยุกระจายเสียงแต่ต่างกันที่เป็นการส่งทั้งภาพและเสียงในการออกอากาศไปสู่มวลชน
 - 3.5 สื่อพื้นบ้าน เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้ ความบันเทิงกับกลุ่มคนเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะจัดขึ้นมาเฉพาะสถานที่ เช่น ลิเก โขน ลำตัด นิทรรศการสัญจร เป็นต้น

รูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองยังสามารถแบ่งได้เป็น แบบเป็นทางการ (formal) เช่น การบรรยาย การอภิปราย การโต้วาที ฯลฯ และแบบไม่เป็นทางการ (informal) เช่น การระดมสมอง การประชุมโต๊ะกลม การประชุมกลุ่มย่อย ฯลฯ (อรุณี หรดาล. 2536: 58-59) แบ่งเป็นแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน และใช้บ้านเป็นฐาน โดยการให้ความรู้ผู้ปกครองแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น เป็นการให้ความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการพัฒนาตนเองให้เป็นพ่อแม่ที่มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงดูลูก ซึ่งจะใช้วิธีจัดศูนย์การเรียนรู้อันโรงเรียน และจัดกิจกรรมหลายๆ รูปแบบ ดังเช่น การประชุมโต๊ะกลม

การประชุมปฏิบัติการ การบรรยาย เป็นต้น (หรรษา นิลวิเชียร. 2535: 245-250) ซึ่งการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานนี้ นอกจากจะให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดูแล้วยังได้ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนที่ดีด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542ข: 62) ส่วนการให้ความรู้ผู้ปกครองโดยใช้บ้านเป็นฐาน เป็นการให้ความรู้ที่ครูหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นฝ่ายไปให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองที่บ้าน อันได้แก่ การเยี่ยมเยียนบ้านนั่นเอง ซึ่งภาระหน้าที่ของผู้เยี่ยมเยียนบ้านก็คือการช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเรียนรู้วิธีการให้การศึกษาแก่ลูก กล่าวคือ มีแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทุกๆ ด้าน รวมถึงการจัดหาและจัดทำวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ (หรรษา นิลวิเชียร. 2535: 245-250) นอกจากนี้ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองอาจเป็นการสังเกตชั้นเรียน การอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ปกครอง การฝึกอบรม และการเผยแพร่ความรู้ด้วยเอกสาร ซึ่งแต่ละวิธีการต่างมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับเด็ก เข้าใจเด็ก รู้วิธีการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง และสร้างความมั่นใจให้กับตนเองว่าเลี้ยงลูกได้ถูกวิธีและมีความสามารถจริง (Click; & Click. 1990: 323-324)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า วิธีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้นมีหลากหลายวิธีแตกต่างกัน แต่สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองทางตรงผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เช่น การประชุม การฝึกอบรม การเยี่ยมบ้าน ฯลฯ ซึ่งเป็นการให้ความรู้ที่ผู้ปกครองต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วยตนเอง ส่วนอีกหนึ่งรูปแบบคือ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองทางอ้อมผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร เป็นต้น ซึ่งในการเลือกใช้วิธีการหรือกิจกรรมใดนั้น ทางโรงเรียนจะต้องพิจารณาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้ปกครอง

6. สถานภาพของผู้ปกครอง

สถานภาพของผู้ปกครองนั้น หมายถึง ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวผู้ปกครอง เช่น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ ฯลฯ ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการ ดังแนวคิดของคอฟแมน (Kaufman) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง สถานภาพทางครอบครัว เชื้อชาติ และศาสนา (ชนชาติ ภูมิลำเนา. 2547: 7 ; อ้างอิงจาก Kaufman. 1949) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen; & Uphoff. 1977: 59-78) ที่กล่าวว่า รายได้และทรัพย์สิน เป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งจากผลการวิจัยของ สุภาภรณ์นาฏ สุวรรณกิจ (2538: 28) ได้สรุปว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการสร้างเสริมพัฒนาการ คือ ปัจจัยด้านบิดามารดา ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษาของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจ อายุของมารดา ความรู้ความเข้าใจของบิดามารดาเกี่ยวกับพัฒนาการ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตร

จากแนวคิดและผลการวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นว่า สถานภาพของผู้ปกครองมีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็ก ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาตัวแปรด้านสถานภาพของผู้ปกครอง ดังนี้คือ

6.1 อาชีพ อาชีพเป็นการทำงานของบุคคลทั่วไปเพื่อหารายได้เป็นหลักสำหรับใช้จ่ายในครอบครัวตามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งจากการประกอบอาชีพดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ก่อให้เกิดความมั่นคง (เยาเวเรศ ไหลอุดม. 2541: 9) อาชีพของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญต่อแนวโน้มการเจริญเติบโตของลูก และเป็นตัวชี้หน้าสภาพการเลี้ยงดูลูก เช่น ชาวนา-ชาวไร่ มักจะมีชีวิตอยู่กับสภาพธรรมชาติ งานที่กระทำอยู่เป็นงานหลัก ครอบครัวมักเป็นครอบครัวใหญ่ ดังนั้น การเลี้ยงดูลูกจะมีลักษณะปล่อยปละละเลย และไม่มีการวางแผน มักจะเป็นภาระของผู้ใหญ่ เช่น พี่คนโต หรือปู่ย่าตายาย เด็กจะเจริญเติบโตตามธรรมชาติซึ่งจะค่อนข้างแข็งแรงและช่วยเหลือตนเองได้ดี ส่วนข้าราชการและพนักงานบริษัท ลักษณะงานจะเป็นการทำงานประจำ มีรายได้แน่นอนและค่อนข้างคงที่ ซึ่งโดยลักษณะอาชีพแล้วจะไม่มีกิจกรรมที่จะมาเกี่ยวกับลูก ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูลูกจึงมักจะเป็นไปอย่างเรื่อยๆ สบายๆ ซึ่งนอกจากเล่นแล้ว ลูกมักจะไม่ค่อยมีโอกาสทำกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้ปกครอง ผู้ปกครองจึงมักต้องหากิจกรรมให้และเอาใจใส่ลูกมากกว่าอื่นๆ สำหรับอาชีพค้าขายและธุรกิจขนาดเล็ก พ่อแม่ที่มีอาชีพนี้มักจะประสบความไม่แน่นอนค่อนข้างสูง อยู่ท่ามกลางบรรยากาศที่มีการแข่งขันกับเวลาและผู้อื่นตลอด กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพจะมีอิทธิพลและเกี่ยวข้องกับสภาพการดำรงชีวิตประจำวันของทุกคนในครอบครัว ลูกจึงมักจะมีโอกาสเข้าร่วมกับกิจกรรมของพ่อแม่ เช่น ช่วยพ่อแม่ขายของ หยิบของ จัดระเบียบสินค้า เป็นต้น และเนื่องจากลูกได้มีโอกาสที่จะช่วยเหลือตนเองและพ่อแม่มาก จึงทำให้มีความสามารถและทักษะมากกว่าครอบครัวที่มีอาชีพอื่น (สิริมา ภิญญา อนันตพงษ์. 2546: 37-38)

ส่วนจากผลการวิจัยของ อภาวรรณ หนูคง (2535: 75) ที่ได้ศึกษาการเจริญเติบโต พัฒนาการและภาวะสุขภาพของเด็ก และความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อบริการของโครงการศูนย์ศึกษาเด็กเล็ก พบว่า มารดาที่มีอาชีพค้าขาย รับจ้าง ลูกจ้าง หรือทำงานบ้าน เด็กจะมีพัฒนาการดีกว่าเด็กที่มารดามีอาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ และจากผลการวิจัยของ ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคนอื่นๆ (2543: 175) ที่ได้ศึกษารายงานการทบทวนองค์ความรู้สถานะสุขภาพของเด็กปฐมวัยไทย พบว่า มารดาที่ไม่ได้ทำงานประจำจะมีเวลาในการดูแลบุตรมากกว่ามารดาที่ทำงานประจำ

สรุปว่า จากการศึกษาสถานภาพของผู้ปกครองในด้านอาชีพพบว่า อาชีพของผู้ปกครองเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม และการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันก็จะมีกรอบการเลี้ยงดูและการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กแตกต่างกัน เช่น ผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย ทำงานอยู่ที่บ้านของตนเอง หรือเป็นแม่บ้าน เด็กจะมีพัฒนาการดีกว่าเด็กที่ผู้ปกครองมีอาชีพที่มีลักษณะงานเป็นงานประจำ

6.2 วุฒิการศึกษา ปัจจัยด้านการศึกษาเป็นปัจจัยที่ช่วยให้คนมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวเองเพื่อเอาชนะสิ่งแวดล้อมได้ โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงย่อมเป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิด

และมีความสามารถที่จะทำงานในตำแหน่งที่มีมาตรฐานสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ (สุวัช พานิชวงษ์. 2546: 37) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวุฒิการศึกษาของผู้ปกครองเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาหรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ซึ่งผู้วิจัยได้แนวทางการแบ่งระดับการศึกษาจากการศึกษางานวิจัยที่ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับระดับวุฒิการศึกษาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม และการสร้างเสริมพัฒนาการเด็ก จากงานวิจัยของ สุวรรณ มาหาโรจน์ (2542: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเกื้อหนุนความสามารถในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสตรีพื้นที่จังหวัดเขตปริมณฑล พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เกื้อหนุนกับความสามารถในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกสภา อบต.สตรี และจากการศึกษาผลการวิจัยของ จิตราภรณ์ พัฒนาศิริ (2535: 29) ที่ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า มารดาของเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ แตกต่างกัน คือ มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงจะให้การอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ดีกว่ากลุ่มของมารดาที่มีระดับการศึกษาค่ำ

ส่วนดรุณวรรณ ด้านพิทักษ์ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพแตกต่างกัน นอกจากนี้ จากงานวิจัยของ ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และคนอื่นๆ (2538: 12-23) ที่ศึกษาแบบแผนการเลี้ยงดูเด็กอายุ 6-24 เดือน ตามเกณฑ์สภาวะความต้องการขั้นพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก ยังพบว่า ครอบครัวที่บิดามารดามีความรู้สูงจะมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่างๆ มาก และจะให้ความสนใจต่อการเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ รวมทั้งยังมีโอกาสประกอบอาชีพที่มีรายได้มาก ซึ่งทำให้มีโอกาสในการเลือกซื้อหรือจัดหาสิ่งที่มีประโยชน์ต่อบุตรได้มากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่ามารดาที่ไม่ได้ทำงานนอกบ้านจะมีการปฏิบัติดูแลบุตรสูงกว่ากลุ่มมารดาที่ทำงานนอกบ้าน

จะเห็นได้ว่า ระดับการศึกษาของพ่อแม่ ผู้ปกครองมีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่างๆ กล่าวคือ ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงจะเป็นผู้ที่มีความรู้ดี และมีโอกาสได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเด็กมาก จึงทำให้สามารถอบรมเลี้ยงดูและสร้างเสริมพัฒนาการในทุกๆ ด้านให้แก่เด็กได้ดีกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาค่ำ ซึ่งจะไม่คอยให้ความสนใจต่อการอบรมเลี้ยงดูเพื่อให้ลูกของตนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพเท่าที่ควร

6.3 รายได้ รายได้ หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับจากการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรายได้ของผู้ปกครอง ดังนี้คือ น้อยกว่า 10,000 บาท, 10,000 – 20,000 บาท และมากกว่า 20,000 บาท ซึ่งสำหรับผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องรายได้นั้นพบว่า งานวิจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ผลงานวิจัยเรื่องปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลคุ้มพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ของฉอ้าน วุฒิกรรมรักษา โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีรายได้ดีก็จะเข้ามามีส่วนร่วม

มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า (สุวัช พานิชวงษ์, 2546: 39 ; อ้างอิงจาก ฉอาน วุฑฒิกรรมรักษา, 2526: บทคัดย่อ)

จากการศึกษาผลการวิจัยของ จำรัส ปิ่นเงิน (2536: ก-ข) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ และจากผลการวิจัยของ นิตยา สอนสุขล (2537: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาแบบแผนการเลี้ยงดูบุตรอายุ 0-24 เดือน ตามเกณฑ์สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็กของอำเภอหนองพอง จังหวัดร้อยเอ็ด อีกทั้งจากผลการวิจัยของ ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และคนอื่นๆ (2538: 12-13) ที่ได้ศึกษาแบบแผนการเลี้ยงดูเด็กอายุ 6-24 เดือน ตามเกณฑ์สภาวะความต้องการขั้นพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก ได้พบสอดคล้องกันว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของบุตร

สรุปว่า สถานภาพของผู้ปกครองด้านฐานะทางเศรษฐกิจหรือรายได้ มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของผู้ปกครอง เช่น การมีส่วนร่วม การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เป็นต้น ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า รายได้ของผู้ปกครองจะส่งผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 นี้ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

7.1 งานวิจัยภายในประเทศ

นนทา แทนธานี (2534: 106-116) ได้ศึกษาเรื่อง ตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการอบรมเลี้ยงดูที่สำคัญมี 2 ตัวแปร คือ ระดับการศึกษาของมารดา และความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในเรื่องพัฒนาการ

จิตราภรณ์ พัฒนาศิริ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า มารดาของเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ แตกต่างกันไป คือ มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงจะให้การอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ดีกว่ากลุ่มของมารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบอีกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ดีกว่ากลุ่มเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้

น้อย และเมื่อจำแนกตามการประกอบอาชีพของมารดา ยังพบว่า มารดาที่ประกอบอาชีพจะมีการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมดีกว่ามารดาที่ไม่ประกอบอาชีพ (แม่บ้าน)

ชาคริต คล้ายพิมพ์ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กและผู้ปกครองเด็กในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กของหมู่บ้าน จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า บทบาทพฤติกรรมกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมของทั้งกรรมการพัฒนาเด็กและผู้ปกครองเด็กนั้น มีส่วนร่วมมากในกิจกรรมที่เป็นงานปฏิบัติลงมือกระทำ ส่วนกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้ความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ แสดงพฤติกรรมน้อยมาก นอกจากนี้ ผู้ปกครองที่คาดหวังให้นักเรียนช่วยประกอบอาชีพในครอบครัว ผู้ปกครองจะดูแลเอาใจใส่ จัดเตรียมอุปกรณ์ตามที่นักเรียนและโรงเรียนต้องการ และให้เด็กได้ทำการบ้านด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยผู้ปกครองจะให้ความช่วยเหลือเฉพาะงานที่ปฏิบัติและส่งเป็นชิ้นงาน หรืองานที่ต้องใช้เครื่องมือที่อาจเป็นอันตรายในการทำการบ้าน ส่วน ผู้ปกครองที่คาดหวังให้นักเรียนศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะทางครอบครัวอยู่ในระดับดี ผู้ปกครองจะให้การสนับสนุนด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ควบคุมการทำ การบ้านด้วยตนเองหรือจัดหาผู้ควบคุม และช่วยเหลือการทำการบ้านของนักเรียน

ดรุณวรรณ ด้านพิทักษ์ (2535: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาและรายได้ของครอบครัวต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีบทบาทในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพมากกว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำ และผู้ปกครองที่มีรายได้สูงจะมีบทบาทในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพมากกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำ

จรัส ปิ่นเงิน (2536: ก-ข) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างละ 120 คน พบว่า พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพัฒนาการโดยรวม และพัฒนาการในด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การมองเห็น การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และการช่วยเหลือตนเอง นอกจากนี้ยังพบด้วยว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมหรือรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การส่งเสริมพัฒนาการของบุตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ครอบครัวสามารถที่จะจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เช่น จัดหาของเล่นหลากหลาย ที่กระตุ้นพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและการรับรู้ของเด็ก

นิตยา สอนสุชล (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แบบแผนการเลี้ยงดูบุตรอายุ 0-24 เดือน ตามเกณฑ์สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็กของอำเภอหนองพอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของบุตร

อรทัย รัตนมณี (2537: 162) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในเขตเมือง ผลการวิจัยพบว่า บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยบ้อยหรือ

เป็นประจำทั้ง 4 ด้าน ยกเว้น การพาลูกไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย และการร่วมวางแผน
ปรึกษาหารือพูดคุยเรื่องการเลี้ยงดูลูกกับคนอื่นในครอบครัวหรือญาติผู้ใหญ่ ดังนี้

1. การหาเลี้ยงครอบครัว บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุดในเรื่องการเสียสละ
ความสุขส่วนตัวให้ลูก และทำงานพิเศษเพิ่มมากขึ้น

2. การส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ด้านร่างกาย บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด
คือ การดูแลพยาบาลเมื่อลูกไม่สบาย การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ การป้องกันอุบัติเหตุ ด้านสติปัญญา
บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุดในเรื่องการตอบคำถามเมื่อลูกซักถาม ชักชวนให้ลูกดูสิ่งที่
น่าสนใจและสนทนาซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่ลูกพบเห็น ด้านอารมณ์ บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำ
ที่สุดในเรื่องการยกย่องชมเชยเมื่อลูกทำความดี ฝึกให้ลูกปฏิบัติสิ่งที่ดีงาม ด้านสังคม บิดาส่วนใหญ่
ปฏิบัติเป็นประจำที่สุดในเรื่องฝึกให้ลูกรู้จักแบ่งปันของ และรู้จักความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ

พวงเล็ก วรกุล (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพ
การอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า
เด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาแตกต่างกัน และมีรายได้ของครอบครัว
แตกต่างกัน จะได้รับการจัดสภาพการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านและรวมทุกด้าน
แตกต่างกัน โดยที่บิดามารดาที่มีการศึกษาระดับสูงจะมีการจัดสภาพการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริม
พัฒนาการด้านต่างๆ ทุกด้านและรวมทุกด้านสูงกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ และมารดาที่มี
การศึกษาระดับปานกลางจะมีการจัดสภาพการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ทุกด้าน
และรวมทุกด้านสูงกว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ อีกทั้งมารดาที่มีการศึกษาระดับสูงก็จะมีการจัด
สภาพการอบรมเลี้ยงดูทุกด้านและรวมทุกด้านสูงกว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ ส่วนบิดาที่มี
การศึกษาระดับสูงจะมีการจัดสภาพการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและรวมทุกด้าน
สูงกว่าบิดาที่มีการศึกษาระดับปานกลาง

วราภรณ์ สัยนานนท์ (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้พัฒนาการเด็กของบิดาหรือ
มารดาที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างเดือนกันยายน
2534 – ตุลาคม 2534 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กกับการอบรมเลี้ยงดู
ของมารดาเป็นไปในทางบวก กล่าวคือ มารดาที่มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กสูงจะมีการอบรมเลี้ยงดู
เด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมตามศักยภาพและตามวัยดี และดีกว่ามารดาที่มีความรู้เกี่ยวกับ
พัฒนาการเด็กต่ำกว่า

ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และคนอื่นๆ (2538: 12-23) ศึกษาเรื่อง แบบแผนการเลี้ยงดูเด็กอายุ
6-24 เดือน ตามเกณฑ์สภาวะความต้องการขั้นพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิง
สำรวจประชากรศึกษามารดาที่มีบุตรอายุ 6-24 เดือน จำนวน 220 คน พบว่า ครอบครัวที่บิดา
มารดาที่มีความรู้สูงจะมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่างๆ มาก และจะให้ความสนใจต่อการเลี้ยงดู
บุตรให้มีคุณภาพ รวมทั้งยังมีโอกาสประกอบอาชีพที่มีรายได้มากทำให้มีโอกาสในการเลือกซื้อหรือ
จัดหาสิ่งที่มีประโยชน์ต่อบุตรได้มากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่ามารดาที่ไม่ได้ทำงานนอกบ้านจะมีการ
ปฏิบัติดูแลบุตรสูงกว่ากลุ่มมารดาที่ทำงานนอกบ้าน ซึ่งอาจเนื่องมาจากมารดาที่ไม่ได้ทำงานนอก

บ้านจะมีเวลาอยู่กับบุตรมาก จึงมีโอกาสดูแลบุตรได้มากกว่า และยังพบอีกว่ารายได้ของครอบครัว ก็มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรด้วยเช่นกัน

ศุภานันท์ สุวรรณกิจ (2538: 78) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการของทารกแก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มคู่มือบิดา-มารดาที่มีต่อพัฒนาการของบุตรวัย 2-6 เดือน โดยการสอนและแจกคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการ พบว่า ภายหลังจากให้ความรู้และแจกคู่มือแล้ว บิดามารดาจะมีความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการของบุตรวัยทารกเพิ่มขึ้น และมากกว่า บิดามารดาในกลุ่มควบคุม

ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 อายุ 3-6 ปี จำนวน 31 คน จากโรงเรียนเกษมพิทยา แผนกอนุบาล แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 16 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมมีการพัฒนาดีขึ้นในด้านการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นให้แก่ลูก และสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้

เจนจิรา คงสุข (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ตัวอย่างประชากรคือ ผู้ปกครองเด็กวัยอนุบาล (3-6 ปี) ในบ้านหนองกก หมู่ที่ 4 ตำบลพัฒนา อำเภอฟนพิณ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 8 คน พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผู้ปกครองมีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาลใน 2 ด้าน คือ ด้านการดูแลการแปร่งฟันของเด็ก จากที่ไม่ได้ติดตามดูแลการแปร่งฟันของเด็กหรือติดตามอย่างไม่สม่ำเสมอ มาเป็นการติดตามดูแลอย่างสม่ำเสมอและใกล้ชิด รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในด้านการแปร่งฟัน และในด้านการให้เด็กรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ มีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมจากการปล่อยให้เด็กเลือกซื้ออาหารเองและรับประทานอาหารที่ไม่มีคุณค่าของสารอาหารตามความชอบ มาเป็นพฤติกรรมดูแลการรับประทานอาหารของเด็กด้วยการซื้ออาหารที่มีประโยชน์ให้เด็กรับประทาน คอยดูแลการเลือกซื้อและการรับประทานอาหารของเด็กอย่างใกล้ชิด รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

วาริ กติกา (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้และแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดอนุบาลศึกษาโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง เชียงใหม่ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมในการจัดอนุบาลศึกษาทั้ง 6 ด้าน คือ การเลี้ยงดู การติดต่อสื่อสาร การอาสาสมัคร การเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน โดยมีส่วนร่วมในระดับมากในด้านการเลี้ยงดูและการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน ส่วนในด้านการติดต่อสื่อสาร การอาสาสมัคร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

วิจิต สมศักดิ์ (2540: 129-133) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพพฤติกรรมกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนเข้าโรงเรียนของผู้ปกครองระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

บุรีรัมย์ พบว่า ผู้ปกครองเด็กในระดับก่อนประถมศึกษาที่มีระดับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยเรียงลำดับได้ดังนี้คือ ด้านร่างกาย ด้านจริยธรรม ด้านอารมณ์และสังคม และด้านสติปัญญา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปกครองเด็กที่มีอาชีพ ระดับ การศึกษา และรายได้ต่างกัน จะมีพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

สายญาติ เพี้ยเขมร (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กของ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภูพาน สำนักงาน การ ประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กซึ่งเน้นพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับดังนี้ การอบรมเลี้ยงดูซึ่งเน้นพัฒนาการ ด้านร่างกาย ด้านจริยธรรม ด้านอารมณ์-สังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งผู้ปกครองเด็กที่มีอาชีพ แตกต่างกันจะมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน โดยผู้ปกครองเด็กที่ประกอบ อาชีพรับราชการจะมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กซึ่งเน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จริยธรรม อารมณ์-สังคม และด้านสติปัญญามากกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพอิสระ

วินัดดา ทองปลิว (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมที่ ครอบครัวให้แก่เด็กกับความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า เด็กที่มีภูมิหลังของครอบครัวต่างกันในด้านระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา และ รายได้ของครอบครัว มีการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมที่ครอบครัวให้แก่เด็กต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหาสมควร ธรรมโร (สายงาม) (2543: 162-163) ได้ศึกษาบทบาทผู้ปกครองในการ อบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมสุวรรณ สามัคคี เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีบทบาทในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กเล็กอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีการสอนเด็กเล็กให้มีการไหว้พระสวดมนต์ ให้มองส่วนดีของผู้อื่น ให้รู้จักเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ให้รู้จักประหยัด ให้รู้จักมารยาทและสมบัติผู้ดี ให้รู้จักกฎแห่งกรรม ให้พูดแต่ความจริงและคำไพเราะ ไม่ให้ลักขโมยของผู้อื่น ไม่ให้ทำชั่ว และสอนลูกให้รู้จักคุณค่าของ ความเป็นมนุษย์ เป็นต้น

รุ่ง แก้วแดง (2543: 181) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของพ่อแม่กับการมีส่วนร่วมใน การเรียนรู้ของเด็กในประเด็นสำคัญๆ พบว่า การเรียนรู้ที่บ้าน (Home Learning) พ่อแม่สามารถ เสริมการเรียนรู้ของเด็กเพิ่มเติมจากการเรียนรู้ในโรงเรียนได้โดยผ่านกิจกรรมที่บ้าน เช่น การอ่าน การให้เด็กช่วยทำงานบ้าน การเล่นเกมสืครอบครัว (Family Games) และกิจกรรมพูดคุยอภิปราย ทั้งนี้ พ่อแม่จะได้รับความช่วยเหลือจากคณะครูของโรงเรียนโดยการสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ และหลักสูตรการศึกษาสำหรับบิดามารดา หรือโดยคำแนะนำของครูในเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน

ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคนอื่นๆ (2543: 175) ได้ศึกษารายงานการทบทวนองค์ความรู้สถานะสุขภาพของเด็กปฐมวัยไทย พบว่า มารดาที่ไม่ได้ทำงานประจำจะมีเวลาในการดูแลบุตรมากกว่ามารดาที่ทำงานประจำ

นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ (2544: 119) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การให้รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก การกระตุ้นเตือนให้เด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากผู้ดูแลเด็ก การร่วมมือในการฝึกสุขนิสัย การให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง การร่วมมือกับผู้ดูแลเด็กในการติดตามและประเมินผลเด็ก การขอคำปรึกษาจากผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อส่งเสริม แก่ไข และพัฒนาเด็ก การส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาอุปนิสัยที่ดีงาม และปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา

อภิญา เวชชชัย (2544: (1)-(12)) ได้ศึกษาแนวคิด รูปแบบ และบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย และกรณีศึกษาจาก 5 ประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น ประเทศออสเตรเลีย และประเทศไทย พบแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของระบบครอบครัวในฐานะเป็นปัจจัยเชิงบวกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการศึกษาของเด็ก ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะทางสังคม และการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อร่วมดูแลและพัฒนาเด็กในฐานะเพื่อนหรือหุ้นส่วนซึ่งต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งสองฝ่าย โดยบทบาทการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่สำคัญ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่บ้าน การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติ ซึ่งเป็นความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

วาสนา พรหมทอง (2545: 94) ได้ศึกษาเรื่อง การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองครอบครัวชาวประมง พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษามีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายด้านทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ปกครองส่วนมากมีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ชีวิตความเป็นอยู่ค่อนข้างจะยากจน มุ่งแต่ทำมาหากิน โอกาสที่จะเฝ้าลูกขณะเล่นมีน้อย ซึ่งแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าที่มีโอกาสดูแลเด็กและมีเวลาในการดูแลลูกมากกว่า

กวิณ เสือสกุล (2546: 83) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองที่บ้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านการอบรมเลี้ยงดูเพื่อเตรียมความพร้อม ได้แก่ การจัดหาอาหารหรือการให้อาหารเสริมเพื่อเตรียมความพร้อมด้านร่างกายให้นักเรียน การจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการอยู่ร่วมกัน การให้กำลังใจ และการแสดงความสนใจและชมเชย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 และ 2) ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่บ้าน ได้แก่ การดูแลให้นักเรียนทำการบ้าน การทำกิจกรรมร่วมกันกับครอบครัว การตัดสินใจเลือก

โปรแกรมการเรียน ให้คำแนะนำในการทำงานหรือการแบ่งเวลาการเรียน และการสอนให้นักเรียนช่วยเหลือตัวเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45

น้ำทิพย์ เสือสารรัตน์ (2546: 80-81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอนุบาลใน 3 ฐานะ คือ 1) ในฐานะผู้ร่วมกิจกรรม 2) ในฐานะผู้เสริมประสบการณ์แก่นักเรียน และ 3) ในฐานะผู้สนับสนุนสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในฐานะผู้เสริมประสบการณ์นักเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยมีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยจัดหาหนังสือภาพให้เด็กดู อ่านหนังสือให้เด็กฟังก่อนนอน หรือจัดหาหนังสือที่เด็กสนใจไว้ที่บ้าน เป็นตัวแบบที่ดีให้กับเด็ก มีส่วนร่วมเสริมความรู้ ให้กับนักเรียนโดยดูแลแนะนำให้เด็กทำการบ้าน สนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้มาแล้วจาก โรงเรียน และแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

ปวีณา อ้นสุวรรณ (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 กรณีศึกษาโรงเรียนสายอักษร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยในด้านการสนับสนุนและเสริมกำลังใจ ผู้ปกครองแนะนำให้เด็กเรียนรู้จักคิดอย่างรอบคอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผู้ปกครองนั้นปฏิบัติมากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ผู้ปกครองแสดงความชื่นชมกับผลงานที่นักเรียนทำสำเร็จ ส่วนในด้านการจัดหาอุปกรณ์การเรียน ผู้ปกครองแนะนำให้เด็กเรียนรู้จักเก็บรักษาเพื่อใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า ผู้ปกครองปฏิบัติมากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ผู้ปกครองจัดซื้อหนังสือแบบเรียน เครื่องเขียนที่ จำเป็นต่อการเรียนไว้ให้นักเรียนอย่างครบครัน

วราภรณ์ นิลประพันธ์ (2546: 83) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของบุตร โรงเรียนนิลประพันธ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของบุตรด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุดมี 2 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ และด้านสังคม สำหรับด้านร่างกาย และด้านสติปัญญา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก

พันธ์ศักดิ์ ธีระสานต์ (2547: 83-84) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนอนุบาล กฟผ.แม่เมาะ ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 10 ประการ พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการปฏิบัติของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนอนุบาล กฟผ.แม่เมาะ ในบทบาท 10 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย 2) ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพดีเจริญเติบโตตามวัย และมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม 3) ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4) ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม มีระเบียบวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ 6) ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย 7) ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน 8) ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น 9) ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่นและความเป็นไทย 10) ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ

พูนทรัพย์ สิงห์ใหม่; จำเริญรัตน์ เจือจันทร์; และสมพร ไชยะ (2547: 47) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนอนุบาลศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตเทศบาลนคร นครราชสีมา พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านผู้เรียนเกี่ยวกับด้านการพัฒนาผู้เรียนทางด้านร่างกายให้เจริญเติบโตตามวัย ตามเกณฑ์มาตรฐาน พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีส่วนร่วมเป็นอันดับแรกคือ การพาไปพบแพทย์เวลาเจ็บป่วย ด้านการพัฒนาผู้เรียนทางด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรกคือ การฝึกให้มีมารยาท การแสดงความเคารพด้านการไหว้ มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อม สุภาพ ส่วนด้านการพัฒนาผู้เรียนทางด้านสติปัญญา พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรกคือ การส่งเสริมการมีนิสัยรักการเรียนรู้ มีความสนใจในการอ่าน ความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รักหนังสือและสื่อเพื่อการเรียนรู้

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เกล (มณฑียน ทุมพันธ์. 2546: 16 ; อ้างอิงจาก Gail. 1981) ได้ทำการวิจัยโดยใช้ชื่อโครงการว่า Mother Start ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะให้พ่อแม่มีความรู้สึกที่ตนเป็นผู้มีอิทธิพลสำคัญต่อการเรียนรู้ของลูก โดยให้ชื่อโครงการว่า Home Visiting ใช้เวลา 3 ปี โดยให้ครูที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับทารกและเตรียมอนุบาล 6 คน ออกไปเยี่ยมแม่ 11 คน ซึ่งมีลูกระหว่าง 2-3 ปี กิจกรรมที่ใช้มีลักษณะดังนี้ เมื่อคณะกรรมการออกไปเยี่ยมแม่ที่บ้านก็จะพูดคุยกับแม่เกี่ยวกับการเลี้ยงดู และแนะนำให้แม่ใช้ภาษาที่ถูกต้องกับลูก จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมโดยให้แม่มีส่วนร่วมด้วย และให้หนังสือและวัสดุต่างๆ เช่น ดินน้ำมัน กระดาษสี ไม้ให้แม่เล่นกับลูกที่บ้าน ผลการศึกษาของเกล สรุปได้ว่า การจัดโปรแกรมให้ความรู้ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้านมีผลเป็นอย่างมากในการช่วยให้พ่อแม่และลูกมีสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น และจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของบุตรหลานได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

ไทรี (Tyree. 1986: 1182) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุ 3-5 ปี ในด้านพัฒนาการทางภาษา อารมณ์ สังคม และการเคลื่อนไหวร่างกาย พบว่า ผู้ปกครองที่ได้รับความรู้จะส่งผลดีต่อวิธีการในการแก้ปัญหาเด็กมากกว่าเด็กที่ผู้ปกครองไม่ได้รับความรู้

ดุมัส (ธีรภัทร์ เจริญดี. 2542: 35 ; อ้างอิงจาก Dumas. 1991) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติกับการทำงานร่วมกัน การติดต่อสื่อสาร และความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครอง สรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าระดับการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จะช่วยให้เด็กมีความสามารถในการอ่านที่เพิ่มขึ้น แต่การให้ความรู้ผู้ปกครองก็เป็นสิ่งที่ช่วยให้หลักสูตรการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้

ริชเตอร์ และคนอื่นๆ (Richter; et al. 1992: 49-55) ศึกษาเรื่อง การดูแลเด็กในสังคมเมืองของประเทศไทย พบว่า พ่อที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูลูกมากกว่าพ่อที่มีการศึกษาน้อย โดยพ่อที่มีการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยร้อยละ 80 จะเล่นกับลูก ขณะที่พ่อที่มีการศึกษาระดับประถมร้อยละ 58 เท่านั้นที่จะเล่นกับลูก

มาคอน (ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. 2544: 44 ; อ้างอิงจาก Macon. 1999) ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการและความสามารถทางด้านวิชาการของเด็กอนุบาลในโรงเรียนที่ตั้งอยู่เขตเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เพิ่มขึ้นและระดับความร่วมมือของผู้ปกครองที่สูงขึ้นจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการในด้านการสื่อสาร ด้านทักษะการปฏิบัติกิจวัตร ด้านสังคม และด้านร่างกาย รวมทั้งทักษะความพร้อมทางด้านการศึกษา คือ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การใช้ภาษา สังคม และร่างกายเพิ่มขึ้นทุกด้าน

จอห์น; อีริน; และสเตฟานี (John; Erin; & Stephanie. 2000: 367-374) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาระดับปฐมวัย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาระดับปฐมวัย มี 3 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่บ้าน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียน และการเข้าร่วมประชุมของโรงเรียน สำหรับผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วม พบว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาน้อยกว่า ส่วนผู้ปกครองที่มีการติดต่อกับโรงเรียนในระดับสูง ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

จากการศึกษาผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องที่ได้นำเสนอมานั้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อีกทั้งยังส่งผลต่อพฤติกรรมปฏิบัติของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่างๆ ด้วย อันได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพของผู้ปกครอง ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านต่างๆ ทั้งสิ้น นอกจากนั้น ยังได้แสดงให้เห็นอีกว่า การส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก การให้รู้ถึงบทบาทของตัวผู้ปกครองเองในการที่จะช่วยพัฒนาเด็ก และการช่วยให้ผู้ปกครองมีความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมหรือจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับลูกที่บ้าน จะส่งผลต่อพัฒนาการและความพร้อมของเด็กปฐมวัยอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งนับว่าเป็นการสนับสนุนตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นด้วยว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์กัน เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่ำ รายได้ของครอบครัวก็มักจะน้อยตามไปด้วย เนื่องจากผู้ปกครองไม่สามารถที่จะเลือกประกอบอาชีพที่ให้ค่าตอบแทนสูงๆ ได้ ฉะนั้น ชีวิตความ

เป็นอยู่จึงค่อนข้างที่จะยากจน และมุ่งแต่จะทำมาหากินเท่านั้น โอกาสที่จะมาดูแลเอาใจใส่อบรมสั่งสอน รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาการของลูกนั้นก็มีน้อย ซึ่งจะต่างจากพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงๆ จะมีโอกาสได้รับความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กมากกว่า อีกทั้งมีเวลาในการดูแลและพัฒนาเด็กสูงกว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษายกย่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 3 โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง อนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 1,022 คน โดยถือว่านักเรียน 1 คน มีผู้ปกครอง 1 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง อนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 267 คน ซึ่งได้มาโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) แต่เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการเก็บข้อมูลกับผู้ปกครอง ซึ่งอาจมีความเสี่ยงที่จะได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบ ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างขึ้นร้อยละ 10 จึงรวมเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 294 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) ดังนี้

1. เลือกโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive random sampling) โดยใช้จำนวนโรงเรียนร้อยละ 50 และผู้วิจัยเลือกโรงเรียนที่มีประชากรมากที่สุด จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลธรรมภิรักษ์ธนบุรี, โรงเรียนอนุบาลสุนันทศึกษา, โรงเรียนอนุบาลจิรภา, โรงเรียนอนุบาลดรคุณวัฒนา, โรงเรียนอนุบาลมีลำไย, โรงเรียนสุภัทรา และโรงเรียนกฤษฎาวิทย์

1. สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ระดับชั้นเรียนเป็นชั้น (strata) คือ อนุบาล 1, อนุบาล 2 และอนุบาล 3

2. กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับชั้น โดยการเทียบสัดส่วนจากจำนวนประชากรในแต่ละระดับชั้น

3. กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน โดยการเทียบสัดส่วนจากจำนวนประชากรในแต่ละโรงเรียน

4. กำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	ระดับชั้นเรียน							
	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	อนุบาล 1	อนุบาล 2	อนุบาล 3	รวม	อนุบาล 1	อนุบาล 2	อนุบาล 3	รวม
1. โรงเรียนอนุบาลธรรมภิรักษ์ ธนบุรี	121	118	119	358	44	43	43	130
2. โรงเรียนอนุบาลสุนันท์ ศึกษา	39	44	25	108	14	16	9	39
3. โรงเรียนอนุบาลจิรภา	43	36	25	104	16	13	9	38
4. โรงเรียนอนุบาลตรุณวัฒนา	23	22	26	71	8	8	10	26
5. โรงเรียนอนุบาลมีลำไย	14	28	20	62	5	10	7	22
6. โรงเรียนสุภัทรา	26	19	12	57	10	7	4	21
7. โรงเรียนกฤษฎาวิทย	20	19	10	49	7	7	4	18
รวมประชากร	286	286	237	809	104	104	86	294

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามผู้ปกครองที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นตามแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน ประกอบด้วย อาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของโรงเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert, 1970: 107-110) มี 5 ระดับ คือ ไม่เคย, 1 ครั้ง, 2 ครั้ง, 3 ครั้ง และ 4 ครั้งขึ้นไป

ตอนที่ 3 แบบสอบถามบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert, 1970: 107-110) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง พัฒนาการเด็กปฐมวัย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง บทบาทของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครอง สรุปและสร้างเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ
2. สร้างแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยในตอนแรก 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของโรงเรียน ผู้วิจัยปรับปรุงและพัฒนาจากแบบสอบถามของ นิตยา ไสงาม (2543: 117-119) และนภเนตร ธรรมบวร (2546: 311-312) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ ส่วนตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้วิจัยปรับปรุงและพัฒนาจากแบบสอบถามของ พวงเล็ก วรกุล (2538: 141-145) ตติรัตน์ พัฒนาอุตสาหกรรม (2539: 145-147) จิตรภรณ์ พัฒนาศิริ (2535: 111-115) และวารีย์ กติกา (2540: 122-134) ประกอบด้วยข้อคำถามรวมจำนวน 65 ข้อ โดยแบ่งเป็นข้อคำถามด้านร่างกายจำนวน 18 ข้อ ด้านอารมณ์และสังคมจำนวน 17 ข้อ ด้านสติปัญญาจำนวน 15 ข้อ และด้านคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 15 ข้อ
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธานควบคุมปริญญาโท และกรรมการควบคุมปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความสอดคล้อง และนำให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่า IOC
4. ประมวลผลความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดที่ได้จากแบบสอบถามแล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอนำเสนอให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาโทพิจารณา ผลการวิเคราะห์ค่า IOC ของแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้ ปรากฏผลว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 0.8 ส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0
5. นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อ 4 ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอยู่ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 50 คน ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสุรวิทยา เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1984: 161) ซึ่งผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8267 ส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9207 โดยในด้านร่างกาย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7967 ด้านอารมณ์และสังคม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8691

ด้านสถิติปัญหา ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8246 และด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8319

6. นำแบบสอบถามเสนอประธานและกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินงานเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลธรรมรักษารัตนบุรี โรงเรียนอนุบาลสุนันท์ศึกษา โรงเรียนอนุบาลจิราภา โรงเรียนอนุบาลตรุณวัฒนา โรงเรียนอนุบาลมีลำไย โรงเรียนสุภัทรา และโรงเรียนกฤษฎาวิทย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามให้ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และแบบสอบถามไปให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยขอความอนุเคราะห์ให้โรงเรียนช่วยแจกแบบสอบถามให้กับผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งเก็บรวบรวมแบบสอบถามไว้ที่โรงเรียน และผู้วิจัยนัดวันไปรับแบบสอบถามคืน ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือนกันยายน ถึง เดือนพฤศจิกายน 2548

3. ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามกลับคืนจากโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปทั้งหมดจำนวน 294 ฉบับ และได้รับกลับคืนมาจำนวน 272 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.5

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ได้ดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องมาตรวจให้คะแนน โดยนำมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS for Windows (Statistical Package for Social Sciences for Windows) เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. แปลความหมายของค่าคะแนนจากแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของ วัน เดชพิชัย (2535: 351-352) และ บุญชม ศรีสะอาด (2535: 100) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.49	หมายถึง	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง อยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง อยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง อยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง อยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

4. แปลความหมายของค่าคะแนนจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.49	หมายถึง	ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

5. นำคะแนนจากแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สำหรับการแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ ที่คำนวณแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544: 316)

สูงกว่า .90	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
.71 - .90	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.30 - .70	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
ต่ำกว่า .30	หมายถึง	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00	หมายถึง	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน

6.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

6.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

6.2.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ค่า IOC

6.2.2 ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์

อัลฟา (α - Coefficient)

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

6.3.1 สมมุติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันจะมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) หากพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Sheffe)

6.3.2 สมมุติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันจะมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) หากพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Sheffe)

6.3.3 สมมุติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้ว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ต่างกันจะมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) หากพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Sheffe)

6.3.4 สมมุติฐานข้อ 4 ที่ตั้งไว้ว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับ บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ใช้สถิติค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	ผลบวกของค่าความเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean Squares)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบใน F – distribution
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
X	แทน	การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
Y ₁	แทน	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย
Y ₂	แทน	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคม
Y ₃	แทน	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา
Y ₄	แทน	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม
Y	แทน	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวม
p	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบแบบ 2 ทาง (Sig 2 - tailed)
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 3 ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย อาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้ โดยการแจกแจงจำนวน และหาค่าร้อยละ มีผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าร้อยละสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียนในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

สถานภาพของผู้ปกครอง	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	36	13.2
ค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว	69	25.4
รับจ้าง หรือพนักงานบริษัท	92	33.8
แม่บ้าน / พ่อบ้าน	75	27.6
รวม	272	100
วุฒิการศึกษา		
ประถมศึกษา	37	13.6
มัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า	88	32.4
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	147	54.0
รวม	272	100
รายได้		
น้อยกว่า 10,000 บาท	71	26.1
10,000 – 20,000 บาท	97	35.7
มากกว่า 20,000 บาท	104	38.2
รวม	272	100

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 4 พบว่า เมื่อจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 33.8 รองลงมาคือ อาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน ร้อยละ 27.6 อาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 25.4 และอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 13.2

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 32.4 และระดับประถมศึกษา ร้อยละ 13.6

จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมาคือ มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท ร้อยละ 35.7 และมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 26.1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 การวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าความ
 เบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติโดยรวม และรายข้อ

ข้อ	การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1	โรงเรียนมีการจัดทำแผนพับเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการ หรือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้แก่ผู้ปกครอง	2.48	1.18	น้อย
2	มีการประชุม พูดคุยกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง	2.27	1.25	น้อย
3	มีการจัดตารางเวลาเพื่อพบปะพ่อแม่ ผู้ปกครองในช่วงเย็นหรือ วันหยุดสุดสัปดาห์	1.71	1.04	น้อย
4	ท่านได้รับการให้คำปรึกษาจากทางโรงเรียนเมื่อมีปัญหาที่ เกี่ยวกับเด็ก	3.29	1.26	ปานกลาง
5	โรงเรียนมีการให้การปรึกษาทางโทรศัพท์เมื่อผู้ปกครองเกิด ปัญหาหรือมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็ก	2.97	1.55	ปานกลาง
6	ในบริเวณโรงเรียนมีการจัดมุมผู้ปกครองโดยมีเอกสาร ข้อมูล ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กไว้ให้ผู้ปกครองชมและศึกษา	2.55	1.32	ปานกลาง
7	โรงเรียนมีการจัดสื่ออุปกรณ์ / ของเล่น / หนังสือ ไว้ให้บริการ สำหรับผู้ปกครอง ณ มุมใดมุมหนึ่งในโรงเรียน	2.34	1.42	น้อย
8	โรงเรียนได้จัดบริการให้ผู้ปกครองสามารถยืมสื่ออุปกรณ์ / ของเล่น / หนังสือ กลับบ้านได้	1.44	0.85	น้อยที่สุด
9	โรงเรียนมีการจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น การสอนให้เด็กฉลาด โดยครูเป็นผู้ให้ความรู้	2.33	1.33	น้อย
10	โรงเรียนมีการจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ พัฒนาการของเด็ก โดยมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่ ผู้ปกครอง	2.11	1.02	น้อย
11	โรงเรียนมีการจัดสัมมนาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้แก่ ผู้ปกครอง	1.91	0.93	น้อย
12	โรงเรียนมีการปฐมนิเทศพ่อแม่ ผู้ปกครอง	2.00	0.80	น้อย
13	โรงเรียนได้จัดทำคู่มือผู้ปกครองเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเด็ก	2.63	1.27	ปานกลาง
14	ท่านเคยได้รับการเยี่ยมบ้านจากทางโรงเรียน	1.25	0.57	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย		2.24	0.64	น้อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 พบว่า การจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.24$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.71-2.48$) ยกเว้นข้อ 4-6 และข้อ 13 ที่โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55-3.29$) ส่วนข้อ 8 และข้อ 14 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.25-1.44$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปฏิบัติ มีผลดังแสดงในตาราง 6 – 10

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านร่างกาย	3.88	0.41	มาก
ด้านอารมณ์และสังคม	4.25	0.46	มาก
ด้านสติปัญญา	4.04	0.49	มาก
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.06	0.52	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.06	0.42	มาก

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านอารมณ์และสังคม ($\bar{X} = 4.25$) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.06$) ด้านสติปัญญา ($\bar{X} = 4.04$) และด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.88$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ
สร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ด้านร่างกาย โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย	\bar{X}	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1	ท่านจัดเตรียมอาหารให้กับเด็กครบถ้วนทั้ง 5 หมู่ ในแต่ละมื้อ	3.86	0.78	มาก
2	ท่านสอนให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหาร	4.06	0.76	มาก
3	ท่านสอนให้เด็กดักอาหารรับประทานเอง	3.93	0.71	มาก
4	ท่านสอนให้เด็กทำความสะอาดหลังการขับถ่าย	3.67	0.88	มาก
5	ท่านสอนให้เด็กดูแลรักษาความสะอาดร่างกายของตนเอง เช่น ผม เล็บ เป็นต้น	3.90	0.72	มาก
6	ท่านสอนให้เด็กอาบน้ำ แปรงฟันด้วยตนเอง	4.12	0.67	มาก
7	ท่านสอนให้เด็กแต่งกายด้วยตนเอง	4.13	0.69	มาก
8	ท่านสอนให้เด็กใช้นิ้วมือหยิบจับสิ่งของเล็กๆ เช่น ฝักให้ติด กระดุมเสื่อ ผูกเชือกกรองเท้า เป็นต้น	4.11	0.73	มาก
9	ท่านหัดให้เด็กเดินขึ้น-ลงบันไดด้วยตนเอง โดยท่านคอยดูแล อยู่ใกล้ๆ	4.47	0.68	มาก
10	ท่านส่งเสริมให้เด็กออกกำลังกายเป็นประจำ	3.89	0.64	มาก
11	ท่านเล่นโยนรับลูกบอลกับเด็ก	3.17	1.31	ปานกลาง
12	ท่านให้เด็กเล่นดินน้ำมัน หรือแป้งโดว์	3.00	1.13	ปานกลาง
13	ท่านสอนการพับกระดาษเป็นรูปต่างๆ ให้เด็กหัดทำตาม	2.53	1.03	ปานกลาง
14	ท่านสอนให้เด็กลากเส้นแบบต่างๆ เช่น เส้นตรง วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม	3.45	0.92	ปานกลาง
15	ท่านให้เด็กนอนหลับพักผ่อนอย่างน้อยวันละ 8 ชั่วโมง	4.13	0.75	มาก
16	ท่านสอนให้เด็กระมัดระวังความปลอดภัยในขณะที่เล่น	4.50	0.62	มากที่สุด
17	เมื่อเด็กเจ็บป่วย ท่านได้พาไปหาหมอเพื่อตรวจรักษา	4.35	0.98	มาก
18	ท่านพาเด็กไปฉีดวัคซีนตรงตามเวลาที่แพทย์นัดหมายทุกครั้ง	4.58	0.62	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		3.88	0.41	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 7 พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการ
สร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านร่างกายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) และเมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67-4.47$) ยกเว้นข้อ 11-14 อยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{X} = 2.53-3.45$) ส่วนข้อ 16 ($\bar{X} = 4.50$) และข้อ 18 ($\bar{X} = 4.58$) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ด้านอารมณ์และสังคม โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ท่านให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรัก ความอบอุ่น	4.53	0.65	มากที่สุด
2	ท่านให้กำลังใจหรือคำแนะนำที่ถูกต้องมีเหตุผลแก่เด็ก เมื่อเด็กประสบปัญหา	4.20	0.68	มาก
3	ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดหรือบอกเล่าความรู้สึกไม่สบายใจต่างๆ	4.37	0.71	มาก
4	ท่านแสดงความสนใจ ชื่นชมต่อผลงานที่เด็กนำมาให้ดู	4.36	0.70	มาก
5	ท่านปลอบใจเด็กโดยการโอบกอดเมื่อเด็กมีท่าทางตื่นตระหนกด้วยความกลัวหรือเสียใจ	4.44	0.76	มาก
6	ท่านอธิบายหรือชี้แจงให้เด็กเข้าใจถึงสิ่งที่เด็กกลัว เช่น กลัวผี กลัวความมืด อย่างสมเหตุสมผล	4.04	0.75	มาก
7	ท่านสอนให้เด็กรู้จักระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน เช่น เข้าแถวตามลำดับก่อน-หลัง	4.17	0.75	มาก
8	ท่านสอนให้เด็กรู้จักอดทนและรอคอยได้	4.31	0.84	มาก
9	ท่านสอนให้เด็กรู้จักการแพ้ ชนะ	4.16	0.72	มาก
10	ท่านสอนให้เด็กรู้จักการให้อภัย	4.23	0.68	มาก
11	ท่านสอนให้เด็กรู้จักขอโทษเมื่อเด็กทำผิดหรือทำให้ผู้อื่นโกรธ	4.52	0.70	มากที่สุด
12	ท่านสอนให้เด็กพูดขอบคุณเมื่อได้รับของขวัญจากผู้อื่น	4.42	0.71	มาก
13	ท่านสอนให้เด็กไหว้เมื่อพบผู้ที่ควรแสดงความเคารพ	4.48	0.63	มาก
14	ท่านสอนให้เด็กรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.07	0.60	มาก
15	ท่านสอนให้เด็กรู้จักช่วยเหลือบุคคลที่ด้อยกว่าตัวเอง	4.09	0.73	มาก
16	ท่านปล่อยให้เด็กได้เล่นกับเด็กคนอื่นๆ อย่างอิสระ	3.92	0.76	มาก
17	ท่านพาเด็กไปเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องในโอกาสต่างๆ	3.92	0.87	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.25	0.46	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 8 พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92-4.48$) ยกเว้นข้อที่ 1 ($\bar{X} = 4.53$) และข้อที่ 11 ($\bar{X} = 4.52$) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ด้านสติปัญญา โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ท่านร่วมดูรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กรวมทั้งพูดคุยกับเด็กด้วย	3.94	0.82	มาก
2	ท่านจัดหาวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น ตัวต่อเลโก้ ให้เด็กเล่น	4.31	0.63	มาก
3	ท่านจัดหาหนังสือเพื่อใช้เสริมในการเรียนของเด็ก	4.26	0.96	มาก
4	ท่านเล่านิทานหรืออ่านหนังสือให้เด็กฟังก่อนนอน	3.91	0.91	มาก
5	ท่านให้เด็กตอบคำถามที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ทำไม” บ่อยๆ	3.85	0.79	มาก
6	ท่านให้เด็กเล่นเกมจับคู่สิ่งของ เช่น ช้อนคู่กับส้อม เป็นต้น โดยท่านเล่นกับเด็กด้วย	3.22	0.96	ปานกลาง
7	ท่านสอนให้เด็กบอกชื่ออวัยวะต่างๆ ของร่างกาย	4.25	0.66	มาก
8	ท่านสอนให้เด็กบอกชื่อสีหรือสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ	4.27	0.84	มาก
9	ท่านสอนให้เด็กรู้จักนับเลขโดยให้นับนิ้วมือ หรือใช้ภาพประกอบ	4.30	0.74	มาก
10	ท่านชี้แนะให้เด็กเข้าใจถึงคำที่ใช้บอกเวลาอย่างง่ายๆ เช่น วันนี้ พรุ่งนี้ เข้า กลางวัน เย็น เป็นต้น	3.87	0.87	มาก
11	ท่านพาเด็กไปเที่ยวในสถานที่ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้	4.45	0.65	มาก
12	เมื่อผ่านไปในที่ต่างๆ ด้วยกันกับเด็ก ท่านพยายามพูดคุยหรือชี้ชวนให้เด็กได้ดูสิ่งต่างๆ ที่อยู่ข้างทาง เช่น ป้ายโฆษณาต่างๆ ต้นไม้ เป็นต้น	4.30	0.76	มาก
13	ท่านบอกหรืออธิบายให้เด็กฟังเมื่อเด็กพบเห็นสิ่งแปลกๆ ใหม่ ๆ	4.13	0.74	มาก
14	เมื่อเด็กมีเรื่องสงสัยหรือมีคำถาม ท่านพยายามตอบคำถามโดยไม่แสดงความเบื่อหน่าย	4.01	0.78	มาก
15	ท่านปล่อยให้เด็กได้เรียนรู้บางสิ่งบางอย่างที่ไม่เป็นอันตรายต่อเด็กเกินไปด้วยตัวเด็กเอง เช่น ห้ามไม่ให้เด็กจับของร้อนๆ ถ้าเด็กไม่เชื่อฟังก็ปล่อยให้จับดู	3.59	0.96	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.04	0.49	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 9 พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59-4.45$) ยกเว้นข้อ 6 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	เมื่อมีเวลาว่างในแต่ละวัน ท่านจะเล่านิทานพร้อมสอนคติความดีและไม่ดีจากนิทานนั้นๆ ให้เด็กได้รับฟัง	3.45	1.11	ปานกลาง
2	เมื่อเด็กเห็นสิ่งของของผู้อื่นแล้วแสดงอาการอยากได้ ท่านสอนให้เด็กรู้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรทำ	4.26	0.65	มาก
3	ท่านสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อผู้อื่น	4.30	0.68	มาก
4	ท่านสอนให้เด็กรู้จักแบ่งปันสิ่งของของตนเองให้แก่เพื่อนหรือผู้อื่น	4.36	0.63	มาก
5	ท่านสอนให้เด็กรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	4.24	0.70	มาก
6	ท่านสอนให้เด็กมีความเมตตาต่อสัตว์และเพื่อนมนุษย์	4.28	0.71	มาก
7	ท่านสอนให้เด็กพูดแต่ความจริง	4.47	0.61	มาก
8	ท่านสอนให้เด็กมองส่วนดีของผู้อื่นมากกว่าส่วนไม่ดีของเขา	3.74	0.83	มาก
9	ท่านสอนเด็กไม่ให้ทำความชั่ว	4.52	0.59	มากที่สุด
10	ท่านยกย่องชมเชยเมื่อเด็กทำความดี เช่น แบ่งขนมให้น้อง เป็นต้น	4.43	0.65	มาก
11	เมื่อเด็กทำความผิดแล้วมาสารภาพผิด ท่านให้อภัยและชมเชยความซื่อสัตย์ของเด็ก	4.32	0.72	มาก
12	ท่านหารูปประกอบเกี่ยวกับบุคคลหรือสัตว์ที่กระทำความดีต่างๆ ให้เด็กได้ดูเป็นแบบอย่าง	3.14	0.96	ปานกลาง
13	เมื่อมีเด็กในวัยเดียวกันกับลูกของท่านกระทำความดี เช่น แสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น ท่านได้ชี้ให้เด็กดูเพื่อเอาเป็นแบบอย่าง	4.30	0.71	มาก
14	ท่านทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กในการประพฤติปฏิบัติตน	4.19	0.59	มาก
15	ท่านสอนให้เด็กรู้จักสวดมนต์ก่อนนอนโดยท่านเป็นผู้พูดนำ	2.93	1.28	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย		4.06	0.52	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 10 พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74-4.47$) ยกเว้นข้อ 1, 12 และ 15 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93-3.45$) และข้อ 9 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม เมื่อผู้ปกครองมีอาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีผลดังแสดงในตาราง 11 – 29

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอาชีพ

บทบาทการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย	รับราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ (n = 36)	ค้าขาย หรือ ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว (n = 69)	รับจ้าง หรือ พนักงาน บริษัท (n = 92)	แม่บ้าน/ พ่อบ้าน (n = 75)	รวม (n = 272)
ด้านร่างกาย	\bar{X} 3.99 S.D. 0.52 ระดับ มาก	\bar{X} 3.83 S.D. 0.24 ระดับ มาก	\bar{X} 3.89 S.D. 0.44 ระดับ มาก	\bar{X} 3.86 S.D. 0.42 ระดับ มาก	\bar{X} 3.88 S.D. 0.41 ระดับ มาก
ด้านอารมณ์และ สังคม	\bar{X} 4.46 S.D. 0.41 ระดับ มาก	\bar{X} 4.32 S.D. 0.39 ระดับ มาก	\bar{X} 4.08 S.D. 0.53 ระดับ มาก	\bar{X} 4.28 S.D. 0.37 ระดับ มาก	\bar{X} 4.25 S.D. 0.46 ระดับ มาก
ด้านสติปัญญา	\bar{X} 4.44 S.D. 0.41 ระดับ มาก	\bar{X} 4.14 S.D. 0.50 ระดับ มาก	\bar{X} 3.81 S.D. 0.45 ระดับ มาก	\bar{X} 4.05 S.D. 0.39 ระดับ มาก	\bar{X} 4.04 S.D. 0.49 ระดับ มาก
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	\bar{X} 4.42 S.D. 0.35 ระดับ มาก	\bar{X} 4.21 S.D. 0.40 ระดับ มาก	\bar{X} 3.87 S.D. 0.60 ระดับ มาก	\bar{X} 3.99 S.D. 0.44 ระดับ มาก	\bar{X} 4.06 S.D. 0.52 ระดับ มาก
รวมทุกด้าน	\bar{X} 4.33 S.D. 0.35 ระดับ มาก	\bar{X} 4.13 S.D. 0.35 ระดับ มาก	\bar{X} 3.91 S.D. 0.47 ระดับ มาก	\bar{X} 4.05 S.D. 0.37 ระดับ มาก	\bar{X} 4.06 S.D. 0.42 ระดับ มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 11 พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 4.33$) อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 4.13$) อาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน ($\bar{X} = 4.05$) และอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท ($\bar{X} = 3.91$)

ตาราง 12 การเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ที่มีอาชีพต่างกัน (n = 272)

บทบาทการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F
ด้านร่างกาย	ระหว่างกลุ่ม	.619	3	.206	1.22
	ภายในกลุ่ม	45.147	268	.168	
	รวม	45.766	271		
ด้านอารมณ์และสังคม	ระหว่างกลุ่ม	4.562	3	1.521	7.57*
	ภายในกลุ่ม	53.766	268	.201	
	รวม	58.328	271		
ด้านสติปัญญา	ระหว่างกลุ่ม	11.425	3	3.808	18.98*
	ภายในกลุ่ม	53.774	268	.201	
	รวม	65.199	271		
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	9.803	3	3.268	13.67*
	ภายในกลุ่ม	64.050	268	.239	
	รวม	73.853	271		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	4.854	3	1.618	9.75*
	ภายในกลุ่ม	44.455	268	.166	
	รวม	49.309	271		

* p < .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 12 พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกือบทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านร่างกายที่ไม่แตกต่างกัน และเพื่อที่จะทราบว่าอาชีพใดมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน จึงได้วิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe ผลปรากฏดังตาราง 13-16

ตาราง 13 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคมเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	\bar{X}	รับราชการ / พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย หรือ ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้าง หรือ พนักงานบริษัท	แม่บ้าน / พ่อบ้าน
		4.46	4.32	4.08	4.28
รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4.46	-	0.14	0.37*	0.17
ค้าขาย หรือ ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	4.32	-	-	0.23*	0.04
รับจ้าง หรือ พนักงานบริษัท	4.08	-	-	-	-0.20*
แม่บ้าน / พ่อบ้าน	4.28	-	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 13 พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท อีกทั้งผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคมสูงกว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท รวมถึงผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัทเช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	\bar{X}	รับราชการ / พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย หรือ ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้าง หรือ พนักงานบริษัท	แม่บ้าน / พ่อบ้าน
		4.44	4.14	3.81	4.05
รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4.44	-	0.30*	0.63*	0.39*
ค้าขาย หรือ ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	4.14	-	-	0.33*	0.09
รับจ้าง หรือ พนักงานบริษัท	3.81	-	-	-	-0.24*
แม่บ้าน / พ่อบ้าน	4.05	-	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 14 พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท และ ผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน ส่วนผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว มี บทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท อีกทั้งผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัทเช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	\bar{X}	รับราชการ / พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย หรือ ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้าง หรือ พนักงานบริษัท	แม่บ้าน / พ่อบ้าน
		4.42	4.21	3.87	3.99
รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4.42	-	0.21	0.55*	0.43*
ค้าขาย หรือ ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	4.21	-	-	0.34*	0.22
รับจ้าง หรือ พนักงานบริษัท	3.87	-	-	-	-0.12
แม่บ้าน / พ่อบ้าน	3.99	-	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 15 พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม สูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท และผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน ส่วนผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม สูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 16 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้าน เป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	\bar{X}	รับราชการ / พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย หรือ ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้าง หรือ พนักงานบริษัท	แม่บ้าน / พ่อบ้าน
		4.33	4.13	3.91	4.05
รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4.33	-	0.20	0.42*	0.28*
ค้าขาย หรือ ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	4.13	-	-	0.22*	0.08
รับจ้าง หรือ พนักงานบริษัท	3.91	-	-	-	-0.14
แม่บ้าน / พ่อบ้าน	4.05	-	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 16 พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้านสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท และผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน ส่วนผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้านสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ
สร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

บทบาทการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย	ประถมศึกษา (n = 37)	มัธยมศึกษา หรืออนุปริญญา หรือเทียบเท่า (n = 88)	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า (n = 147)	รวม (n = 272)	
ด้านร่างกาย	\bar{X}	3.96	3.80	3.91	3.88
	S.D.	0.43	0.38	0.41	0.41
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก
ด้านอารมณ์และ สังคม	\bar{X}	4.33	4.08	4.33	4.25
	S.D.	0.36	0.58	0.37	0.46
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก
ด้านสติปัญญา	\bar{X}	4.20	3.86	4.11	4.04
	S.D.	0.47	0.52	0.44	0.49
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	\bar{X}	4.16	3.92	4.12	4.06
	S.D.	0.41	0.67	0.41	0.52
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก
รวมทุกด้าน	\bar{X}	4.16	3.92	4.12	4.06
	S.D.	0.37	0.50	0.36	0.42
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 17 พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 4.16$) ระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า ($\bar{X} = 4.12$) และระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 3.92$)

ตาราง 18 การเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน (n = 272)

บทบาทการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F
ด้านร่างกาย	ระหว่างกลุ่ม	.968	2	.484	2.90
	ภายในกลุ่ม	44.798	269	.167	
	รวม	45.766	271		
ด้านอารมณ์และสังคม	ระหว่างกลุ่ม	3.804	2	1.902	9.38*
	ภายในกลุ่ม	54.524	269	.203	
	รวม	58.328	271		
ด้านสติปัญญา	ระหว่างกลุ่ม	4.417	2	2.209	9.77*
	ภายในกลุ่ม	60.782	269	.226	
	รวม	65.199	271		
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.596	2	1.298	4.90*
	ภายในกลุ่ม	71.257	269	.265	
	รวม	73.853	271		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2.732	2	1.366	7.88*
	ภายในกลุ่ม	46.577	269	.173	
	รวม	49.309	271		

* p < .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 18 พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกือบทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านร่างกายที่ไม่แตกต่างกัน และเพื่อที่จะทราบว่าวุฒิการศึกษาได้มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน จึงได้วิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้วิธี Scheffe ผลปรากฏดังตาราง 19-22

ตาราง 19 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคมเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา หรือ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
		4.33	4.08	4.33
ประถมศึกษา	4.33	-	0.25*	0
มัธยมศึกษา หรือ อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	4.08	-	-	-0.25*
ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า	4.33	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 19 พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิศึกษาระดับประถมศึกษา มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า อีกทั้งผู้ปกครองที่มีวุฒิศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า เช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 20 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา หรืออนุปริญญา หรือเทียบเท่า	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
		4.20	3.86	4.11
ประถมศึกษา	4.20	-	0.34*	0.09
มัธยมศึกษา หรือ อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	3.86	-	-	-0.25*
ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า	4.11	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 20 พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาสูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า อีกทั้งผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาสูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่าเช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา หรือ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
		4.16	3.92	4.12
ประถมศึกษา	4.16	-	0.24	0.04
มัธยมศึกษา หรือ อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	3.92	-	-	-0.20*
ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า	4.12	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 21 พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 22 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้าน เป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา หรือ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
		4.16	3.92	4.12
ประถมศึกษา	4.16	-	0.24*	0.04
มัธยมศึกษา หรือ อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	3.92	-	-	-0.20*
ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า	4.12	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 22 พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้าน สูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า อีกทั้งผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้าน สูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่าเช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามรายได้

บทบาทการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย	น้อยกว่า 10,000 บาท (n = 71)	10,000 – 20,000 บาท (n = 97)	มากกว่า 20,000 บาท (n = 104)	รวม (n = 272)
ด้านร่างกาย	\bar{X} 3.87	3.77	3.99	3.88
	S.D. 0.46	0.36	0.38	0.41
	ระดับ มาก	มาก	มาก	มาก
ด้านอารมณ์และ สังคม	\bar{X} 4.28	4.13	4.34	4.25
	S.D. 0.41	0.56	0.35	0.46
	ระดับ มาก	มาก	มาก	มาก
ด้านสติปัญญา	\bar{X} 4.16	3.89	4.11	4.04
	S.D. 0.44	0.53	0.44	0.49
	ระดับ มาก	มาก	มาก	มาก
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	\bar{X} 4.12	3.90	4.18	4.06
	S.D. 0.49	0.58	0.44	0.52
	ระดับ มาก	มาก	มาก	มาก
รวมทุกด้าน	\bar{X} 4.11	3.92	4.16	4.06
	S.D. 0.42	0.46	0.35	0.42
	ระดับ มาก	มาก	มาก	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 23 พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ รายได้มากกว่า 20,000 บาท ($\bar{X} = 4.16$) รายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ($\bar{X} = 4.11$) และรายได้ 10,000 – 20,000 บาท ($\bar{X} = 3.92$)

ตาราง 24 การเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ที่มีรายได้ต่างกัน (n = 272)

บทบาทการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการสร้างเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F
ด้านร่างกาย	ระหว่างกลุ่ม	2.492	2	1.246	7.74*
	ภายในกลุ่ม	43.274	269	.161	
	รวม	45.766	271		
ด้านอารมณ์และสังคม	ระหว่างกลุ่ม	2.320	2	1.160	5.57*
	ภายในกลุ่ม	56.008	269	.208	
	รวม	58.328	271		
ด้านสติปัญญา	ระหว่างกลุ่ม	3.802	2	1.901	8.32*
	ภายในกลุ่ม	61.397	269	.228	
	รวม	65.199	271		
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	4.357	2	2.178	8.43*
	ภายในกลุ่ม	69.497	269	.258	
	รวม	73.853	271		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2.996	2	1.498	8.70*
	ภายในกลุ่ม	46.313	269	.172	
	รวม	49.309	271		

* p < .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 24 พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเพื่อที่จะทราบว่ารายได้ใดมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน จึงได้วิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe ผลปรากฏดังตาราง 25-29

ตาราง 25 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ
สร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านร่างกายเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามรายได้

รายได้	\bar{X}	น้อยกว่า 10,000 บาท	10,000 – 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
		3.87	3.77	3.99
น้อยกว่า 10,000 บาท	3.87	-	0.10	-0.12
10,000 – 20,000 บาท	3.77	-	-	-0.22*
มากกว่า 20,000 บาท	3.99	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 25 พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท มี
บทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านร่างกายสูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้
10,000 – 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 26 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริม
พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคมเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามรายได้

รายได้	\bar{X}	น้อยกว่า 10,000 บาท	10,000 – 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
		4.28	4.13	4.34
น้อยกว่า 10,000 บาท	4.28	-	0.15	-0.06
10,000 – 20,000 บาท	4.13	-	-	-0.21*
มากกว่า 20,000 บาท	4.34	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 26 พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 27 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามรายได้

รายได้	\bar{X}	น้อยกว่า	10,000 – 20,000 บาท	มากกว่า
		10,000 บาท		20,000 บาท
		4.16	3.89	4.11
น้อยกว่า 10,000 บาท	4.16	-	0.27*	0.05
10,000 – 20,000 บาท	3.89	-	-	-0.22*
มากกว่า 20,000 บาท	4.11	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 27 พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาสูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท อีกทั้งผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาสูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท เช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 28 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามรายได้

รายได้	\bar{X}	น้อยกว่า 10,000 บาท	10,000 – 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
		4.12	3.90	4.18
น้อยกว่า 10,000 บาท	4.12	-	0.22*	-0.06
10,000 – 20,000 บาท	3.90	-	-	-0.28*
มากกว่า 20,000 บาท	4.18	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 28 พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม สูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท อีกทั้งผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม สูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท เช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 29 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้าน เป็นรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe จำแนกตามรายได้

รายได้	\bar{X}	น้อยกว่า 10,000 บาท	10,000 – 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
		4.11	3.92	4.16
น้อยกว่า 10,000 บาท	4.11	-	0.19*	-0.05
10,000 – 20,000 บาท	3.92	-	-	-0.24*
มากกว่า 20,000 บาท	4.16	-	-	-

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 29 พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้าน สูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท อีกทั้งผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยรวมทุกด้าน สูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท เช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม มีผลดังแสดงในตาราง 30

ตาราง 30 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม

ตัวแปร	X	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y
X	1.000	-.301*	-.422*	-.388*	-.380*	-.415*
Y ₁		1.000	.766*	.626*	.661*	.831*
Y ₂			1.000	.815*	.811*	.939*
Y ₃				1.000	.825*	.912*
Y ₄					1.000	.923*
Y						1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 30 พบว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง (X) กับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวม (Y) และรายด้านทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย (Y₁) ด้านอารมณ์และสังคม (Y₂) ด้านสติปัญญา (Y₃) และด้านคุณธรรม จริยธรรม (Y₄) มีความสัมพันธ์กันทางลบ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 มีการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม และเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้ อีกทั้งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ซึ่งมีวิธีการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง อนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 1,022 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง อนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 267 คน ซึ่งได้มาโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) แต่เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการเก็บข้อมูลกับผู้ปกครอง ซึ่งอาจมีความเสี่ยงที่จะได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบ ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างขึ้นร้อยละ 10 จึงรวมเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 294 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) โดยเลือกโรงเรียนด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive random sampling) จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ระดับชั้นเรียนของนักเรียนเป็นชั้น (strata) และกำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละชั้นโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ข้อ คือ อาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของโรงเรียน โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ไม่เคย, 1 ครั้ง, 2 ครั้ง, 3 ครั้ง และ 4 ครั้งขึ้นไป มีข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .8267

ตอนที่ 3 แบบสอบถามบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีข้อคำถามจำนวน 65 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .9207 โดยในด้านร่างกาย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7967 ด้านอารมณ์และสังคม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8691 ด้านสติปัญญา ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8246 และด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8319

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลธรรมภิรักษ์ธนบุรี โรงเรียนอนุบาลสุนันท์ศึกษา โรงเรียนอนุบาลจิราภา โรงเรียนอนุบาลตรุณวัฒนา โรงเรียนอนุบาลมีลำไย โรงเรียนสุภัทรา และโรงเรียนกฤษฎาวิทย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามให้ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และแบบสอบถามไปให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยขอความอนุเคราะห์ให้โรงเรียนช่วยแจกแบบสอบถามให้กับผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งเก็บรวบรวมแบบสอบถามไว้ที่โรงเรียน และผู้วิจัยนัดวันไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกันยายน ถึง เดือนพฤศจิกายน 2548
3. ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามกลับคืนจากโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปทั้งหมดจำนวน 294 ฉบับ และได้รับกลับคืนมาจำนวน 272 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.5

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ระดับการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของโรงเรียน ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำแนกเป็นรายข้อ และโดยรวม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวมทุกด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. การเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม เมื่อจำแนกตาม อาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และหากพบว่ามีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method)
5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท รองลงมาคือ อาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน อาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว และอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตามลำดับ อีกทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า และสุดท้ายคือระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท รองลงมาคือ มีรายได้ 10,000-20,000 บาท และสุดท้ายคือ มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน

2. การเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตาม อาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้ พบว่า

ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ที่มีอาชีพต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านร่างกายที่ไม่แตกต่างกัน โดยผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท และผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน ส่วนผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว และผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท

เช่นเดียวกับผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านร่างกายที่ไม่แตกต่างกัน โดยผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า และผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า

ส่วนผู้ปกครองที่มีรายได้ต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน โดยผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท และผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ 10,000-20,000 บาท

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาพบว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความสัมพันธ์กันทางลบ

4. การจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

การจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยเช่นกัน

การอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญ และอภิปรายผลจากการค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวม ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือของผู้ปกครองในฐานะที่เป็นครูของบุตรหลาน เพราะโดยปกติแล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครองคือครูคนแรกของลูกด้วยการอบรม เลี้ยงดู และปลูกฝังค่านิยมและเจตคติต่างๆ ให้แก่เด็ก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ รุ่ง แก้วแดง (2543: 166) ที่ได้กล่าวไว้ว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นครูคนแรกของเด็กในการอบรมสั่งสอน ทั้งกลมเกลียวคุณธรรม จริยธรรม โดยการเรียนจากแบบอย่างมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติของครอบครัว

เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เขตบางกอกน้อยที่ทำการวิจัยอยู่ในเขตเมือง ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาที่ดี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนค่อนข้างมาก อีกทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองในปัจจุบันส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่อการดูแลบุตร และให้ความสำคัญกับเด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี มากขึ้น เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และบุคลิกภาพ ซึ่งประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกของชีวิตนี้มีอิทธิพลมากต่อการเสริมสร้างฐานความพร้อมสำหรับพัฒนาในขั้นต่อไป หรืออาจจะชะงักหรือขัดขวางการพัฒนาของเด็กได้ (พูนทรัพย์ สิงห์ใหม่; จำเริญรัตน์ เจือจันทร์; และสมพร ไชยะ. 2547: 48)

นอกจากนี้ยังอาจเนื่องมาจากว่า หลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ทำให้มีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องของการปฏิรูปการศึกษาทางสื่อประเภทต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์จำนวนมาก ทั้งในรูปของการเสนอข่าว บทความ รายงานพิเศษ ตลอดจนการจัดประชุมและการสัมมนาของหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง (กวิน เสือสกุล. 2546: 81) ด้วยเหตุนี้เองจึงส่งผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้ทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวเรื่องการศึกษามากยิ่งขึ้น และทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในการมีส่วนร่วมอันเป็นผลให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงบทบาทของตนเอง และเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ของไซมัน และมาร์ช (Siman; & March) ที่อธิบายว่า การที่มนุษย์จะเลือกตัดสินใจและร่วมกิจกรรมใด การตัดสินใจนั้นต้องมาจากข้อมูล ข่าวสาร หรือทางเลือกที่มีอยู่นั้นต้องดีที่สุด (กวิน เสือสกุล. 2546: 74; อ้างอิงจาก Siman; & March. 1965) ซึ่งในกรณีนี้อาจหมายความว่า

ผู้ปกครองได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ จึงทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็ก หรือสามารถอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนได้อย่างถูกต้อง

จากเหตุผลดังกล่าวมาทั้งหมดจึงเป็นผลให้ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิจิต สมศักดิ์ (2540: 76) ที่พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กวิน เสือสกุล (2546: 73) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองที่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูเพื่อเตรียมความพร้อม และการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่บ้าน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับสูง

ผลจากการวิจัยนี้ให้ผลตรงกันข้ามกับแนวคิดของ วราภรณ์ รักวิจัย (2540: 19) ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ปัจจุบันนี้ครอบครัวไทยส่วนใหญ่ต้องประสบกับปัญหาที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมทำให้พ่อแม่ต้องออกหางานทำ และปัญหาที่พบมากคือ การอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างไรจึงจะทำให้ลูกเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างไม่มีปัญหา แต่ผลการวิจัยนี้กลับสอดคล้องกับแนวคิดของ สิปปนนท์ เกตุทัต (2536: 59) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมมีส่วนทำให้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามากขึ้น คนในสังคมจึงมีความเกี่ยวข้องกับผลผลิตจากความเจริญก้าวหน้าเหล่านั้นๆ ทั้งในด้านที่ดี เช่น เครื่องอำนวยความสะดวก และการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและเจริญก้าวหน้า ส่วนด้านที่ไม่ดีนั้นก็อาจทำให้เกิดปัญหามลภาวะ และความไม่สมดุลกับธรรมชาติได้ ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นไปได้ว่า การมีเครื่องอำนวยความสะดวก หรือการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและเจริญก้าวหน้าในรูปแบบต่างๆ จะทำให้ผู้ปกครองในปัจจุบันได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กได้อย่างกว้างขวาง และสามารถนำมาปฏิบัติกับบุตรหลานของตนเองได้ ทั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่า ในสังคมหนึ่งๆ หากมีการเปลี่ยนแปลงไป ผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการส่งเสริม การดูแล หรือการพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นอาจมีทั้งในลักษณะที่ดีหรือไม่ดีก็ได้

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านร่างกาย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยผู้ปกครองจะจัดเตรียมอาหารที่มีประโยชน์ครบทั้ง 5 หมู่ ให้แก่เด็ก ให้เด็กดูแลรักษาความสะอาดร่างกายของตนเอง ให้โอกาสเด็กได้ช่วยเหลือตนเองอย่างง่ายๆ ในเรื่องของการรับประทานอาหาร หรือการแต่งตัว เอาใจใส่ในเรื่องของสุขภาพร่างกายเด็ก และดูแลให้เด็กได้นอนหลับให้เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิต สมศักดิ์ (2540: 83) ที่พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะให้ความสนใจและเอาใจใส่ในเรื่องที่让孩子รู้จักรักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า การขับถ่ายให้เป็นเวลา และรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

อย่างไรก็ตาม ในด้านร่างกายนี้แม้ว่าผู้ปกครองจะมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ แล้ว เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ทราบ

ถึงความสำคัญของการพัฒนาการด้านร่างกายเด็กมากเท่าที่ควร จึงทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่สนใจและให้ความสำคัญแต่ในเรื่องของอาหารที่ต้องถูกหลักโภชนาการ การพักผ่อนอย่างเพียงพอ และการฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเอง โดยลืมนำถึงถึงความสำคัญของการเล่นหรือการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเด็กที่บ้าน เช่น การสอนให้เด็กขีดๆเขียนๆ หรือวาดรูปต่างๆ การเล่นดินน้ำมันกับลูก หรือแม้แต่การให้เด็กได้ปีนป่าย วิ่งเล่นอย่างเสรี ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้นับเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็ก ทั้งนี้ผู้ปกครองอาจคิดว่ากิจกรรมเหล่านี้ควรต้องเป็นผู้สอนและคงให้เด็กได้ทำเป็นประจำอยู่แล้วที่โรงเรียน จึงไม่ค่อยมีส่วนร่วมมากนัก ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงส่งผลให้บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านร่างกายเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.2 ด้านอารมณ์และสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยผู้ปกครองจะให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรัก ความอบอุ่น ให้กำลังใจหรือปลอบใจเมื่อเด็กมีปัญหา สอนกฎกติกาหรือมารยาททางสังคมอย่างง่ายๆ ที่เด็กควรรู้ เช่น การไหว้ การกล่าวคำขอบคุณ ขอโทษ และการให้เด็กได้เล่นกับเด็กคนอื่นๆ หรือพาเด็กไปเจอญาติพี่น้องในโอกาสต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูนทรัพย์ สิงห์ใหม่; จำเริญรัตน์ เจือจันทร์; และสมพร ไชยะ (2547: 47) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านผู้เรียนเกี่ยวกับด้านการพัฒนาผู้เรียนทางด้านอารมณ์จิตใจ และสังคมพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรกคือ การฝึกให้มารยาท การแสดงความเคารพด้านการไหว้ มีสัมมาคารวะ และสุภาพอ่อนน้อม

บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านอารมณ์และสังคมนี้เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่าพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัยนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เนื่องจากจะทำให้เด็กมีจิตใจที่ดีงาม ไม่ก้าวร้าวเกรี้ยวกราดในอนาคต อีกทั้งผู้ปกครองยังเห็นถึงความสำคัญของการที่จะต้องปลูกฝังการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเพื่อจะได้ปรับตัวและเรียนรู้การเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ เพื่อจะได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างไม่มีปัญหา และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีความเชื่อมั่นรวมถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านนี้เป็นสิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถทำได้โดยง่าย โดยเฉพาะในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของตนเองด้วยความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจ ด้วยเหตุผลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น โดยเฉพาะในสังคมไทยที่มีค่านิยมแบบไม่ตรีสัมพันธ์ (วินิตดา ทองปลิว, 2542: 67) จึงเป็นเหตุให้ผู้ปกครองให้ความสนใจและส่งผลให้บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคมเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

1.3 ด้านสติปัญญา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยผู้ปกครองจะจัดหาสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้คิดแก้ไขปัญหา สนทนาพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เด็กได้พบเห็นรอบตัว ตอบคำถามหรือข้อสงสัยต่างๆ ของเด็กโดยไม่แสดงความรำคาญหรือเบื่อหน่าย จัดหาหนังสือที่จะช่วยเสริมความรู้ให้กับเด็ก พาเด็กไปเที่ยวในสถานที่สำคัญต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ หรือปล่อยให้เด็กได้ทำบางสิ่งบางอย่างด้วยตนเอง

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายญาติ เพ็ญเมธ (2541: 83) และ วิจิต สมศักดิ์ (2540: 85-86) ที่พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเช่นกัน

เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของสติปัญญาว่าจะช่วยให้เด็กมีความคิด และสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ สมอของเด็กลำดับนี้จะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งถ้าหากเด็กได้รับการกระตุ้นเซลล์ในสมองให้มีการพัฒนาเต็มที่ เด็กจะมีสติปัญญาดี และมีความพร้อมในการเรียนรู้ (รุ่ง แก้วแดง. 2543: 39-81) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในวัย 3-6 ปี ของกระทรวงศึกษาธิการ (2542: 34-35) ที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กด้วยการให้ยึดเด็กนักเรียนเป็นสำคัญโดยสนองความต้องการ ความสนใจ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น สร้างประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งห้า คือ หู ตา จมูก ลิ้น กาย และให้เด็กมีโอกาสสำรวจ เล่น ค้นคว้าและทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2543: 2) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุดก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองนั่นเอง ดังนั้น ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยพัฒนาสมองและพัฒนาด้านอื่นๆ ให้แก่เด็ก และด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงอาจส่งผลให้ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านคุณธรรม จริยธรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยผู้ปกครองจะอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดี มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์โลก สอนให้รู้ว่าอะไรดี-ไม่ดี สอนให้พูดแต่ความจริง ให้เป็นคนมีน้ำใจและรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น ให้มองส่วนดีของผู้อื่นมากกว่าส่วนไม่ดี ยกย่องชมเชยเมื่อเด็กทำความดี และที่สำคัญตัวผู้ปกครองเองกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่เด็กได้ประพฤติปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมควร ธรรมวีโร (สายงาม) (2543: 162-163) ที่พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีบทบาทในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กเล็กอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้ปกครองจะมีการสอนเด็กเล็กให้มีการไหว้พระสวดมนต์ ให้มองส่วนดีของผู้อื่น ให้รู้จักเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ให้รู้จักประหยัด ให้รู้จักมารยาทและสมบัติผู้ดี ให้รู้จักแหว่งกรรม ให้พูดแต่ความจริงและคำไพเราะ ไม่ให้ลักขโมยของผู้อื่น ไม่ให้ทำชั่ว และสอนลูกให้รู้ถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์

เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า ผู้ปกครองได้เล็งเห็นแล้วว่าการที่คนเราจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งหมายถึงการรู้ว่าอะไรดี-ไม่ดี อะไรถูกอะไรผิด หรืออะไรควรทำหรือไม่ควรทำ ซึ่งจากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นสิ่งที่ตั้งงามในสังคมไทย และเป็นที่ยอมรับของสังคมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว จึงควรที่จะต้องปลูกฝังให้เด็กได้ปฏิบัติกันต่อไป อีกทั้งประเทศไทยเป็นเมืองพุทธที่ให้ความสำคัญกับศีลธรรม จรรยา และเรื่องคุณงามความดีอยู่แล้ว จึงอาจเป็นเหตุให้บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่ผู้ปกครองมีอาชีพ วุฒิการศึกษา และรายได้ ต่างกัน ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านร่างกายที่ไม่แตกต่างกัน โดยเมื่อทดสอบเป็นรายคู่พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมนั้น ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท และผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน ส่วนผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท และผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน ส่วนผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว และผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท

เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มักจะมีการศึกษาอยู่ในระดับสูง จึงทำให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างเสริมพัฒนาการให้แก่เด็ก รวมถึงความเอาใจใส่ในตัวบุตรหลานของตนเอง สูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัท และผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคอฟแมน (Kaufman) ที่พบว่า อาชีพหลักและความเพียงพอของรายได้มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (กวิน เสือสกุล. 2546: 75 ; อ้างอิงจาก Kaufman. 1944) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2544: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิมัธยมศึกษาและอาชีพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี จะทำให้พ่อแม่มีทัศนคติที่ดีต่อการเสริมสร้างลูก ซึ่งส่งผลให้ลูกมีสุขภาพกาย ใจ และอารมณ์ดี

ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว และผู้ปกครองที่มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง หรือพนักงานบริษัทนั้น อาจเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจที่ค่อนข้างรัดตัวในปัจจุบัน ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองจำเป็นต้องออกมาทำงานนอกบ้านกันทั้งสองคน จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นผลให้มีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติที่ต่ำกว่า อีกทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ทำงานนอกบ้าน โดยเฉพาะครอบครัวในเมืองหลวง เวลาที่จะดูแลบุตรหลานของตนย่อมน้อยกว่าผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพในบ้าน รวมทั้งการที่จะต้อง

ออกไปทำงานนอกบ้านนั้น เมื่อกลับมาจะเหนื่อย เหน็ดเหนื่อย จึงอาจไม่ได้ดูแลบุตรมากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคนอื่นๆ (2543: 175) ที่พบว่า มารดาที่ไม่ได้ทำงานประจำจะมีเวลาในการดูแลบุตรมากกว่ามารดาที่ทำงานประจำ

จากเหตุผลดังกล่าวทั้งหมดจึงเป็นเหตุให้ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านเกือบทุกด้านแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ตรงกันข้ามกับงานวิจัยของ วินัดดา ทองปลิว (2542: 64) ที่พบว่า ครอบครัวที่บิดามารดามีอาชีพแตกต่างกัน มีการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมที่ครอบครัวให้แก่เด็กไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านร่างกายที่ไม่แตกต่างกัน โดยเมื่อทดสอบเป็นรายคู่พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมนั้น ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า และผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า ส่วนเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า และผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่าเช่นกัน

จากผลการวิจัยที่ปรากฏแสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของพัฒนาการเด็ก เป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และมีเวลาที่จะส่งเสริมพัฒนาการให้แก่บุตรหลานของตนเองมากกว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำ เนื่องจากผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำมักจะไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และที่สำคัญไม่ค่อยมีเวลาให้กับบุตรหลานของตนเองเพราะต้องใช้เวลาในแต่ละวันหมดไปกับการทำมาหากินเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และคนอื่นๆ (2538: 12-23) ที่พบว่า ครอบครัวที่บิดามารดามีความรู้สูงจะมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่างๆ มาก และจะให้ความสนใจต่อการเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพ รวมทั้งยังมีโอกาสประกอบอาชีพที่มีรายได้มากซึ่งทำให้มีโอกาสในการเลือกซื้อหรือจัดหาสิ่งที่มีประโยชน์ต่อบุตรได้มากกว่า

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และโดยรวมทุกด้านสูงกว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า นั้น อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาเห็นผลกระทบจากการที่ตนเองมีความรู้ น้อย จึงต้องการที่จะส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กให้มากที่สุด โดยเฉพาะในด้านอารมณ์

และสังคม และด้านสติปัญญา เพื่อที่เด็กจะได้มีความรู้ ความคิด เพื่อสามารถนำไปประกอบอาชีพที่ดี และมีรายได้สูงๆ ได้ รวมถึงสามารถปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากเหตุผลดังกล่าวทั้งหมดจึงเป็นเหตุให้ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านเกือบทุกด้านแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัดดา ทองปลิว (2542: 64) ที่พบว่า ครอบครัวที่บิดามารดามีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมที่ครอบครัวให้แก่เด็กต่างกันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน โดยเมื่อทดสอบเป็นรายคู่พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมนั้น ผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท และผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ 10,000 - 20,000 บาท ส่วนเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท และผู้ปกครองที่มี รายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ 10,000 - 20,000 บาท เช่นเดียวกัน

เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีรายได้มากจะมีความสามารถในการจัดซื้อ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยสร้างเสริมพัฒนาการเด็ก และมีเวลามากพอที่จะส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กในรูปแบบต่างๆ ได้มากกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันไปเพื่อการประกอบอาชีพ ประกอบกับปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบันเป็นปัญหาที่สำคัญในการดำรงชีวิต ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องออกไปทำมาหากินเพื่อหารายได้ให้แก่ครอบครัว จึงเป็นเหตุให้ผู้ปกครองไม่ค่อยจะมีเวลาสนใจหรือเอาใจใส่กับบุตรหลานของตนได้อย่างเต็มที่ ดังที่ วินัดดา ทองปลิว (2542: 24) ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัวที่พ่อแม่ ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กมากกว่า ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลาโลว์ (Lareau) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของครอบครัวต่างพื้นฐานกันกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า ในครอบครัวคนยากจนมีแนวโน้มที่จะแบ่งแยกชีวิตครอบครัวออกจากสถานการศึกษา โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ยากจนจะไว้ใจครู และมอบภาระหน้าที่ทั้งหมดให้โรงเรียน ในทางกลับกัน ครอบครัวที่ร่ำรวยมีแนวโน้มที่จะให้เวลาและเตรียมเด็กสำหรับสังคมโรงเรียนมากขึ้น (กวิน เสือสกุล. 2546: 33-34 ; อ้างอิงจาก Lareau. 1989)

นอกจากนี้จากผลการวิจัยยังพบอีกว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และโดยรวมทุกด้าน สูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยนั้นต่างก็มีความรัก ความหวังดี และปรารถนาที่จะเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการในทุกๆ ด้านให้แก่บุตรหลานของตนเองไม่น้อยไปกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้สูงๆ โดยหวังที่

จะให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง และมีความคิดความสามารถ จึงอาจพยายามทำทุกวิถีทางเท่าที่จะทำได้ ที่เห็นว่าเหมาะสมสมควรเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการให้แก่เด็ก

จากเหตุผลดังกล่าวทั้งหมดจึงเป็นเหตุให้ผู้ปกครองที่มีรายได้ต่างกัน มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญาญา เวชยชัย (2544: 39-40) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ต่างฐานะต่างพื้นฐานกันกับการมีส่วนร่วมทางการศึกษาในต่างประเทศ พบว่า ครอบครัวที่มีรายได้น้อยจะเข้ามามีส่วนร่วมน้อย ส่วนครอบครัวที่มีรายได้มากจะเข้ามามีส่วนร่วมมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำรัส ปิ่นเงิน (2536: ก-ข) นิตยา สอนสุชล (2537: บทคัดย่อ) และศิริกุล อิศรานุรักษ์ และคนอื่นๆ (2538: 12-13) ที่พบสอดคล้องกันว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของบุตร

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางลบ กล่าวคือ แม้ว่าโรงเรียนจะมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองน้อย แต่ก็ไม่ได้ทำให้บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยน้อยตาม ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าโรงเรียนจะมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมากหรือน้อยเพียงใดก็ตาม ผู้ปกครองก็ไม่ได้ลดบทบาทของตนเองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กลง เพราะอาจคิดว่าการดูแลเด็กหรือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นสิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองทุกคนต้องกระทำเพื่อลูกของตนเองอยู่แล้ว

จากผลการวิจัยที่ปรากฏอาจเนื่องมาจากว่า ในปัจจุบันนี้หน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนได้มีการรณรงค์ส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปรู้จักถึงพัฒนาการของเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อให้มีการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ รวมถึงในปัจจุบันบุคคลทุกกลุ่มมีโอกาสได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของการส่งเสริมและพัฒนาเด็กจากสื่อต่างๆ ได้มากมาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งการเผยแพร่จากหน่วยงานต่างๆ ในรูปของการอบรม การให้คำปรึกษาแนะนำ การจัดนิทรรศการต่างๆ หรือการแจกเอกสารคู่มือสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็ก ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย และตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของตนเองที่มีต่อเด็ก อันเป็นผลให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยสร้างเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กโดยการนำเอาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับมาปฏิบัติต่อบุตรหลานของตนเองที่บ้าน ด้วยเหตุนี้เองผู้ปกครองจึงอาจคิดว่า ไม่ว่าจะทางโรงเรียนจะจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม ตัวผู้ปกครองเองก็สามารถที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กปฐมวัยจากแหล่งอื่นได้ จึงเป็นเหตุให้การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์กันทางลบ

ผลจากการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ กุลชลี ภูมรินทร์ (2535: 47) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพกับพฤติกรรมการดูแลตนเองในเด็กวัยเรียน พบว่า

ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองในเด็กวัยเรียน ($r = .4014$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์นาฏ สุวรรณกิจ (2538: 78) ที่ศึกษาเรื่องผลของการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการของทารกแก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มบิดา-มารดา ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรวัย 2-6 เดือน โดยการสอนและแจกคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการ พบว่า ภายหลังจากให้ความรู้และแจกคู่มือแล้ว บิดามารดาจะมีความรู้และพฤติกรรม ส่งเสริมพัฒนาการของบุตรวัยทารกเพิ่มขึ้น และมากกว่าบิดามารดาในกลุ่มควบคุม

4. การจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมากเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนอาจคิดว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่วิทยาการและความก้าวหน้าต่างๆ เข้ามาอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู หรือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพื่อให้เด็กเจริญเติบโตและพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์ผ่านทางสื่อต่างๆ ได้เอง ประกอบกับผู้ปกครองในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาค่อนข้างดี จึงให้ความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กอันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาปฏิบัติใช้ในการดูแลเลี้ยงดูบุตรหลานของตนเองมากขึ้น ซึ่งผลจากการวิจัยนี้ใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ นิตยา ไสงาม (2543: 73-74) ที่พบว่า ความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองหรือการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กอนุบาลในจังหวัด ศรีสะเกษตามความคาดหวังสูงกว่าความคิดเห็นตามสภาพความเป็นจริง และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นตามความคาดหวังของแต่ละข้อมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความคิดเห็นตามสภาพความเป็นจริงทุกข้อ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ (2544: 126) ที่ พบว่า ผู้บริหารยังไม่มีกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 4 ที่ว่า ท่านได้รับการให้คำปรึกษาจากทางโรงเรียนเมื่อมีปัญหาที่เกี่ยวกับเด็ก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่จะไปรับไปส่งบุตรหลานของตนที่โรงเรียนเอง ทำให้เมื่อมีปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็ก ผู้ปกครองก็สามารถที่จะซักถาม หรือขอคำปรึกษาจากทางโรงเรียนได้ทันที อีกทั้งวิธีนี้ยังเป็นวิธีการที่สะดวกและรวดเร็วสำหรับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาข้อข้องใจต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กอีกด้วย เหตุนี้เองจึงทำให้กิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในข้อนี้เป็นข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงที่สุด ส่วนข้อ 14 ที่ว่า ท่านเคยได้รับการเยี่ยมบ้านจากทางโรงเรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้สาเหตุที่การเยี่ยมบ้านของโรงเรียนมีการปฏิบัติน้อยอาจเนื่องจาก โรงเรียนคิดว่าโดยลักษณะของการเยี่ยมบ้านนั้นเป็นการรบกวนเวลาส่วนตัวของพ่อแม่ ผู้ปกครอง อีกทั้งกิจกรรมการเยี่ยมบ้านเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลามากในการปฏิบัติ และต้องใช้เวลานอกเหนือจากเวลาราชการตามปกติ ซึ่งตัวครูเองผู้ซึ่งเป็นบุคคลที่จะต้องไปปฏิบัติกิจกรรมนี้ก็มีการะหน้าที่ความรับผิดชอบมากอยู่แล้ว จึงอาจเป็นการลำบากที่จะต้องไปทำกิจกรรมการเยี่ยมบ้านอีก นอกจากนี้ จำนวนนักเรียนที่มีก็มากกว่าอัตรากำลังครูของทางโรงเรียนด้วย จึงเป็นสาเหตุให้โรงเรียนมีโอกาสนในการจัดกิจกรรม

การเยี่ยมบ้านนี้น้อย ซึ่งเป็นผลให้ข้อนี้มิมีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด และจากเหตุผลที่กล่าวมานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสจิลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2539: 95) ที่พบว่า บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่ผู้ปกครองคิดว่าเกิดน้อยที่สุด คือ การสนับสนุนให้ผู้ปกครองไปเยี่ยมเด็ก ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้รู้และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการอบรมเลี้ยงดูและสร้างเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้อง และเพื่อให้การพัฒนาเด็กนั้นสอดคล้องกันกับการจัดการศึกษาของทางโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันเป็นหนทางแห่งการพัฒนาเด็กที่สมบูรณ์

2. ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า ด้านร่างกายเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมและให้ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้องให้แก่ผู้ปกครองมากขึ้น เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองใส่ใจในความสำคัญของพัฒนาการทางด้านร่างกายเพิ่มมากขึ้น และเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วม สร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านร่างกายให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยระหว่างโรงเรียนอนุบาลเอกชน กับโรงเรียนอนุบาลของรัฐบาล

2. ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น มีการสัมภาษณ์ผู้ปกครองในเชิงลึก

3. ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้น ผู้วิจัยเน้นในเรื่องของรูปแบบ หรือวิธีการในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้น ในครั้งต่อไปอาจจะศึกษาในเรื่องเนื้อหา หรือสาระความรู้ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้ปกครอง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2542). *นโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- กฤษณี ภูพัฒน์. (2538). *การศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เรื่อง “ขอให้หนูคิดเอง” และผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กวิน เสือสกุล. (2546). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- กัลยา นิมจิตต์. (2545). *การศึกษารูปแบบการเล่านิทานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กุลชลี ภูมรินทร์. (2535). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพกับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพตนเองในเด็กวัยเรียน*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. อัดสำเนา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541, ตุลาคม). รายงานการวิจัย วิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง และสารสนเทศที่ผู้ปกครองเด็กอนุบาลต้องการ. *การศึกษาปฐมวัย*. 2(4): 64-65.
- _____. (2542ก). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน: 3-5 ขวบ*. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.
- _____. (2542ข). *การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2546, ตุลาคม). การพัฒนาสารสนเทศเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและชุมชน. *การศึกษาปฐมวัย*. 7(4): 16-23.
- จกมล เกษตุ้ม. (2541). *การศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย กับผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในตำบลสวาทะถิ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2534). *โรงเรียนอนุบาลที่ดีควรปลูกฝังอะไรให้กับเด็ก*. ใน *พาลูกรักเข้าโรงเรียนอนุบาล*. หน้า 13-20. กรุงเทพฯ: แพลนพับลิชชิ่ง.
- จอม ชุมช่วย. (2544, มีนาคม). *รู้ใจวัยจอมยุ่ง*. *บันทึกคุณแม่*. 7(92): 90-93.

- จำรัส ปิ่นเงิน. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2536). พัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา* หน่วยที่ 5. หน้า 1-93. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิตราภรณ์ พัฒนาศิริ. (2535). การอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กปฐมวัยในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (คหกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เจนจิรา คงสุข. (2540). การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาลด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ฉลอง คงเจริญ. (2545). ศึกษาคุณลักษณะและความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2537). ผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการปฐมวัยศึกษา* หน่วยที่ 8. หน้า 13-47. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชาคริต คล้ายพิมพ์. (2535). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กและผู้ปกครองเด็กในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กของหมู่บ้าน จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประถมศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. อัดสำเนา.
- ชูลีพร พิศุทธิ์สุภฤทธิ. (2537). การศึกษาความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง "ชวนคุย ชวนร้อง ชวนเล่น". วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิต.
- ดรุณวรรณ ด่านพิทักษ์. (2535). บทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ตติรัตน์ พัฒนาอุตสาหกรรม. (2539). ผลการให้ความรู้ที่บ้านเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรต่อความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยของมารดาผู้ใช้แรงงานในชนบท. วิทยานิพนธ์ พบ.ม. (การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ทรงพร สุทธิธรรม. (2534). การศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทานเพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนาศ แสงศักดิ์. (2539). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระยะสั้นช่วงอุตสาหกรรม กรมอาชีวศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แชมมณี และคนอื่นๆ. (2536). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนาชัย ภูมาต. (2547). ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งบริหารธุรกิจ – เทคโนโลยี จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรภัทร์ เจริญดี. (2542). การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2540). การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2541). บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤภรณ์ ธีรภัทรพันธ์. (2545). ปัจจัยทางจิตวิทยาที่เป็นตัวทำนายพฤติกรรมของมารดาในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาและการแนะแนว). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- นันทา แทนธานี. (2534). การศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- น้ำทิพย์ เสือสารตัน. (2546). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาล เอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา คชภักดี. (2543). ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิถึง 5 ปี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

- นิตยา ประพฤติกิจ. (2539). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นิตยา สอนสุขล. (2537). *แบบแผนการเลี้ยงดูบุตรอายุ 0-24 เดือน ตามเกณฑ์สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็กของอำเภอหนองพอง จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา ไสงาม. (2543). *การศึกษาสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กอนุบาล ในจังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ. (2544). *สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาล*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2544). *ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษาที่พาประเทศพ้นวิกฤต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ปรียา เกตุทัต. (2543). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียน*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู* หน่วยที่ 4. หน้า 237-304. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปวีณา อ้นสุวรรณ. (2546). *บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 กรณีศึกษาโรงเรียนสายอักษร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร*. ภาคนิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนคร. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์. (2539). *การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2547). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาสมควร ธรรมธีโร (สายงาม). (2543). *บทบาทผู้ปกครองในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมสุวรรณสามัคคี เขตบางแค กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ พท.ม. (ธรรมนิเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พวงเล็ก วรกุล. (2538). *รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียน*. สงขลา: ภาควิชาการอนุบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

- พวงเล็ก วรกุล และทัศนีย์ ประธาน. (2547). รายงานวิจัย การพัฒนาชุดเสริมความรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาเด็กปฐมวัยสำหรับผู้ปกครอง. สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา.
- พัชรี ไชยะสนิต. (2541). เอกสารประกอบการจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมระดับก่อนประถมศึกษา. สิงห์บุรี: โรงเรียนอนุบาลสิงห์บุรี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี.
- พัชรี สวนแก้ว. (2536). การแนะแนวผู้ปกครองเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- _____. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- พัฒนา ชัชพงศ์. (2540, เมษายน). โครงสร้างและการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาก่อนประถมศึกษา. การศึกษาปฐมวัย. 1(2): 14-15.
- พันธ์ศักดิ์ ธีระศานต์. (2547). การศึกษาบทบาทของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนโรงเรียนอนุบาล กฟผ.แม่เมาะ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลำปาง: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏลำปาง. ถ่ายเอกสาร.
- พูนทรัพย์ สิงห์ใหม่; จำเริญรัตน์ เจือจันทร์; และสมพร ไชยะ. (2547, พฤษภาคม). การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนอนุบาลศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตเทศบาลนคร นครราชสีมา. วิชาการมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. 1(2): 43-54.
- มณฑิยา ทุมพันธ์. (2546). บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ใช้การบ้านแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- มันทนา เทศวิศาล. (2532). เอกสารประกอบการสอนวิชา 2174503 การให้การศึกษแก่พ่อ-แม่. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการอนุบาลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร. (2547, เมษายน). การปลูกฝังจริยธรรมเด็กปฐมวัย. การศึกษาปฐมวัย. 8(2): 9-13.
- ยุวดี เตียรชมประสิทธิ์. (2536). การพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เยาวนุช ทานาม. (2545). การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสอนภาษาจีน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2540). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- เยาวเรศ ไหลอุดม. (2541). ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความต้องการประกอบอาชีพอิสระของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- รติชน พีรยสดี. (2543). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

- รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์. (2539, กรกฎาคม). การเตรียมความพร้อมด้านจริยศึกษาระดับอนุบาล. *การศึกษาเอกชน*. 7(63): 33-35.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มติชน.
- _____. (2544). *รายงานการศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคนอื่นๆ. (2543). *รายงานการทบทวนองค์ความรู้สถานะสุขภาพของเด็กปฐมวัยไทย*. สงขลา: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วรนาท รักสกุลไทย. (2537). การบริหารงานชุมชนสัมพันธ์. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย* หน่วยที่ 14. หน้า 169-171. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณ ช่องดารากุล. (2539). แนวโน้มผู้ปกครองเพื่อร่วมปฏิรูปการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. *แนวโน้ว*. 30(161): 42-45.
- วรรณ บุญนวน. (2541). *พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคมของเด็กวัย 2-5 ปี ในเขตชุมชนแออัด เทศบาลนคร จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ พบ.ม. (การพยาบาลอนามัยชุมชน). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ นิลประพันธ์. (2546). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของบุตรโรงเรียนนิลประพันธ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ รักวิชัย. (2540). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.
- วราภรณ์ สัยนานนท์. (2538). *ความรู้พัฒนาการเด็กของบิดาหรือมารดาที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาคลินิก). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วรารัตน์ นิยมไทย. (2547). *ผลของการให้ความรู้ผู้ปกครองผ่านระบบอินเตอร์เน็ตต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วศินี อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2547). *เอกสารประกอบการสอนวิชา ปว 321 การจัดโปรแกรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน (ปฐมวัย)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัน เดชพิชัย. (2535). *การวัดและประเมินโครงการทางการศึกษา*. ปัตตานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. (2533). *ทางเลือกของปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วาริ กติกา. (2540). การรับรู้และแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดอนุบาลศึกษา โรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- วาโร เฟิงส์วีสต์. (2542). การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย. สกลนคร: โปรแกรมวิชาการวัดผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- วาสนา พรหมทอง. (2545). การศึกษาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองครอบครัวชาวประมง. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิชิต สมศักดิ์. (2540). การศึกษาพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนเข้าโรงเรียนของผู้ปกครองระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วิณี ชิดเชิดวงศ์. (2537). การศึกษาเด็ก. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- วินัดดา ทองปลิว. (2542). การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมที่ครอบครัวให้แก่เด็กกับความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียน. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2544). การพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2543). สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร (ฉบับพ่อแม่). กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และคนอื่นๆ. (2538, มกราคม-มิถุนายน). แบบแผนการเลี้ยงดูเด็กอายุ 6-24 เดือน ตามเกณฑ์สภาวะความต้องการขั้นพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก. *กุมารเวชศาสตร์*. 34(67): 12-23.
- ศุภาณินาฏ สุวรรณกิจ. (2538). ผลของการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการของทารกแก่กลุ่มบิดา กลุ่มมารดา และกลุ่มบิดา-มารดาที่มีต่อพัฒนาการของบุตรวัย 2-6 เดือน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ไตรจิตลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล. (2539). บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. ปรินญาณินพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *พัฒนาการของครอบครัวและเด็ก ฉบับปรับปรุงแก้ไข*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สยาม ปิยะนราทร. (2539, กรกฎาคม). *พัฒนาการของเด็กก่อนอนุบาล. การศึกษาเอกชน. 7(63): 23-28.*
- สายญาติ เพ็ญเชมร. (2541). *การศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกุฉินารายณ์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การประถมศึกษา).*
มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สายวริน จินฉุฉิม. (2541). *การศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาในฐานะตัวทำนวยพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.*
- สำนักงานเขตบางกอกน้อย. (2548ก). *ตราประจำเขตและอาณาเขตการปกครอง. สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2548, จาก <http://203.155.220.217/bangkoknoi/aboutbangnoi/map.htm>*
_____. (2548ข). *สถิติต่างๆ. สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2548, จาก <http://203.155.220.217/bangkoknoi/aboutbangnoi/stat.htm>*
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2536). *เอกสารและผลงานวิจัยการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.*
_____. (2545). *รายงานการประเมินพัฒนาการนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2543. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *แนวดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.*
_____. (2543). *การพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.*
_____. (2544ก). *นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2545-2549. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.*
_____. (2544ข). *รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.*
_____. (2544ค). *รายงานการศึกษาเรื่อง ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.*

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ลีปนนท์ เกตุทัต. (2536, กันยายน-ธันวาคม). ความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต. วิชาการ-อุดมศึกษา. 3(1): 59-64.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2544). เต็ดดอกไม้นั้นกระเทือนถึงดวงดาว การปลูกฝังเด็กปฐมวัยรักสิ่งแวดล้อม. ใน หนังสืองานวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี 12 พฤศจิกายน 2544. หน้า 149. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2545ก). การวัดและประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2545ข). เอกสารคำสอนวิชา ปว 692 การวัดและประเมินเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2546). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางบ้าน โรงเรียน และท้องถิ่นตามวิถีไทยที่ส่งผลต่อศักยภาพทางปัญญาของเด็กปฐมวัยในชนบท. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชา จันทน์เอม. (2538). จิตวิทยาเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนทรिया คำหาญสุนทร. (2547). การศึกษาความสนใจของเล่นของเด็กวัยเตาะแตะตามการรับรู้ของผู้ปกครอง. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุปราณี รื่นพิทักษ์. (2545). การศึกษาความคิดเห็นของครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2540). บทบาทของครอบครัวต่อการพัฒนาคุณธรรมและวัฒนธรรม. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การพัฒนาสถาบันครอบครัว. หน้า 51-61. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- สุรัสวดี กองสุวรรณ. (2539). การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเลในหมู่บ้านสงกาอู่ จังหวัดกระบี่: การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ มาณะโรจนานนท์. (2542). ปัจจัยเกื้อหนุนความสามารถในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสตรี พื้นที่จังหวัดเขตปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ สค.ม. (พัฒนาชุมชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สุวัช พานิชวงษ์. (2546). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

ในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ถ่ายเอกสาร.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา* หน่วยที่ 7. หน้า 182-215. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสาวคนธ์ สาเอี่ยม. (2537). การศึกษาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง “ให้เวลาสักนิด ใกล้ชิดลูกรัก”. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

हररषषष ढलवलเชयर. (2535). *ปฐมวัยศึกษา: หลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อภิญญา เวชยชัย. (2544). รายงานการวิจัย การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

อมรชัย ตันติเมธ. (2536). แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย* หน่วยที่ 1-4. หน้า 43-50. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อรทัย รัตนมณี. (2537). การศึกษาบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในเขตเมือง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อรุณี หรดาล. (2536). ผู้ปกครองกับการจัดการปฐมวัยศึกษา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา* หน่วยที่ 13. หน้า 6-80. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อภาวารรณ หนูคง. (2535). การเจริญเติบโต พัฒนาการและภาวะสุขภาพของเด็ก และความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อบริการของโครงการศูนย์ศึกษาเด็กเล็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

อารี พันมณี. (2542). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.

อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. (2545). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

เอี่ยมพร หนูรอด. (2547). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียนเอกชนปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- Armstrong, T. (1991). *Awakening Your Child's Natural Genius: Enhancing Curiosity, Creativity and Learning Ability*. New York: G.P. Putnam's Sons.
- Berger, E.H. (1995). *Parents as Partners in Education: Families and Schools Working Together*. 4th ed. New Jersey: Merrill-Prentice Hall.
- Berndt, Thomas J. (1992). *Child Development*. Orlando: Harcourt Brace Jovanovich College.
- Brewer, Jo Ann. (1995). *Introduction to Early Childhood Education: Preschool through Primary Grades*. 2nd ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Click, Phyllis M.; & Click, Donald W. (1990). *Administration of Schools for Young Children*. 3rd ed. USA: Delmar.
- Cohen, J.M.; & Uphoff, N.T. (1977). *Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation*. New York: The Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Cronbach, L.J. (1984). *Essential of Psychological Testing*. 3rd ed. New York: Harper & Row.
- Decker, C.A.; & Decker, J.R. (1992). *Planing and Administering Early Childhood Programs*. 5th ed. New York: Mcmillan.
- Essa, Eva. (1996). *Introduction to Early Childhood Education*. 2nd ed. Albany: Delmar.
- Feeney; et al. (1991). *Who Am I in the Lives of Children?*. 5th ed. New Jersey: Merrill – Prentice Hall.
- Fisher, E.A. (1991). *Early Childhood Care and Education*. (EECE): A World survey, UNESCO.
- Gordon, A.M; & Browne, K.W. (1993). *Beginning and Beyond: Foundations in Early Childhood Education*. 3rd ed. New York: Delmar.
- Gustavo, Wilches-Chaux. (1992). The Meaning of Participation in Brand. In *Community Participation: Proceeding*. Peter Charles. pp. 4. Columbia: Habinet.
- Hurlock, Elizabeth B. (1967). *Adolescent Development*. New York: McGraw-Hill.
- _____. (1968). *Developmental Psychology*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- _____. (1978). *Child Development*. 6th ed. Tokyo: McGraw-Hill Kogakusha.
- John, F; Erin, T; & Stephanie, C. (2000, June). Family Involvement Questionnaire: A Multivariate Assessment of Family Participation in Early Childhood Education. *Journal of Educational Psychology*. 92(2): 367-376.

- Kohlberg, L. (1969). Stage and Sequence: The Cognitive Development Approach to Socialization. In *Handbook of Socialization Theory and Research*. Goslin, D.A. pp. 347-480. New York: Rand McNally and Company.
- _____. (1972). Psychometric and Piagetian Measures of Preschool Intellectual Growth. In *Reading in Child Development and Relationships*. Russell, C.S.; and Mollie, S.S. pp. 31-52. New York: Macmillan.
- Krejcie, Robert V.; & Morgan, Daryle W. (1970, Autumn). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 608.
- Likert, Rensis. (1970). *A Technique for the Measurement of Attitude*. Chicago: Rand McNally.
- Morrison, George S. (1991). *Early Childhood Education Today*. 5th ed. New York: Mcmillan.
- Papalia, D.E.; & Olds, S.W. (1998). *Human Development*. 7th ed. Boston: McGraw-Hill.
- Piaget, Jean. (1965). *The Moral Judgement of the Child*. New York: The Free Press.
- Richter; et al. (1992). *Child Care in Urban Thailand : Choice and Constraint in a Changing Society*. Nakhonpathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University.
- Scott, L.H. (1974). *The Psychology of Human Development*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Tyree, C.L. (1986, October). Development of Parenting Skills Taxonomy for Parent Education. *Dissertation Abstracts International*. 47(4): 1182-1184.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศ แสงศักดิ์	ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโทไพบูลย์ อ่อนมั่ง	ภาควิชาสุขศึกษา
คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ปรมินทร์ อริเดช	ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
4. นางไพเราะ มีบางยาง	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3
5. นางวัลลีพันธุ์ ปาทาน	ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลใจปราณี

ภาคผนวก ข

หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญ และขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย
ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับศึกษาระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3
2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน
 - ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น
 - ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม
3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยมาพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขในการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน เพื่อความมุ่งหวังที่จะให้เด็กเป็นคนเก่ง ดี และมีสุขต่อไปในอนาคต

ขอขอบคุณผู้ปกครองทุกท่านที่สละเวลาเพื่อตอบแบบสอบถามฉบับนี้

(นางสาวสุภาพร สุวรรณศรีนันท์)

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม**๙. อาชีพ**

- (.....) รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- (.....) ค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว
- (.....) รับจ้าง หรือพนักงานบริษัท
- (.....) แม่บ้าน / พ่อบ้าน
- (.....) อื่นๆ (ระบุ) _____

๑๐. วุฒิการศึกษา

- (.....) ประถมศึกษา
- (.....) มัธยมศึกษา หรืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า
- (.....) ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
- (.....) อื่นๆ (ระบุ) _____

๑๑. รายได้

- (.....) น้อยกว่า 10,000 บาท
- (.....) 10,000 – 20,000 บาท
- (.....) มากกว่า 20,000 บาท
- (.....) อื่นๆ (ระบุ) _____

ตอนที่ 2 กิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

คำชี้แจง ข้อ 1-8 ให้ผู้ปกครองพิจารณาว่าโรงเรียนได้จัดกระทำกิจกรรมนั้นเป็นจำนวนเท่าไรต่อเดือน

ข้อ 9-14 ให้ผู้ปกครองพิจารณาว่าโรงเรียนได้จัดกระทำกิจกรรมนั้นเป็นจำนวนเท่าไรต่อเทอม

ข้อ	การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	4 ครั้งขึ้นไป	3 ครั้ง	2 ครั้ง	1 ครั้ง	ไม่เคย
1	โรงเรียนมีการจัดทำแผนพับเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการ หรือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้แก่ผู้ปกครอง					
2	มีการประชุม พูดคุยกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง					
3	มีการจัดตารางเวลาเพื่อพบปะพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในช่วงเย็นหรือวันหยุดสุดสัปดาห์					
4	ท่านได้รับการให้คำปรึกษาจากทางโรงเรียนเมื่อมีปัญหาที่เกี่ยวกับเด็ก					
5	โรงเรียนมีการให้การปรึกษาทางโทรศัพท์เมื่อผู้ปกครองเกิดปัญหาหรือมีเรื่องเกี่ยวกับเด็ก					
6	ในบริเวณโรงเรียนมีการจัดมุมผู้ปกครองโดยมีเอกสาร ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเด็กไว้ให้ผู้ปกครองชมและศึกษา					
7	โรงเรียนมีการจัดสื่ออุปกรณ์ / ของเล่น / หนังสือไว้ให้บริการสำหรับผู้ปกครอง ณ มุมใดมุมหนึ่งในโรงเรียน					
8	โรงเรียนได้จัดบริการให้ผู้ปกครองสามารถยืมสื่ออุปกรณ์ / ของเล่น / หนังสือ กลับบ้านได้					
9	โรงเรียนมีการจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น การสอนให้เด็กฉลาด โดยครูเป็นผู้ให้ความรู้					
10	โรงเรียนมีการจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง					
11	โรงเรียนมีการจัดสัมมนาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้แก่ผู้ปกครอง					
12	โรงเรียนมีการปฐมนิเทศพ่อแม่ ผู้ปกครอง					

ข้อ	การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	4 ครั้ง ขึ้นไป	3 ครั้ง	2 ครั้ง	1 ครั้ง	ไม่เคย
13	โรงเรียนได้จัดทำคู่มือผู้ปกครองเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก					
14	ท่านเคยได้รับการเยี่ยมบ้านจากทางโรงเรียน					

ตอนที่ 3 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม จริยธรรม

คำชี้แจง ให้ท่านเลือกระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน ซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับบทบาทการมีส่วนร่วมฯ ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

ข้อ	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมพัฒนาการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านร่างกาย					
1	ท่านจัดเตรียมอาหารให้กับเด็กครบถ้วน ทั้ง 5 หมู่ ในแต่ละมื้อ					
2	ท่านสอนให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหาร					
3	ท่านสอนให้เด็กตักอาหารรับประทานเอง					
4	ท่านสอนให้เด็กทำความสะอาดหลังการขับถ่าย					
5	ท่านสอนให้เด็กดูแลรักษาความสะอาดร่างกายของตนเอง เช่น ผม เล็บ เป็นต้น					
6	ท่านสอนให้เด็กอาบน้ำ แปรงฟันด้วยตนเอง					
7	ท่านสอนให้เด็กแต่งกายด้วยตนเอง					
8	ท่านสอนให้เด็กใช้นิ้วมือหยิบจับสิ่งของเล็กๆ เช่น ฝักให้ติดกระดุมเสื่อ ผูกเชือก รองเท้า เป็นต้น					
9	ท่านหัดให้เด็กเดินขึ้น-ลงบันไดด้วยตนเอง โดยท่านคอยดูแลอยู่ใกล้ๆ					
10	ท่านส่งเสริมให้เด็กออกกำลังกายเป็นประจำ					
11	ท่านเล่นโยนรับลูกบอลกับเด็ก					
12	ท่านให้เด็กเล่นดินน้ำมัน หรือแป้งโดว์					

ข้อ	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย	ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริม พัฒนาการ				
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
13	ท่านสอนการพับกระดาษเป็นรูปต่างๆ ให้ เด็กทำตาม					
14	ท่านสอนให้เด็กลากเส้นแบบต่างๆ เช่น เส้นตรง วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม					
15	ท่านให้เด็กนอนหลับพักผ่อนอย่างน้อย วันละ 8 ชั่วโมง					
16	ท่านสอนให้เด็กระมัดระวังความปลอดภัย ในขณะที่เล่น					
17	เมื่อเด็กเจ็บป่วย ท่านได้พาไปหาหมอ เพื่อตรวจรักษา					
18	ท่านพาเด็กไปฉีดวัคซีนตรงตามเวลาที่ แพทย์นัดหมายทุกครั้ง					
	ด้านอารมณ์และสังคม					
1	ท่านให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรัก ความอบอุ่น					
2	ท่านให้กำลังใจหรือคำแนะนำที่ถูกต้อง มี เหตุผลแก่เด็ก เมื่อเด็กประสบปัญหา					
3	ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดหรือบอกเล่า ความรู้สึกไม่สบายใจต่างๆ					
4	ท่านแสดงความสนใจ ชื่นชมต่อผลงานที่ เด็กนำมาให้ดู					
5	ท่านปลอบใจเด็กโดยการโอบกอดเมื่อ เด็กมีท่าทางตื่นตระหนกด้วยความกลัว หรือเสียใจ					
6	ท่านอธิบายหรือชี้แจงให้เด็กเข้าใจถึงสิ่งที่ เด็กกลัว เช่น กลัวผี กลัวความมืด อย่าง สมเหตุสมผล					
7	ท่านสอนให้เด็กรู้จักระเบียบวินัยขั้น พื้นฐาน เช่น เข้าแถวตามลำดับก่อน-หลัง					

ข้อ	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย	ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริม พัฒนาการ				
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
8	ท่านสอนให้เด็กรู้จักอดทนและรอคอยได้					
9	ท่านสอนให้เด็กรู้จักการแพ้ ชนะ					
10	ท่านสอนให้เด็กรู้จักการให้อภัย					
11	ท่านสอนให้เด็กรู้จักขอโทษเมื่อเด็กทำผิด หรือทำให้ผู้อื่นโกรธ					
12	ท่านสอนให้เด็กพูดขอบคุณเมื่อได้รับของ จากผู้อื่น					
13	ท่านสอนให้เด็กไหว้เมื่อพบผู้ที่ควรแสดง ความเคารพ					
14	ท่านสอนให้เด็กรู้จักการทำงานร่วมกับ ผู้อื่น					
15	ท่านสอนให้เด็กรู้จักช่วยเหลือบุคคลที่ ด้อยกว่าตัวเอง					
16	ท่านปล่อยให้เด็กได้เล่นกับเด็กคนอื่นๆ อย่างอิสระ					
17	ท่านพาเด็กไปเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องใน โอกาสต่างๆ					
	ด้านสติปัญญา					
1	ท่านร่วมดูรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก รวมทั้งพูดคุยกับเด็กด้วย					
2	ท่านจัดหาวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อที่ส่งเสริม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น ตัวต่อเลโก้ ให้เด็กเล่น					
3	ท่านจัดหาหนังสือเพื่อใช้เสริมในการเรียน ของเด็ก					
4	ท่านเล่านิทานหรืออ่านหนังสือให้เด็กฟัง ก่อนนอน					
5	ท่านให้เด็กตอบคำถามที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ทำไม” บ่อยๆ					

ข้อ	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย	ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริม พัฒนาการ				
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
6	ท่านให้เด็กเล่นเกมจับคู่สิ่งของ เช่น ช้อน คู่กับส้อม เป็นต้น โดยท่านเล่นกับเด็กด้วย					
7	ท่านสอนให้เด็กบอกชื่ออวัยวะต่างๆ ของ ร่างกาย					
8	ท่านสอนให้เด็กบอกชื่อสีหรือสิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ					
9	ท่านสอนให้เด็กรู้จักนับเลขโดยให้นับ นิ้วมือ หรือใช้ภาพประกอบ					
10	ท่านชี้แนะให้เด็กเข้าใจถึงคำที่ใช้บอก เวลาอย่างง่ายๆ เช่น วันนี้ พรุ่งนี้ เข้า กลางวัน เย็น เป็นต้น					
11	ท่านพาเด็กไปเที่ยวในสถานที่ต่างๆ เพื่อ เพิ่มพูนความรู้					
12	เมื่อผ่านไปในที่ต่างๆ ด้วยกันกับเด็ก ท่านพยายามพูดคุยหรือชี้ชวนให้เด็กได้ดู สิ่งต่างๆ ที่อยู่ข้างทาง เช่น ป้ายโฆษณา ต่างๆ ต้นไม้ เป็นต้น					
13	ท่านบอกหรืออธิบายให้เด็กฟังเมื่อเด็ก พบเห็นสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ					
14	เมื่อเด็กมีเรื่องสงสัยหรือมีคำถาม ท่าน พยายามตอบคำถามโดยไม่แสดงความ เบื่อหน่าย					
15	ท่านปล่อยให้เด็กได้เรียนรู้บางสิ่ง บางอย่างที่ไม่เป็นอันตรายต่อเด็กเกินไป ด้วยตัวเด็กเอง เช่น ห้ามไม่ให้เด็กจับของ ร้อนๆ ถ้าเด็กไม่เชื่อฟังก็ปล่อยให้จับดู					

ข้อ	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย	ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริม พัฒนาการ				
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	ด้านคุณธรรม จริยธรรม					
1	เมื่อมีเวลาว่างในแต่ละวัน ท่านจะเล่า นิทานพร้อมสอนคติความดีและไม่ดีจาก นิทานนั้นๆ ให้เด็กได้รับฟัง					
2	เมื่อเด็กเห็นสิ่งของของผู้อื่นแล้วแสดง อาการอยากได้ ท่านสอนให้เด็กรู้ว่าเป็น สิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรทำ					
3	ท่านสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อผู้อื่น					
4	ท่านสอนให้เด็กรู้จักแบ่งปันสิ่งของของ ตนเองให้แก่เพื่อนหรือผู้อื่น					
5	ท่านสอนให้เด็กรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น					
6	ท่านสอนให้เด็กมีความเมตตาต่อสัตว์และ เพื่อนมนุษย์					
7	ท่านสอนให้เด็กพูดแต่ความจริง					
8	ท่านสอนให้เด็กมองส่วนดีของผู้อื่น มากกว่าส่วนไม่ดีของเขา					
9	ท่านสอนเด็กไม่ให้ทำความชั่ว					
10	ท่านยกย่องชมเชยเมื่อเด็กทำความดี เช่น แบ่งขนมให้น้อง เป็นต้น					
11	เมื่อเด็กทำความผิดแล้วมาสารภาพผิด ท่านให้อภัยและชมเชยความซื่อสัตย์ของ เด็ก					
12	ท่านหารูปประกอบเกี่ยวกับบุคคลหรือ สัตว์ที่กระทำความดีต่างๆ ให้เด็กได้ดู เป็นแบบอย่าง					
13	เมื่อมีเด็กในวัยเดียวกันกับลูกของท่าน กระทำความดี เช่น แสดงความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น ท่านได้ชี้ให้เด็กดู เพื่อเอาเป็นแบบอย่าง					

ข้อ	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการสร้างเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย	ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริม พัฒนาการ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
14	ท่านทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กใน การประพฤติปฏิบัติตน					
15	ท่านสอนให้เด็กรู้จักสวดมนต์ก่อนนอน โดยท่านเป็นผู้พุดนำ					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสุภาพร สุวรรณศรีนนท์
วันเดือนปีเกิด	22 พฤษภาคม 2518
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	585/2 ซอย โรงเรียนทวิธาภิเศก ถ.อิสรภาพ ต.วัดอรุณ อ.บางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2529	ประถมศึกษา จากโรงเรียนราชินีบน
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนราชินีบน
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนราชินีบน
พ.ศ. 2540	อักษรศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ